

## IV

(Akti, sprejeti pred 1. decembrom 2009 v skladu s Pogodbo ES, Pogodbo EU in Pogodbo Euratom)

## ODLOČBA NADZORNEGA ORGANA EFTE

št. 788/08/COL

z dne 17. decembra 2008

**o sedeminšestdeseti spremembi procesnih in materialnih pravil na področju državne pomoči s spremembo obstoječih poglavij o referenčnih obrestnih merah in diskontnih stopnjah in o državni pomoči, dodeljeni v obliki poroštev, in z uvedbo novega poglavja o vračilu nezakonite in nezdružljive državne pomoči, o državni pomoči za kinematografska in druga avdiovizualna dela ter državni pomoči za prevoznike v železniškem prometu**

NADZORNI ORGAN EFTE JE <sup>(1)</sup> –

OB UPOŠTEVANJU Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru <sup>(2)</sup> ter zlasti členov 61 do 63 Sporazuma in Protokola 26 k Sporazumu,

OB UPOŠTEVANJU Sporazuma med državami Efte o ustanovitvi nadzornega organa in sodišča <sup>(3)</sup> ter zlasti člena 24 in člena 5(2)(b) Sporazuma,

KER v skladu s členom 24 Sporazuma o nadzornem organu in sodišču Nadzorni organ uveljavlja določbe Sporazuma EGP v zvezi z državno pomočjo,

KER Nadzorni organ v skladu s členom 5(2)(b) Sporazuma o nadzornem organu in sodišču izda obvestila ali smernice o zadevah, ki jih obravnava Sporazum EGP, če to izrecno določata navedeni sporazum ali Sporazum o nadzornem organu in sodišču ali če Nadzorni organ meni, da je to potrebno,

KER v skladu s členom 1 dela 1 Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču <sup>(4)</sup> Nadzorni organ stalno pregleduje vse sisteme pomoči, ki obstajajo v državah Efte, in predlaga vse primerne ukrepe, ki jih zahteva postopni razvoj ali delovanje Sporazuma EGP,

OB SKLICEVANJU na procesna in materialna pravila na področju državne pomoči, ki jih je 19. januarja 1994 sprejel Nadzorni organ <sup>(5)</sup>,

KER je Evropska komisija 15. novembra 2007 sprejela Obvestilo z naslovom „Za učinkovito izvajanje odločb Komisije, ki od držav članic zahtevajo dosegov vračila nezakonite in nezdružljive državne pomoči“ <sup>(6)</sup>.

KER je Evropska komisija 19. januarja 2008 objavila Sporočilo o spremembi metode določanja referenčnih obrestnih mer in diskontnih stopenj <sup>(7)</sup>.

KER je Evropska komisija leta 2001 objavila Sporočilo o podaljšanju uporabe sporočila o nekaterih pravnih vidikih v zvezi s kinematografskimi in drugimi avdiovizualnimi deli <sup>(8)</sup>,

KER je Evropska komisija 20. junija 2008 sprejela Obvestilo o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES za državno pomoč v obliki poroštev <sup>(9)</sup>,

KER je Evropska komisija 22. julija 2008 objavila Sporočilo o Smernicah Skupnosti o državnih pomočeh za prevoznike v železniškem prometu <sup>(10)</sup>.

KER ta sporočila in obvestila veljajo tudi za Evropski gospodarski prostor,

KER je treba zagotoviti enotno uporabo pravil EGP glede državne pomoči v celotnem Evropskem gospodarskem prostoru,

<sup>(1)</sup> V nadaljnjem besedilu: Nadzorni organ.

<sup>(2)</sup> V nadaljnjem besedilu: Sporazum EGP.

<sup>(3)</sup> V nadaljnjem besedilu: Sporazum o nadzornem organu in sodišču.

<sup>(4)</sup> V nadaljnjem besedilu: Protokol 3.

<sup>(5)</sup> Smernice o uporabi in razlagi členov 61 in 62 Sporazuma EGP in člena 1 Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču, ki jih je sprejel in izdal Nadzorni organ 19. januarja 1994, objavljene v Uradnem listu Evropske Unije (v nadaljnjem besedilu: UL) L 231, 3.9.1994, str. 1. in Dopolnilu EGP št. 32, 3.9.1994, str. 1. Smernice so bile nazadnje spremenjene 8. oktobra 2008. V nadaljnjem besedilu: Smernice o državni pomoči. Posodobljena različica Smernic o državni pomoči je objavljena na spletni strani Nadzornega organa: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

<sup>(6)</sup> UL C 272, 15.11.2007, str. 4.

<sup>(7)</sup> UL C 14, 19.1.2008, str. 6.

<sup>(8)</sup> UL C 134, 16.6.2007, str. 5.

<sup>(9)</sup> UL C 155, 20.6.2008, str. 10.

<sup>(10)</sup> UL C 184, 22.7.2008, str. 13.

KER mora Nadzorni organ v skladu s točko II iz naslova „SPLOŠNO“ na koncu Priloge XV k Sporazumu EGP po posvetovanju s Komisijo sprejeti akte, ki ustrezajo tistim, ki jih je sprejela Evropska komisija,

PO posvetovanju z Evropsko komisijo,

OB SKLICEVANJU na to, da se je Nadzorni organ posvetoval z državami Efte s pismi Islandiji, Lihtenštajnu in Norveški –

SPREJEL NASLEDNJO ODLOČBO:

#### Člen 1

Poglavje Smernic o državni pomoči o referenčnih obrestnih merah in diskontnih stopnjah se spremeni. Novo poglavje je v Prilogi I k tej odločbi.

#### Člen 2

Poglavje Smernic o državni pomoči o državnih poroštvi se spremeni. Novo poglavje je v Prilogi II k tej odločbi.

#### Člen 3

Smernice o državni pomoči se spremenijo z uvedbo novega poglavja o državni pomoči za prevoznike v železniškem prometu. To novo poglavje je v Prilogi III k tej odločbi.

#### Člen 4

Smernice o državni pomoči se spremenijo z uvedbo novega poglavja o vračilu nezakonite in nezdružljive državne pomoči. Novo poglavje je v Prilogi IV k tej odločbi.

#### Člen 5

Smernice o državni pomoči se spremenijo z uvedbo novega poglavja o podpori za kinematografska in druga avdiovizualna dela. To novo poglavje je v Prilogi V k tej odločbi.

#### Člen 6

Obstoječe poglavje Smernic o državni pomoči o pritožbah – obrazec za predložitev pritožb glede domnevne nezakonite državne pomoči – se črta.

#### Člen 7

Besedilo v angleškem jeziku je edino verodostojno.

V Bruslju, 17. decembra 2008

*Za Nadzorni organ Efte*

Per SANDERUD

*Predsednik*

Kristján A. STEFÁNSSON

*Član kolegija*

## PRILOGA I

REFERENČNE OBRESTNE MERE IN DISKONTNE STOPNJE <sup>(1)</sup>

Nadzorni organ v okviru nadzora državnih pomoči uporablja referenčne obrestne mere in diskontne stopnje. Referenčne obrestne mere in diskontne stopnje se uporabljajo kot približek za tržno stopnjo in za izračun ekvivalenta dotacije pomoči, zlasti kadar je slednja izplačana v več obrokih, ter za izračun elementa pomoči, ki izhaja iz shem subvencioniranja obresti. Prav tako se uporabljajo za preverjanje skladnosti s pravilom de minimis in uredbami o skupinskih izjemah.

Nadzorni organ sprejme naslednjo metodologijo za določanje referenčnih obrestnih mer:

— Osnova za izračun: 1-letna obrestna mera IBOR

Izhodiščna obrestna mera temelji na 1-letnih obrestnih merah na denarnem trgu. Nadzorni organ si pridržuje pravico do uporabe krajše ali daljše dospelosti v primerih, v katerih se to zdi smiselno.

Kadar te obrestne mere niso na voljo, se bodo uporabile 3-mesečne obrestne mere na denarnem trgu.

Če ni zanesljivih ali enakovrednih podatkov ali v izjemnih okoliščinah lahko Nadzorni organ, v tesnem sodelovanju z zadevnimi državami Efte in načeloma na podlagi podatkov zadevne centralne banke, določi drugo osnovo za izračun.

— Razlike

Uporabljajo se naslednje razlike, načeloma odvisno od ocene zadevnega podjetja in ponujenega zavarovanja <sup>(2)</sup>.

| Razlika pri posojilu v bazičnih točkah |             |          |                      |
|----------------------------------------|-------------|----------|----------------------|
| Ocena kreditne sposobnosti             | Zavarovanje |          |                      |
|                                        | Visoko      | Običajno | Slabo                |
| Zelo dobra (AAA-A)                     | 60          | 75       | 100                  |
| Dobra (BBB)                            | 75          | 100      | 220                  |
| Zadovoljiva (BB)                       | 100         | 220      | 400                  |
| Šibka (B)                              | 220         | 400      | 650                  |
| Slaba/Finančne težave (CCC in manj)    | 400         | 650      | 1 000 <sup>(1)</sup> |

<sup>(1)</sup> Ob upoštevanju posebnih določb za pomoč za reševanje in prestrukturiranje, kot je trenutno določeno v Smernicah o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL L 97, 15.4.2005, str. 41), in zlasti v členu 24(a) navedenih smernic, ki se nanaša na obrestno mero, primerljivo najmanj z obrestnimi merami posojil zdravim podjetjem, in zlasti referenčnimi obrestnimi merami, ki jih je sprejel Nadzorni organ. Za primere pomoči za reševanje se zato uporabi 1-letna obrestna mera IBOR, povečana za vsaj 100 bazičnih točk.

Običajno se doda k izhodiščni obrestni meri 100 bazičnih točk. To velja za (i) posojila podjetjem z zadovoljivo oceno in visokim zavarovanjem ali za (ii) posojila podjetjem z dobro oceno in običajnim zavarovanjem.

Za posojilojemalce, ki nimajo zgodovine kreditne sposobnosti ali ocene, ki bi temeljila na metodi izračuna iz računovodskih izkazov, kot so nekatera podjetja za posebne namene ali novoustanovljena podjetja, je treba izhodiščno obrestno mero povečati za najmanj 400 bazičnih točk (odvisno od zavarovanja, ki je na voljo), razlika pa nikoli ne more biti manjša od tiste, ki bi se uporabila za matično podjetje.

<sup>(1)</sup> To poglavje ustreza Sporočilu Komisije o spremembi metode določanja referenčnih obrestnih mer in diskontnih stopenj, UL C 14, 19.1.2008, str. 6. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:014:0006:0009:EN:PDF>

<sup>(2)</sup> Običajno zavarovanje je treba razumeti kot stopnjo zavarovanja, ki jo običajno zahtevajo finančne institucije kot jamstvo za svoje posojilo. Stopnja zavarovanja je lahko izmerjena kot izguba ob neplačilu (LGD), kar je pričakovana izguba v odstotkih izpostavljenosti dolžnika ob upoštevanju izterljivih zneskov od zavarovanja in postopka likvidacije; LGD je tako obratno sorazmerna z veljavnostjo zavarovanj. V tem poglavju šteje, da „visoko“ zavarovanje pomeni LGD, ki je nižja ali enaka 30 %, „običajno“ zavarovanje pomeni LGD, ki je med 31 % in 59 %, „slabo“ zavarovanje pa pomeni LGD, ki je višja ali enaka 60 %. Za več podrobnosti o pojmu LGD glej Basel II: Mednarodno približevanje merjenja kapitalske ustreznosti in kapitalskih standardov: spremenjeni okvir – celovita različica je na voljo na spletnem naslovu: <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>

Ocen ni treba pridobiti od posebnih agencij za ocenjevanje kreditne sposobnosti, enako so sprejemljivi tudi nacionalni sistemi za ocenjevanje kreditne sposobnosti ali sistemi za ocenjevanje kreditne sposobnosti, ki jih uporabljajo banke za izražanje stopnje neplačil <sup>(1)</sup>.

Navedene razlike se lahko občasno spremenijo glede na tržne razmere.

— Dopolnilo

Posodobitev referenčne obrestne mere se bo opravila vsako leto. Izhodiščna obrestna mera se bo tako izračunala na osnovi 1-letne obrestne mere IBOR, beležene septembra, oktobra in novembra v predhodnem letu. Takrat določena izhodiščna obrestna mera bo začela veljati 1. januarja. Poleg tega se bo z namenom upoštevanja znatnih in nenadnih nihanj posodobitev izvedla vsakič, ko bo povprečna obrestna mera, izračunana na podlagi treh predhodnih mesecev, odstopala od veljavne obrestne mere za več kot 15 %. Ta nova obrestna mera bo začela veljati prvega dne drugega meseca, ki sledi mesecem, uporabljenim v izračunu.

— Diskontna stopnja: izračun neto sedanje vrednosti

Referenčno obrestno mero je treba za izračun sedanjih vrednosti uporabljati tudi kot diskontno stopnjo. Zaradi tega se bo načeloma uporabila izhodiščna obrestna mera, povečana za fiksno stopnjo 100 bazičnih točk.

— Sedanja metodologija bo začela veljati 1. januarja 2009.

---

<sup>(1)</sup> Za primerjavo med najpogosteje uporabljenimi mehanizmi za oceno kreditne sposobnosti glej npr. razpredelnico 1 v Delovnem dokumentu št. 207 Banke za mednarodne poravnave: <http://www.bis.org/publ/work207.pdf>

## PRILOGA II

DRŽAVNA POROŠTVA <sup>(1)</sup>

## 1. UVOD

## 1.1. Ozadje

To poglavje posodablja pristop Nadzornega organa Efte do državne pomoči, dodeljene v obliki poroštev, namenjeno pa je tudi, da državam Efte zagotovi podrobnejše smernice o načelih, po katerih namerava Nadzorni organ Efte razlagati člena 61 in 62 Sporazuma EGP ter Protokol 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču ter njihovo uporabo glede državnih poroštev. Ta načela so trenutno določena v poglavju Smernic Nadzornega organa o državni pomoči o državnih poroštvih <sup>(2)</sup>. Izkušnje, pridobljene z uporabo veljavnega poglavja od leta 2000 kažejo, da bi bilo treba ponovno proučiti politiko Nadzornega organa Efte na tem področju. V tej zvezi želi Nadzorni organ Efte opozoriti na primer na nedavno prakso Evropske komisije pri različnih posebnih odločbah <sup>(3)</sup> glede potrebe po posamičnem ocenjevanju tveganja izgub v zvezi z vsakim poroštvom v primeru shem. Nadzorni organ Efte želi dodatno poskrbeti za čim večjo preglednost svoje politike na tem področju ter zagotoviti predvidljivost svojih odločitev in enako obravnavo. Nadzorni organ Efte želi zlasti majhnim in srednje velikim podjetjem (v nadaljnjem besedilu: MSP) ter državam Efte zagotoviti „varen pristan“ in glede na finančno bonitetno oceno določenega podjetja vnaprej določiti najnižjo premijo, ki jo je treba zaračunati za državno poroštvo, da slednje ne bo štel za državno pomoč v okviru obsega uporabe člena 61(1) Sporazuma EGP. Nasprotno pa lahko morebitna razlika med zaračunano in najnižjo premijo pomeni, da poroštvo vsebuje element pomoči.

## 1.2 Vrste poroštev

Najbolj običajna oblika poroštev je povezana s posojilom ali drugo finančno obveznostjo, ki jo posojiljemalec sklene s posojilodajalcem; dodelijo se lahko kot posamezna poroštva ali v okviru poroštenih shem.

Obstajajo lahko različne oblike poroštev glede na njihovo pravno podlago, vrsto zajete transakcije, trajanje itd. Poroštva so lahko v naslednjih oblikah (seznam ni popoln):

- splošna poroštva, tj. poroštva, zagotovljena podjetjem kot takim v nasprotju s poroštv, ki so povezana z določeno transakcijo, ki je lahko posojilo, naložba zasebnega kapitala itd.;
- poroštva, ki jih zagotavlja določen instrument v nasprotju s poroštv, ki so povezana s statusom samega podjetja;
- poroštva, ki se zagotovijo neposredno, ali zavarovanje poroštev, ki se zagotovi poroku prve stopnje;
- neomejena poroštva v nasprotju s poroštv, ki so omejena na znesek in/ali trajanje: Nadzorni organ Efte kot pomoč v obliki poroštev obravnava tudi ugodnejše pogoje financiranja, ki jih pridobijo podjetja, katerih pravna narava izključuje stečaj ali druge postopke plačilne nesposobnosti, ali zagotavlja izrecno državno poroštvo ali državni prevzem izgube. Enako velja za državni odkup deleža v podjetju, če se sprejme neomejena odgovornost namesto običajne omejene odgovornosti;
- poroštva, ki jasno izvirajo iz pogodbenih virov (kot npr. uradne pogodbe, priporočila pisma) ali iz drugega pravnega vira v nasprotju s poroštv, ki so težje prepoznavna (kot npr. spremni dopisi, ustni dogovori), pri čemer je obseg zavarovanja, ki ga poroštvo lahko nudi, verjetno različen.

Zlasti v slednjem primeru je pomanjkanje ustreznih pravnih ali računovodskih zapisov pogosto vzrok zelo slabe sledljivosti. To velja za prejemnika in državo ali javni organ, ki poroštvo zagotavlja, in posledično tudi za informacije, dostopne tretjim osebam.

<sup>(1)</sup> To poglavje ustreza Obvestilu Komisije o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES za državno pomoč v obliki poroštev (UL C 155, 20.6.2008, str. 10. in popravek, objavljen v UL C 244, 25.9.2008, str. 32) in zamenjuje obstoječe poglavje Smernic Nadzornega organa Efte o državni pomoči o državnih poroštvih (UL L 274, 26.10.2000, str. 29. Dopolnilo EGP št. 48, 26.10.2000, str. 45).

<sup>(2)</sup> UL L 274, 26.10.2000, str. 29. Dodatek EGP št. 48, 26.10.2000, str. 45. Poglavje je bilo skladno z Obvestilom Komisije o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES za državno pomoč v obliki poroštev (UL C 71, 11.3.2000, str. 14).

<sup>(3)</sup> Na primer: Odločba Komisije 2003/706/ES z dne 23. aprila 2003 o shemi pomoči, izvedeni v Nemčiji z naslovom „Poroštvene sheme zvezne dežele Brandenburg za leti 1991 in 1994“, državna pomoč št. C 45/98 (prej NN 45/97) (UL L 263, 14.10.2003, str. 1); odločba Komisije z dne 16. decembra 2003 o poroštenih shemah in financiranju ladjedelništva – Nemčija (N 512/03) (UL C 62, 11.3.2004, str. 3); Odločba Komisije 2006/599/ES z dne 6. aprila 2005 o shemi pomoči, ki jo Italija namerava izvesti za financiranje ladjedelništva (UL L 244, 7.9.2006, str. 17).

### 1.3. Zgradba in področje uporabe poglavja

V tem poglavju:

- (a) „poroštvena shema“ pomeni vsak instrument, na podlagi katerega se lahko, ne da bi bili potrebni nadaljnji izvedbeni ukrepi, zagotovijo poroštva podjetjem, ki izpolnjujejo določene pogoje glede trajanja, zneska, zadevne transakcije, vrste ali velikosti podjetja (kot so MSP);
- (b) „posamezno poroštvo“ pomeni vsako poroštvo, ki se zagotovi podjetju in se ne dodeli na podlagi poroštvne sheme.

Oddelka 3 in 4 tega poglavja sta namenjena neposredni uporabi za poroštva, ki so povezana z določeno finančno transakcijo, kot je posojilo. Po mnenju Nadzornega organa Efte je zaradi pogostosti in dejstva, da je poroštva navadno mogoče številčno ovrednotiti, treba predvsem v teh primerih ugotoviti, ali pomenijo državno pomoč ali kaj drugega.

Ker je v večini primerov transakcija, ki jo zajema poroštvo, posojilo, se bo poglavje še naprej sklicevalo na glavnega prejemnika poroštva, kot „posojilojemalca“, na organ, katerega tveganje se zmanjšuje z državnim poroštvom pa kot na „posojilodajalca“. Namen uporabe teh dveh izrazov je tudi olajšati razumevanje načela, na katerem temelji to besedilo, saj so osnovni pojmi o posojilu splošno znani. Vendar to ne pomeni, da se oddelka 3 in 4 uporabljata samo za poroštva za posojila. Uporabljata se namreč za vsa poroštva s podobnim prenosom tveganja, kot npr. naložba v obliki lastniškega kapitala, če se upošteva obseg zadevnega tveganja (morda vključno z manjkajočim zavarovanjem s premoženjem).

Poglavje se uporablja za vse gospodarske sektorje, vključno s prometnim, ne glede na posebna pravila, ki veljajo za poroštva za zadevne sektorje.

To poglavje se ne uporablja za poroštva za izvozna posojila.

### 1.4 Druge vrste poroštev

Kadar nekatere vrste poroštev (glej točko 1.2) zajemajo prenos tveganja na poroka ter ne kažejo ene ali več posebnih lastnosti iz točke 1.3, npr. poroštva za zavarovanje, je treba opraviti analizo vsakega primera posebej, pri kateri se po potrebi uporabljajo primerni oddelki ali metode, opisani v tem poglavju.

### 1.5 Nevtralnost

To poglavje se uporablja brez poseganja v člen 125 Sporazuma EGP in torej ne posega v predpise o sistemu lastništva v državah Efte. Sporazum EGP je nevtralen do javnega ali zasebnega lastništva.

Zlasti zgolj dejstvo, da je lastništvo podjetij v veliki meri v javni lasti, samo po sebi ne pomeni državnega poroštva, če elementi poroštva niso eksplicitno ali implicitno izraženi.

## 2. UPORABA ČLENA 61(1)

### 2.1 Splošne ugotovitve

Člen 61(1) Sporazuma EGP določa, da je vsaka pomoč, ki jo dodelijo države članice ES, države Efte, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti določenim podjetjem ali proizvodnji določenega blaga, če to vpliva na trgovino med pogodbenicami, nezdružljiva z delovanjem Sporazuma EGP.

Ta splošna merila veljajo tudi za poroštva. Enako kot druge oblike morebitne pomoči pomenijo državno pomoč tudi neposredna poroštva države, in sicer državnih, regionalnih ali lokalnih organov, ter poroštva, ki jih odobrijo drugi organi pod nadzorom države, kot so podjetja, in ki se lahko pripišejo javnim organom <sup>(4)</sup>.

V izogib vsakršnim dvomom je treba izraz „državna sredstva“ opredeliti v povezavi z državnimi poroštvom. Ugodnosti državnega poroštva izhajajo iz tega, da tveganje, povezano s poroštvom, nosi država. Tovrstni državni prevzem tveganja se navadno plača z ustrezno premijo. Kadar se država odpove celotni takšni premiji ali njenemu delu, to pomeni ugodnost za podjetje ter zmanjšanje državnih prihodkov. Tudi če se izkaže, da država v okviru poroštva ne izvrši nikakršnih plačil, gre lahko vseeno za državno pomoč po členu 61(1) Sporazuma EGP. Pomoč je dodeljena v trenutku izdaje poroštva in ne v trenutku njegove uveljavitve oziroma izvršitve plačil pod pogoji poroštva. Ali to poroštvo pomeni državno pomoč ali ne, in če jo, kolikšen je lahko znesek te pomoči, je treba oceniti v trenutku izdaje poroštva.

V zvezi s tem Nadzorni organ Efte poudarja, da presoja v skladu s pravili o državni pomoči ne določa vnaprej, ali je posamezni ukrep združljiv z drugimi določbami Sporazuma EGP.

<sup>(4)</sup> Glej zadevo C-482/99, Francija proti Komisiji (Stardust), Recueil 2002, str. I-4397.

## 2.2 Pomoč posojilojemalcu

Navadno je do pomoči upravičen posojilojemalec. Prevzem tveganja se navadno poplača z ustrezno premijo, kakor je navedeno v točki 2.1. Kadar posojilojemalcu ni treba plačati premije ali plača nizko premijo, pomeni to zanj prednost. Državno poroštvo v primerjavi z razmerami brez poroštva posojilojemalcu omogoči, da posojilo najame pod finančnimi pogoji, ki so ugodnejši od običajnih na finančnih trgih. Zaradi državnega poroštva so posojilojemalcu navadno na voljo nižje obrestne mere in/ali nižji stroški zavarovanja. V nekaterih primerih posojilojemalec brez državnega poroštva ne bi našel finančne ustanove, ki bi mu bila pripravljena dati posojilo pod kakršnimi koli pogoji. Državna poroštva lahko tako olajšajo ustanavljanje novih podjetij in omogočijo nekaterim podjetjem zbrati sredstva za nove dejavnosti. Državna poroštva lahko prav tako pomagajo propadajočemu podjetju, da ostane dejavno, namesto da bi propadlo ali bi se moralo prestrukturirati, kar bi lahko povzročilo izkrivljanje konkurence.

## 2.3 Pomoč posojilodajalcu

- 2.3.1 Čeprav je navadno do pomoči upravičen posojilojemalec, ni mogoče izključiti možnosti, da pod določenimi pogoji pomoč prinaša neposredne ugodnosti tudi posojilodajalcu. Zlasti če je na primer državno poroštvo za odobreno posojilo ali drugo finančno obveznost dodeljeno naknadno, brez prilagoditve pogojev navedenega posojila oziroma finančnih obveznosti, ali če se posojilo s poroštvom uporabi za poplačilo drugega posojila brez poroštva isti kreditni ustanovi, gre morda tudi za pomoč posojilodajalcu, če se zavarovanje posojil poveča. Kadar poroštvo vsebuje pomoč posojilodajalcu, je treba opozoriti na dejstvo, da je lahko taka pomoč načeloma pomoč za tekoče poslovanje.

- 2.3.2 Poroštva se razlikujejo od ostalih oblik državnih pomoči, kot so dotacije ali davčne olajšave, saj pri poroštvu država prav tako vstopi v pravno razmerje s posojilodajalcem. Zato je treba proučiti, kakšne so morebitne posledice nezakonito dodeljene državne pomoči za tretje osebe. Pri državnih poroštvih za posojila to zadeva zlasti kreditne ustanove. Pri poroštvih za obveznice, izdane za zagotovitev financiranja podjetij, to zadeva finančne ustanove, vpletene v izdajo obveznic. Vprašanje, ali nezakonitost pomoči vpliva na pravna razmerja med državo in tretjimi osebami, je treba proučiti v skladu z nacionalno zakonodajo. Nacionalna sodišča bodo morda morala proučiti, ali nacionalna zakonodaja preprečuje upoštevanje poroštvovnih pogodb, ob tem pa naj bi po mnenju Nadzornega organa Efte upoštevala kršitev zakonodaje EGP. Skladno s tem si bodo morda posojilodajalci ob dodeljevanju poroštev med običajnimi previdnostnimi ukrepi prizadevali preverjati spoštovanje predpisov EGP o državnih pomočih. Država Efte bi morala zagotoviti številko zadeve, ki jo izda Nadzorni organ Efte za posamezno zadevo ali shemo, in po možnosti izvod, ki ni zaupen, odločbe Nadzornega organa Efte skupaj z zadevnim sklicem na *Uradni list Evropske unije*. Nadzorni organ Efte bo skušal storiti vse, da bo informacije o zadevah in shemah, ki jih odobri, dal na razpolago na čim bolj pregleden način.

## 3. POGOJI, KI IZKLJUČUJEJO OBSTOJ POMOČI

### 3.1 Splošni premisleki

Če posamezno državno poroštvo ali državna poroštvvena shema ne prinaša nikakršnih prednosti določenemu podjetju, državne pomoči ni.

V tej zvezi je Sodišče Evropskih skupnosti v nedavnih sodbah <sup>(5)</sup> potrdilo, da bi morala Evropska komisija pri odločanju, ali posamezno poroštvo ali poroštvvena shema prinaša prednost, svojo oceno opreti na načelo vlagatelja, ki je dejaven v tržnem gospodarstvu (v nadaljnjem besedilu: načelo vlagatelja v tržnem gospodarstvu). Upoštevati bi bilo torej treba dejanske možnosti upravičenega podjetja, da pridobi ustrezna finančna sredstva, pri čemer ima dostop do trga kapitala. Kadar so na voljo nova sredstva za financiranje pod pogoji, ki bi bili pod normalnimi pogoji tržnega gospodarstva sprejemljivi za zasebni subjekt, ne gre za državno pomoč <sup>(6)</sup>.

Nadzorni organ Efte v tem oddelku za poenostavitev ocenjevanja, ali je za določen ukrep poroštva izpolnjeno načelo vlagatelja v tržnem gospodarstvu, navaja vrsto zadostnih pogojev v primeru, da ukrep ne pomeni pomoči. V točki 3.2 so zajeta posamezna poroštva, v točki 3.3 pa enostavnejša možnost za MSP. V točki 3.4 so zajete poroštvvene sheme, v točki 3.5 pa enostavnejša možnost za MSP.

<sup>(5)</sup> Glej zadevo C-482/99, iz opombe 4.

<sup>(6)</sup> Glej Smernice Nadzornega organa Efte o državni pomoči javnim holdingom (UL L 231, 3.9.1994, str. 1. Dopolnilo EGP št. 32, 3.9.1994, str. 1). Te smernice temeljijo na Biltenu ES št. 9-1984 o uporabi [prej] členov 92 in 93 Pogodbe EGS za javne holdinge (Bilten Evropskih skupnosti št. 9-1984), vključene v točko 9 Priloge XV k Sporazumu EGP. Glej tudi združeni zadevi 296/82 in 318/82, *Nizozemska in Leeuwarder Papierwarenfabriek BV proti Komisiji*, Recueil 1985, str. 809, točka 17. Glej tudi Smernice Nadzornega organa Efte o državnih pomočeh v letalskem sektorju (UL L 124, 23.5.1996, str. 41 (točka 30), Dopolnilo EGP str. 23, 23.5.1996, str. 86 (točka 30)). Te smernice določajo, da mora Nadzorni organ uporabljati merila, ki ustrezajo Sporočilu Komisije o uporabi členov 92 in 93 Pogodbe ES in člena 61 Sporazuma EGP o državnih pomočeh v letalskem sektorju (UL C 350, 10.12.1994, str. 5), točki 25 in 26.

### 3.2 Posamezna poročta

V zvezi s posameznimi državnimi poročti, Nadzorni organ Efte meni, da izpolnjevanje vseh naslednjih pogojev izključuje obstoj državne pomoči:

- (a) Posojilodajalec ni v finančnih težavah.

Da se odloči, ali naj se posojilodajalec obravnava, kot da je v finančnih težavah, se uporablja opredelitev iz poglavja teh smernic Skupnosti o pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah <sup>(7)</sup>. MSP, registrirana manj kot tri leta, se za namene tega poglavja ne obravnavajo kot podjetja v težavah za to obdobje.

- (b) Obseg poročta je mogoče pravilno določiti ob njegovi dodelitvi.

To pomeni, da mora biti poročto povezano s specifično finančno transakcijo, imeti določen najvišji znesek in omejeno trajanje.

- (c) Poročto ne zajema več kot 80 % neodplačanega posojila ali druge finančne obveznosti; ta omejitev se ne uporablja za poročta, ki zajemajo dolžniške vrednostne papirje <sup>(8)</sup>.

Nadzorni organ Efte meni, da ima posojilodajalec manjši interes za pravilno oceno, zavarovanje in zmanjšanje tveganja, ki izhaja iz dajanja posojila, ter zlasti za pravilno oceno kreditne sposobnosti posojilodajalca, če državno poročto v celoti krije finančno obveznost. Zaradi pomanjkanja sredstev take ocene tveganja državni porok ne prevzame vedno. Manjši interes za zmanjšanje tveganja neplačila dolga lahko posojilodajalce spodbudi k najemanju posojil z večjim komercialnim tveganjem od običajnega, zaradi česar bi se lahko povečal znesek poročtev z višjim tveganjem v državnem portfelju.

Ta 80-odstotna omejitev se ne uporablja za javno poročto, dodeljeno za financiranje podjetja, katerega dejavnost je izključno pravilno poverjena storitev splošnega gospodarskega pomena (SSGP) <sup>(9)</sup>, in kadar so to poročto zagotovili organi oblasti, ki so to poročto poverili. Če zadevno podjetje opravlja druge SSGP ali druge gospodarske dejavnosti, se uporablja 80-odstotna omejitev.

Za zagotovitev, da posojilodajalec dejansko prevzame del tveganja, je treba primerno pozornost posvetiti naslednjima vidikoma:

- če se obseg posojila ali finančne obveznosti sčasoma zmanjša, npr. zaradi povračila posojila, se mora znesek, zavarovan s poročtvom, sorazmerno zmanjšati, tako da poročto v nobenem trenutku ne zajema več kot 80 % neodplačanega posojila ali finančne obveznosti;
- posojilodajalec in porok morata nositi izgube sorazmerno ter na enak način. Neto povračila (tj. prihodki brez stroškov za obravnavanje odškodninskih zahtevkov), ki nastanejo zaradi poplačila dolgov iz zavarovanj, ki jih zagotovi posojilodajalec, morajo na enak način sorazmerno zmanjšati izgube posojilodajalca in poroka. Za poročta ob prvi izgubi, pri katerih se izgube najprej dodelijo poroku in šele nato posojilodajalcu, bo veljalo, da morebiti vključujejo pomoč.

Če želi država Efte zagotoviti poročto nad zgornjo mejo 80 %, za katerega trdi, da ne pomeni državne pomoči, mora svojo trditev ustrezno utemeljiti na primer na podlagi dogovora za celotno transakcijo in poročto priglasiti Nadzornemu organu Efte, da se poročto pravilno presodi glede morebitnega značaja državne pomoči.

<sup>(7)</sup> UL L 97, 15.4.2005, str. 41. Dopolnilo EGP št. 18, 14.4.2005, str. 1. Poglavje je skladno s Smernicami Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL C 244, 1.10.2004, str. 2).

<sup>(8)</sup> Za opredelitev „dolžniških vrednostnih papirjev“ glej člen 2(1)(b) Direktive 2004/109/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. decembra 2004 o uskladitvi zahtev v zvezi s preglednostjo informacij o izdajateljih, katerih vrednostni papirji so sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu, in o spremembah Direktive 2001/34/ES (UL L 390, 31.12.2004, str. 38), ki je bil vključen v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 120/2005 z dne 30. septembra 2005 o spremembi Priloge IX k Sporazumu EGP (UL L 339, 22.12.2005, str. 26. Dopolnilo EGP št. 66, 22.12.2005, str. 15). Direktiva je bila nazadnje spremenjena z Direktivo 2008/22/ES (UL L 76, 19.3.2008, str. 50) (še ni vključena v Sporazum EGP).

<sup>(9)</sup> Taka SSGP mora upoštevati predpise EGP, kot sta Odločba Komisije 2005/842/ES z dne 28. novembra 2005 o uporabi člena 86(2) Pogodbe ES za državne pomoči v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljene nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L 312, 29.11.2005, str. 67), ki je bila vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 91/2006 o spremembi Priloge XV k Sporazumu EGP (UL L 289, 19.10.2006, str. 31. Dopolnilo EGP št. 52, 19.10.2006, str. 24) in s poglavjem teh smernic o državni pomoči v obliki nadomestila za javne storitve (UL L 109, 26.4.2007, str. 44. Dopolnilo EGP št. 20, 26.4.2007, str. 1). To poglavje je skladno z okvirom Skupnosti za državne pomoči v obliki nadomestila za javne storitve (UL C 297, 29.11.2005, str. 4.).

(d) Za poroštvo se plača tržno oblikovana cena.

Kakor je navedeno v točki 2.1, se prevzem tveganja navadno plača z ustrezno premijo na znesek poroštva ali znesek, zavarovan s poroštvom. Kadar je plačana cena za poroštvo vsaj tako visoka, da ustreza primerljivi poroštevni premiji, ki jo je mogoče najti na finančnih trgih, poroštvo ne zajema pomoči.

Če na finančnih trgih ni mogoče najti ustrezno primerljive poroštevne premije, se skupni stroški financiranja posojila s poroštvom, skupaj z obrestmi posojila in poroštevno premijo, primerjajo s tržno ceno podobnega posojila brez poroštva.

Za določitev ustrezne tržne cene se v obeh primerih upoštevajo značilnosti poroštva in posameznega posojila. Med te spadajo: znesek in trajanje transakcije, zavarovanje, ki ga da posojilojemalec, in druge vidike, ki vplivajo na oceno stopnje vračila, verjetnost neplačila zaradi finančnega položaja posojilojemalca, njegov sektor dejavnosti in obete ter druge gospodarske razmere. Ta analiza bi lahko predvsem omogočila, da se posojilojemalec razvrsti z bonitetno oceno tveganja. Bonitetno oceno lahko dodeli mednarodno priznana bonitetna agencija oziroma se določi, če je mogoče, po notranji bonitetni oceni banke, ki zagotovi zadevno posojilo. Nadzorni organ Efte izpostavi povezavo med bonitetno oceno in stopnjo tveganja neplačila, ki so jo vzpostavile mednarodne finančne institucije, katerih delo je dostopno tudi za javnost<sup>(10)</sup>. Pri oceni ali premija ustreza tržnim cenam, lahko država Efte izvede primerjavo s cenami, ki so jih plačala podjetja na trgu, uvrščena v podoben razred tveganja.

Nadzorni organ Efte tako ne bo dopustil, da se določi enotna poroštevna premija, ki naj bi kazala splošni standard sektorja.

### 3.3 Ocena posameznih poroštev za MSP

Če je posojilojemalec MSP<sup>(11)</sup>, lahko Nadzorni organ Efte z odstopanjem od točke 3.2(d) sprejme preprostejšo metodo za ocenjevanje, ali poroštvo za posojilo vsebuje pomoč. V tem primeru in če so izpolnjeni vsi drugi pogoji iz točk 3.2(a), (b) in (c), državno poroštvo ne bo šlo za pomoč, če se na znesek, ki ga država dejansko zavaruje s poroštvom, zaračuna v tabeli določena najnižja letna premija („premija varnega pristana“<sup>(12)</sup>), ki temelji na bonitetni oceni posojilojemalca<sup>(13)</sup>:

| Kreditna kvaliteta             | Standard and Poor's | Fitch | Moody's | Letna premija varnega pristana |
|--------------------------------|---------------------|-------|---------|--------------------------------|
| Najvišja kakovost              | AAA                 | AAA   | Aaa     | 0,4 %                          |
| Zelo dobra plačilna sposobnost | AA +                | AA +  | Aa 1    | 0,4 %                          |
|                                | AA                  | AA    | Aa 2    |                                |
|                                | AA –                | AA –  | Aa 3    |                                |
| Dobra plačilna sposobnost      | A +                 | A +   | A 1     | 0,55 %                         |
|                                | A                   | A     | A 2     |                                |
|                                | A –                 | A –   | A 3     |                                |

<sup>(10)</sup> Kot Tabela 1 o kreditnih bonitetah agencij v Delovnem dokumentu Banke za mednarodne poravnave št. 207, ki je na voljo na spletišču: <http://www.bis.org/publ/work207.pdf>.

<sup>(11)</sup> „MSP“ so mala in srednja podjetja, ko so opredeljena poglavju Smernic Nadzornega organa Efte o državnih pomočeh za mikro, mala in srednja podjetja (MSP). Opredelitev je skladna z opredelitvijo iz Priporočila Komisije 2003/361/ES o opredelitvi mikro, malih in srednjih podjetij (UL L 124, 20.5.2003, str. 36). Glej tudi Prilogo I k Uredbi Komisije (ES) št. 70/2001 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES pri pomoči za majhna in srednje velika podjetja (UL L 10, 13.1.2001, str. 33), ki je bila vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 88/2002 o spremembi Priloge XV k Sporazumu EGP (UL L 266, 3.10.2002, str. 56. Dopolnilo EGP št. 49, 3.10.2002, str. 42). Ta uredba je bila nazadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 1976/2006 (UL L 368, 23.12.2006, str. 85), ki je bila vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 28/2007 (UL L 209, 9.8.2007, str. 50. Dopolnilo EGP št. 38, 9.8.2007, str. 33).

<sup>(12)</sup> Te premije varnega pristana so vpeljene skladno z merami, določenimi za posojila podjetjem, uvrščenim v podoben razred tveganja s poglavjem Smernic Nadzornega organa Efte o spremembi metode določanja referenčnih obrestnih mer in diskontnih stopenj. Te smernice so skladne s Poročili Komisije o spremembi metode določanja referenčnih obrestnih mer in diskontnih stopenj, UL C 14, 19.1.2008, str. 6). Na podlagi študije, ki jo je o tej zadevi naročila Evropska komisija ([http://ec.europa.eu/comm/competition/state\\_aid/studies\\_reports/full\\_report.pdf](http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/full_report.pdf) – glej strani 23 in 156–159 študije), se je upoštevalo splošno znižanje v višini 20 bazičnih točk. To znižanje ustreza razliki v meri za podobno tveganje med posojilom in poroštvom, da se upoštevajo dodatni stroški, posebej povezani s posojili.

<sup>(13)</sup> Tabela se nanaša na bonitetne razrede v lestvicah tveganja Standard and Poor's, Fitch in Moody's, ki so bonitetne agencije, ki jih bančni sektor najpogosteje uporablja kot podlago za lastne bonitetne sisteme, kot je opisano v točki 3.2(d). Vendar bonitetnih razredov ni treba prevzeti po točno teh bonitetnih agencijah. Enako sprejemljivi so nacionalni bonitetni sistemi ali bonitetni sistemi, ki jih uporabljajo banke za prikaz stopnje tveganja neplačil, če ponujajo enoletno verjetnost neplačila, saj to postavko uporabljajo bonitetne agencije za razvrščanje podjetij. Drugi sistemi bi morali s tem ključem omogočati podobno razvrščanje.

| Kreditna kvaliteta                                             | Standard and Poor's | Fitch | Moody's | Letna premija varnega pristana                      |
|----------------------------------------------------------------|---------------------|-------|---------|-----------------------------------------------------|
| Primerna plačilna sposobnost                                   | BBB +               | BBB + | Baa 1   | 0,8 %                                               |
|                                                                | BBB                 | BBB   | Baa 2   |                                                     |
|                                                                | BBB –               | BBB – | Baa 3   |                                                     |
| Na plačilno sposobnost lahko vplivajo neugodne razmere         | BB +                | BB +  | Ba 1    | 2,0 %                                               |
|                                                                | BB                  | BB    | Ba 2    |                                                     |
|                                                                | BB –                | BB –  | Ba 3    |                                                     |
| Na plačilno sposobnost bodo verjetno vplivale neugodne razmere | B +                 | B +   | B 1     | 3,8 %                                               |
|                                                                | B                   | B     | B 2     |                                                     |
|                                                                | B –                 | B –   | B 3     | 6,3 %                                               |
| Plačilna sposobnost je odvisna od trajno ugodnih razmer        | CCC +               | CCC + | Caa 1   | Letne premije varnega pristana ni mogoče zagotoviti |
|                                                                | CCC                 | CCC   | Caa 2   |                                                     |
|                                                                | CCC –               | CCC – | Caa 3   |                                                     |
|                                                                | CC                  | CC    |         |                                                     |
|                                                                |                     | C     |         |                                                     |
| Obveznosti se ne ali se skoraj ne izpolnjujejo                 | SD                  | DDD   | Ca      | Letne premije varnega pristana ni mogoče zagotoviti |
|                                                                | D                   | DD    | C       |                                                     |
|                                                                |                     | D     |         |                                                     |

Premije varnega pristana se uporabljajo za zneske poročstva ali zneske, ki so ob začetku vsakega leta dejansko zavarovani z državnim poročstvom. Pomenijo najnižje premije, ki se jih uporablja pri podjetju, katerega ocena kreditnega tveganja je najmanj enaka oceni iz tabele <sup>(14)</sup>.

V primeru takojšnjega plačila v obliki ene same poročstvene premije velja, da poročstvo za posojilo ne vsebuje elementa pomoči, če je ta premija vsaj enaka trenutni vrednosti poročstvenih premij v prihodnosti, kot je navedeno zgoraj, ustrezna referenčna stopnja pa je osnova za diskontno stopnjo <sup>(15)</sup>.

Kot izhaja iz zgornje tabele za podjetja z bonitetno oceno CCC/Caa ali slabše, ni mogoče uporabljati te poenostavljene metode ocenjevanja.

Za MSP, ki nimajo zgodovine kreditne sposobnosti ali bonitetne ocene, ki bi temeljila na metodi izračuna iz računovodskih izkazov, kot so nekatera podjetja za posebne namene ali novoustanovljena podjetja, je treba premijo varnega pristana določiti na 3,8 %, ta premija pa nikoli ne more biti nižja od tiste, ki bi se uporabila za matična podjetja.

Te mere se lahko občasno spremenijo glede na tržne razmere.

### 3.4 Poročstvene sheme

Kar zadeva državno poročstveno shemo, Nadzorni organ Efte meni, da izpolnjevanje vseh naslednjih pogojev izključuje obstoj državne pomoči:

- (a) Shema je zaprta za posojiljemalce v težavah (glej podrobnosti v točki 3.2(a));
- (b) Obseg poročstev je mogoče pravilno določiti ob njegovi dodelitvi. To pomeni, da morajo biti poročstva povezana s specifičnimi finančnimi transakcijami, imeti določen najvišji znesek in omejeno trajanje;

<sup>(14)</sup> Na primer podjetju, katerega kreditno boniteto banka oceni z BBB-/Baa 3, bi bilo treba zaračunati letno poročstveno premijo v višini vsaj 0,8 % na zneske, ki so ob začetku vsakega leta dejansko zavarovani z državnim poročstvom.

<sup>(15)</sup> Glej smernice iz opombe 12, v katerih je navedeno: „Referenčno obrestno mero je treba za izračun sedanjih vrednosti uporabljati tudi kot diskontno stopnjo. Zaradi tega se bo načeloma uporabila izhodiščna obrestna mera, povečana za fiksno stopnjo 100 bazičnih točk.“ (str. 4).

(c) Poroštva ne zajemajo več kot 80 % neodplačanega posojila ali druge finančne obveznosti (glej podrobnosti in izjeme v točki 3.2(c));

(d) Pogoji sheme temeljijo na realistični oceni tveganja, tako da se iz premij, ki jih plačujejo upravičenci, po vsej verjetnosti financira sama. Narava sheme, da se sama financira, in primerna orientacija tveganja sta za Nadzorni organ Efte pokazatelja, da so poroštevne premije, ki se financirajo iz shem, skladne s tržnimi cenami.

To pomeni, da je treba pri vsakem novem poroštvu oceniti tveganje na podlagi vseh pomembnih dejavnikov (boniteta posojilojemalca, zavarovanja, trajanje poroštva itd.). Na podlagi te ocene tveganja, je treba opredeliti razrede tveganja <sup>(16)</sup>, uvrstiti poroštvo v enega od teh razredov tveganja in zaračunati ustrezno poroštevno premijo na znesek poroštva ali znesek, zavarovan s poroštvom;

(e) Za pravilno in postopno oceno, ali se shema lahko financira sama, je treba na podlagi dejanskega izpada odplačil sheme v ekonomsko sprejemljivem časovnem razponu najmanj enkrat letno preveriti, ali je višina premij ustrezna, premije pa je treba ustrezno prilagoditi, če obstaja tveganje, da se shema morda ne bo mogla več financirati sama. Ta prilagoditev zadeva vsa že prevzeta in bodoča poroštva oziroma samo slednja;

(f) Da bi veljale za skladne s tržnimi cenami, morajo zaračunane premije pokrivati običajna tveganja, povezana z dodelitvijo poroštva, administrativne stroške sheme in letno odškodnino za ustrezen kapital, tudi če slednji še sploh ni položen ali je položen le delno.

Kar zadeva upravne stroške, morajo ti vključevati vsaj stroške posebne začetne ocene tveganja ter stroške spremljanja in upravljanja tveganja, povezane z dodeljevanjem in upravljanjem poroštev.

V zvezi z odškodnino za kapital Nadzorni organ Efte ugotavlja, da za običajne poroke veljajo pravila o kapitalskih zahtevah in so v skladu s temi pravili prisiljeni ustvarjati lastniški kapital, da v primeru nihanj pri letnih izgubah, povezanih s poroštvi, ne postanejo plačilno nesposobni. Ta pravila navadno ne veljajo za državne poroštevne sheme in jim torej ni treba ustvarjati takih rezerv. Z drugimi besedami, kadar izgube, ki izhajajo iz poroštev, presežejo prihodke iz poroštenih premij, se primanjkljaj preprosto krije iz državnega proračuna. To državno poroštvo za sheme prinaša shemi ugodnejši položaj kot običajni porok. Da ne bi prihajalo do razlik in da država prejme odškodnino za prevzeto tveganje, Nadzorni organ Efte meni, da morajo poroštevne premije kriti odškodnino za ustrezen kapital.

Po mnenju Nadzornega organa Efte mora ta kapital znašati 8 % <sup>(17)</sup> neodplačanih poroštev. Za poroštva, dodeljena podjetjem z bonitetno oceno enako AAA/AA- (Aaa/Aa3), se lahko znesek kapitala, ki ga je treba poplačati, zmanjša na 2 % neodplačanih poroštev. Medtem, ko se za poroštva, dodeljena podjetjem z bonitetno oceno enako A+/A- (A1/A3) lahko znesek kapitala, ki ga je treba poplačati, zmanjša na 4 % neodplačanih poroštev.

Običajna odškodnina za ta kapital zajema premijo za tveganje, ki se verjetno zviša za obrestno mero brez tveganja.

Premija za tveganje se plača državi za ustrezni znesek kapitala v vseh primerih. Na podlagi svoje prakse in prakse Evropske komisije, Nadzorni organ Efte meni, da znaša običajna premija za tveganje za lastniški kapital najmanj 400 bazičnih točk in tako premijo za tveganje je treba vključiti v poroštevno premijo, ki se zaračuna upravičencem <sup>(18)</sup>.

<sup>(16)</sup> Glej nadaljnje podrobnosti v opombi 13.

<sup>(17)</sup> V skladu s kapitalskimi zahtevami, določenimi v členu 75 Direktive 2006/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2006 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij (UL L 177, 30.6.2006, str. 1), ki je bila vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 65/2008 o spremembi Priloge IX k Sporazumu EGP (UL L 257, 25.9.2008, str. 27. Dopolnilo EGP št. 58, 25.9.2008, str. 9), skupaj s Prilogo VI (odstavek 41 in nasl.) k Direktivi.

<sup>(18)</sup> Za poroštvo podjetju z bonitetno oceno BBB v višini 100 potrebne rezerve znašajo tako 8. Ob uporabi 400 bazičnih točk (ali 4 %) k temu znesku dobimo letne stroške kapitala v višini  $8\% \times 4\% = 0,32\%$  zneska, zavarovanega s poroštvom, kar bo temu ustrezno vplivalo na ceno poroštva. Če enoletna stopnja tveganja neplačila, predvidena v shemi za to podjetje, znaša na primer 0,35 % in so letni upravni stroški ocenjeni na 0,1 %, bo cena poroštva kot ukrepa, ki ne pomeni pomoči, znašala 0,77 % letno.

Kadar kapital, kot v večini državnih poroštvenih shem, za shemo ni zagotovljen in država tako ne prispeva gotovinskega zneska, obrestne mere brez tveganja ni treba upoštevati. Toda, če zadevni kapital država dejansko zagotovi, mora nositi stroške posojila, shemi pa ta kapital prinaša ugodnosti, morebiti prek naložb. Zato je treba državi plačati obrestno mero brez tveganja na zagotovljeni znesek. Poleg tega je ta strošek treba vzeti iz finančnega prihodka sheme in ne vpliva nujno na poroštvene premije <sup>(19)</sup>. Nadzorni organ Efte meni, da bi se donos desetletnih državnih obveznic lahko uporabil kot primeren približek za obrestno mero brez tveganja, obravnavanega kot običajen donos kapitala.

- (g) Da se zagotovi preglednost, mora shema zagotoviti pogoje, pod katerimi se bodo dodeljevala poroštva v prihodnosti, kot na primer upravičenost podjetij glede na bonitetno oceno in po potrebi glede na gospodarsko dejavnost in velikost ter najvišji znesek in trajanje porošstva.

### 3.5 Ocena poroštvenih shem za MSP

Glede na posebno stanje MSP in da bi olajšali njihov dostop do financiranja, zlasti preko uporabe poroštvenih shem, za taka podjetja obstajata dve posebni možnosti:

- uporaba premij varnega pristana, kot je opredeljena za posamezna poroštva za MSP;
- ocena poroštvenih shem kot takih, ki omogočajo uporabo posameznih premij in se izogibajo potrebi po posameznih bonitetnih ocenah MSP.

Pogoji za uporabo obeh pravil so naslednji:

#### *Uporaba premij varnega pristana v poroštvenih shemah za MSP*

V skladu s predlogi za poenostavitev postopkov pri posameznih poroštvih se za poroštvene sheme za MSP načeloma domneva, da se lahko financirajo same in ne pomenijo državne pomoči, če se uporabljajo najnižje premije varnega pristana iz točke 3.3, ob upoštevanju bonitetnih ocen podjetij <sup>(20)</sup>. Hkrati morajo biti izpolnjeni tudi drugi pogoji iz točk 3.4(a), (b) in (c) ter pogoji iz točke 3.4(g), poleg tega pa so pogoji iz točk 3.4(d), (e) in (f) izpolnjeni, če se uporabijo najnižje letne premije iz točke 3.3.

#### *Uporaba enotnih premij v poroštvenih shemah za MSP*

Nadzorni organ Efte se zaveda, da je izvajanje ocen tveganja za vsakega posameznega posojilojemalca zelo drag postopek in morda ne najbolj primeren, kadar shema zajema veliko število majhnih posojil, za katera pomeni instrument razpršitve tveganja.

Kadar je shema vezana le na poroštva za MSP in zneski, zavarovani s poroštvom, ne presegajo 2,5 milijona EUR na podjetje v tej shemi, lahko Nadzorni organ Efte z odstopanjem od točke 3.4(d) dovoli enotno letno poroštveno premijo za vse posojilojemalce. Da se poroštva, dodeljena v okviru takšne sheme, ne obravnavajo kot državna pomoč, se mora shema še naprej financirati sama, hkrati pa morajo biti izpolnjeni vsi ostali pogoji iz točk 3.4(a), (b) in (c) ter pogoji iz točk 3.4(e), (f) in (g).

### 3.6 Izključitev samodejne obravnave kot državna pomoč

Neizpolnjevanje katerega koli pogoja iz točk 3.2 do 3.5 ne pomeni, da je poroštvo ali poroštvena shema samodejno obravnavana kot državna pomoč. Če obstaja dvom, ali načrtovano poroštvo oziroma poroštvena shema pomeni državno pomoč, jo je treba priglasiti Nadzornemu organu Efte.

## 4. POROŠTVA Z ELEMENTOM POMOČI

### 4.1 Splošno

Kadar posamezno poroštvo oziroma poroštvena shema ni skladna z načelom vlagatelja v tržnem gospodarstvu, se šteje, da vsebuje državno pomoč. Element državne pomoči je treba zato številčno ovrednotiti, da se ugotovi, ali je pomoč morda skladna v okviru posameznih izjem za državno pomoč. Načeloma se bo kot element državne pomoči štela razlika med ustrezno tržno ceno porošstva, zagotovljenega posamezno ali v okviru sheme, in dejansko ceno, plačano za ta ukrep.

<sup>(19)</sup> V tem primeru in pod pogojem, da znaša obrestna mera brez tveganja 5 %, letni stroški rezerv za isto poroštvo v višini 100 in potrebnimi rezervami v višini 8 znašajo  $8\% \times (4\% + 5\%) = 0,72\%$  zneska, zavarovanega s poroštvom. Pod enako predpostavko (stopnja tveganja neplačila 0,35 % in upravni stroški 0,1 %) bi cena porošstva znašala 0,77 % letno in državi bi bilo treba iz sheme izplačati dodatni strošek v višini 0,4 %.

<sup>(20)</sup> To vključuje določbo, da je treba za MSP, ki nimajo zgodovine kreditne sposobnosti ali bonitetne ocene, ki bi temeljila na metodi izračuna iz računovodskih izkazov, premijo varnega pristana določiti na 3,8 %, ta stopnja pa nikoli ne more biti manjša od tiste, ki bi se uporabila za matična podjetja.

Ustrezni letni ekvivalenti denarne dotacije se po referenčni obrestni meri diskontirajo na sedanjo vrednost, nato pa seštejejo, da se dobi skupni ekvivalent dotacije.

Pri izračunu elementa pomoči poročstva bo Nadzorni organ Efte namenil posebno pozornost naslednjim elementom:

- (a) Ali je, v primeru posameznih poroštev, posojilodajalec v finančnih težavah. Ali je v primeru poroštenih shem, v merilih upravičenosti do shem, predvideno izključevanje takih podjetij (glej podrobnosti iz točke 3.2(a)).

Nadzorni organ Efte ugotavlja, da bo tržni porok, če obstaja, podjetjem v težavah v trenutku dodelitve poročstva zaračunal visoko premijo zaradi pričakovane stopnje tveganja neplačila. Če postane verjetnost, da posojilodajalec ne bo mogel odplačati posojila, zelo visoka, mogoče te tržne stopnje ni, v izjemnih okoliščinah pa je lahko element pomoči poročstva celo enak znesku, ki ga dejansko krije navedeno poročstvo;

- (b) Ali je obseg poročstva mogoče pravilno določiti ob njegovi dodelitvi.

To pomeni, da morajo biti poročstva povezana z določeno finančno transakcijo, imeti določen najvišji znesek in omejeno trajanje. V tej zvezi Nadzorni organ Efte načeloma meni, da so neomejena poročstva nezdružljiva s členom 61 Sporazuma EGP;

- (c) Ali poročstvo zajema več kot 80 % vsakega neodplačanega posojila ali druge finančne obveznosti (glej podrobnosti in izjeme v točki 3.2(c)).

Za zagotovitev, da ima posojilodajalec resnično interes za pravilno oceno, zavarovanje in zmanjšanje tveganja, ki izhaja iz dajanja posojila, ter zlasti za pravilno oceno kreditne sposobnosti posojilodajalca, mora po mnenju Nadzornega organa Efte najmanj 20 % zneska, saj ga ne krije državno poročstvo, nositi posojilodajalec <sup>(21)</sup>, da bo pravilno zavaroval svoje posojilo in zmanjšal tveganje, povezano z transakcijo. Nadzorni organ Efte bo zato na splošno temeljiteje proučila vsako poročstvo ali porošteno shemo, ki krije finančno transakcijo v celoti (ali skoraj v celoti), razen če jo država Efte ustrezno utemelji, npr. zaradi posebne narave transakcije;

- (d) Ali so bile pri določanju tržne premije poročstva, ki je bila uporabljena za izračun elementa pomoči ob primerjavi z dejansko plačano premijo, upoštevane posebne značilnosti poročstva in posojila (ali druge finančne obveznosti) (glej podrobnosti v točki 3.2(d)).

#### 4.2 Element pomoči v posameznih poroštvih

Pri posameznih poroštvih je gotovinski ekvivalent dotacije poročstva enak razliki med tržno ceno poročstva in dejansko plačano ceno.

Kadar na trgu niso predvidena poročstva za zadevno vrsto transakcije, ni na voljo tržne cene za poročstvo. V tem primeru je treba element pomoči izračunati na enak način kot ekvivalent dotacije ugodnega posojila, in sicer kot razliko med določeno tržno obrestno mero, ki bi veljala za podjetje brez poročstva, ter obrestno mero, pridobljeno z državnim poročstvom, potem ko se upoštevajo morebiti plačane premije. Kadar tržne obrestne mere ni na voljo in če želi država Efte uporabiti referenčno obrestno mero kot približek, Nadzorni organ Efte poudarja, da veljajo za izračun intenzivnosti pomoči posameznega poročstva pogoji, določeni v poglavju Smernic Nadzornega organa Efte o referenčnih obrestnih merah <sup>(22)</sup>. To pomeni, da je treba primerno pozornost nameniti dopolnitvi, ki jo je treba dodati osnovni obrestni meri, da bi tako upoštevali ustrezen obseg tveganja, povezanega s kritim poročstvom, prejemnikom poročstva (podjetje) in zagotovljenim zavarovanjem s premoženjem.

#### 4.3 Element pomoči v posameznih poroštvih za MSP

Za MSP se lahko uporablja tudi poenostavljen sistem ocenjevanja, opisan zgoraj v točki 3.3. Če v tem primeru premija za izdano poročstvo ne ustreza najnižji vrednosti, določeni za ta bonitetni razred, pomeni razlika med to vrednostjo in zaračunano premijo državno pomoč. Če traja poročstvo več kot eno leto, se letni primanjkljaji diskontirajo z uporabo ustrezne referenčne stopnje <sup>(23)</sup>.

<sup>(21)</sup> Ob domnevi, da podjetje zagotavlja ustrezno stopnjo zavarovanja državi in kreditni ustanovi.

<sup>(22)</sup> Glej poglavje iz opombe 12.

<sup>(23)</sup> Glej nadaljnje podrobnosti v opombi 15.

Odstopanja od teh pravil lahko Nadzorni organ Efte dovoli samo v primerih, ki jih zadevna država Efte jasno dokaže in ustrezno utemelji. V takih primerih je treba še vedno upoštevati pristop, ki temelji na tveganju.

#### 4.4 Element pomoči v poroštenih shemah

Gotovinski ekvivalent dotacije vsakega porošstva v okviru poroštene sheme pomeni razliko med dejansko zaračunano premijo (če obstaja) ter premijo, ki bi se zaračunala v okviru ustrezne sheme, ki ne vsebuje elementa pomoči in je v skladu s pogoji iz točke 3.4. Zgoraj omenjene teoretične premije, na katerih temelji izračun elementa pomoči, morajo zajemati običajna tveganja, povezana s poroštvom, ter upravne stroške in stroške kapitala <sup>(24)</sup>. Namen te metode za izračun ekvivalenta dotacije je zagotoviti, da je skupna pomoč, dodeljena v okviru sheme, v srednje- in dolgoročnem obdobju enaka kapitalu, ki so ga za kritje primanjkljaja sheme vložili javni organi.

Pri državnih poroštenih shemah morda posebne lastnosti posameznih poroštev ob oceni sheme niso znane, zato je treba element pomoči oceniti s sklicevanjem na določbe sheme.

Elementi pomoči v poroštenih shemah se lahko izračunajo na podlagi metod, ki jih je Nadzorni organ Efte že sprejel po priglasitvi na podlagi akta s področja državne pomoči, vključenega v Sporazum EGP, kot je Uredba Komisije (ES) št. 1628/2006 z dne 24. oktobra 2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri državni regionalni pomoči za naložbe <sup>(25)</sup>, če sprejeta metodologija izrecno obravnava vrsto poroštev in vrsto zadevnih transakcij.

Odstopanja od teh pravil lahko Nadzorni organ Efte dovoli samo v primerih, ki jih zadevna država Efte jasno dokaže in ustrezno utemelji. V takih primerih je treba še vedno upoštevati pristop, ki temelji na tveganju.

#### 4.5 Element pomoči v poroštenih shemah za MSP

Dva instrumenta za poenostavitev, izpostavljena v točki 3.5, ki zadevata poroštene sheme za MSP, se lahko uporabita tudi za izračunavanje. Pogoji za uporabo obeh pravil so naslednji:

##### *Uporaba premij varnega pristana v poroštenih shemah za MSP*

Za MSP se lahko uporablja tudi poenostavljen sistem ocenjevanja, opisan zgoraj v točki 3.5. Če v tem primeru premija za izdano kategorijo v porošteni shemi ne ustreza najnižji vrednosti, določeni za ta bonitetni razred <sup>(26)</sup>, pomeni razlika med to vrednostjo in zaračunano premijo državno pomoč <sup>(27)</sup>. Če traja porošstvo več kot eno leto, se letni primanjkljaji diskontirajo z uporabo referenčne stopnje <sup>(28)</sup>.

##### *Uporaba enotnih premij v poroštenih shemah za MSP*

Kar zadeva bolj omejen obseg izkrivljanja konkurence, ki ga lahko povzroči državna pomoč, zagotovljena v okviru poroštene sheme za MSP, Nadzorni organ Efte meni, da Nadzorni organ Efte lahko z odstopanjem od točke 4.4 dovoli oceno intenzivnosti pomoči sheme kot take, ne da bi bilo treba oceniti vsako posamezno porošstvo oziroma razred tveganja znotraj sheme <sup>(29)</sup>, če se shema pomoči nanaša samo na porošstva za MSP, pri katerih zneski, zavarovani s poroštvom, ne presegajo 2,5 milijona EUR na podjetje v dani shemi.

<sup>(24)</sup> Izračun je mogoče povzeti za vsak razred tveganja: kot razlika med (a) neplačanim zneskom porošstva, pomnoženim s faktorjem tveganja ustreznega razreda tveganja („tveganje“ pomeni možnost neizpolnitve obveznosti po vključitvi upravnih stroškov in stroškov kapitala), kar pomeni tržno premijo, in (b) plačanimi premijami, to je (znesek porošstva × tveganje) – plačana premija.

<sup>(25)</sup> UL L 302, 1.11.2006, str. 29. Vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 157/2006 (UL L 89, 29.3.2007, str. 33, Dopolnilo EGP št. 15, 29.3.2007, str. 26).

<sup>(26)</sup> To vključuje možnost, da se za MSP, ki nimajo zgodovine kreditne sposobnosti ali bonitetne ocene, ki bi temeljila na metodi izračuna iz računovodskih izkazov, premijo varnega pristana določi na 3,8 %, ta premija pa nikoli ne more biti nižja od tiste, ki bi se uporabila za matična podjetja.

<sup>(27)</sup> Izračun je mogoče povzeti za vsak razred tveganja: kot neplačan znesek porošstva pomnožen z razliko med (a) odstotkom premije varnega pristana ustreznega razreda tveganja in (b) odstotkom plačane premije, to je zneskom porošstva × (premija varnega pristana – plačana premija).

<sup>(28)</sup> Glej nadaljnje podrobnosti v opombi 12.

<sup>(29)</sup> Izračun je mogoče povzeti ne glede na razred tveganja: kot razlika med (a) neplačanim zneskom porošstva, pomnoženim s faktorjem tveganja sheme („tveganje“ pomeni možnost neizpolnitve obveznosti po vključitvi upravnih stroškov in stroškov kapitala) in (b) plačanimi premijami, to je (znesek porošstva × tveganje) – plačana premija.

## 5. ZDRUŽLJIVOST DRŽAVNE POMOČI V OBLIKI POROŠTEV Z DELOVANJEM SPORAZUMA EGP

### 5.1 Splošno

Nadzorni organ Efte mora proučiti državna poročstva, ki spadajo na področje uporabe člena 61(1) Sporazuma EGP, da določi njihovo združljivost z delovanjem Sporazuma EGP. Preden se lahko izvede taka ocena združljivosti, je treba opredeliti upravičenca do pomoči.

### 5.2 Ocenjevanje

Združljivost pomoči z delovanjem Sporazuma EGP bo Nadzorni organ Efte proučil v skladu z enakimi predpisi, kot veljajo za druge oblike pomoči. Jasna merila za oceno združljivosti je Nadzorni organ Efte pojasnil in podrobno opredelil v svojih smernicah o državni pomoči<sup>(30)</sup>. Pri proučitvi se bodo upoštevali zlasti intenzivnost pomoči, značilnosti upravičencev in zastavljeni cilji.

### 5.3 Pogoji

Nadzorni organ Efte bo poročstva dovolil le, če je njihovo unovčenje pogodbeno povezano s posebnimi pogoji, ki lahko zajemajo celo obvezno uvedbo stečaja podjetja upravičenca ali vsakršen podoben postopek. Stranki določita te pogoje ob dodelitvi poročstva. Če država Efte unovči poročstvo pod pogoji, ki niso bili prvotno dogovorjeni ob dodelitvi, bo Nadzorni organ Efte unovčenje poročstva obravnaval kot dodelitev nove pomoči, ki jo je treba priglasiti v skladu s členom 1(3) dela I Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču.

## 6. POROČILA, KI JIH MORAJO DRŽAVE EFTE ODDATI NADZORNEMU ORGANU EFTE

Da bi bilo v skladu s splošnimi obveznostmi spremljanja<sup>(31)</sup> mogoče še naprej spremljati razvoj novih dogodkov na finančnih trgih in ker je težko oceniti vrednost državnih poroštev, ki se s časom tudi spreminja, je nenehno pregledovanje shem državne pomoči, ki jih odobri Komisija, na podlagi člena 62(1) Pogodbe ES posebnega pomena. Zato države Efte oddajo poročila Nadzornemu organu Efte.

V primeru poroštenih shem, ki vsebujejo element pomoči, se ta poročila oddajo vsaj ob prenehanju veljavnosti poroštenih shem in v trenutku priglasitve spremenjene sheme. Odvisno od posameznega primera pa lahko Nadzorni organ Efte vseeno zahteva pogostejše poročanje.

V primeru poroštenih shem, za katere je Nadzorni organ Efte sprejel odločitev, da ne pomenijo pomoči, ter še zlasti kadar za shemo ni trdnih zgodovinskih podatkov, lahko Nadzorni organ Efte pri sprejetju odločitve o ukrepu, ki ne pomeni pomoči, zahteva predložitev takih poročil, s čimer se za vsak primer posebej pojasnita pogostost in vsebina zahtev za poročanje.

Poročila morajo vsebovati vsaj naslednje podatke:

- (a) število in znesek izdanih poroštev;
- (b) število in znesek neodplačanih poroštev ob koncu zadevnega obdobja;
- (c) število in vrednost unovčenih poroštev (navedena posamezno) na letni osnovi;
- (d) letne prihodke:
  - (1) prihodke iz zaračunanih premij;
  - (2) prihodke iz izterjav;
  - (3) druge prihodke (tj. obresti, prejete od depozitov ali naložb);

<sup>(30)</sup> Glej smernice Nadzornega organa Efte o državni pomoči: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

<sup>(31)</sup> Kot so obveznosti, določene zlasti z Odločbo Nadzornega organa Efte št. 195/04/COL z dne 14. julija 2004 (UL L 139, 25.5.2006, str. 37. Dopolnilo EGP št. 26, 25.5.2006, str. 1), kot je bila spremenjena z Odločbo Nadzornega organa Efte št. 789/08/COL z dne 17. decembra 2008 (UL L 340, 22.12.2010, str. 1. Dopolnilo EGP št. 72, 22.12.2010, str. 1). Ta odločba je skladna z Uredbo Komisije (ES) št. 794/2004 z dne 21. aprila 2004 o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES (UL L 140, 30.4.2004, str. 1), kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 271/2008 (UL L 82, 25.3.2008, str. 1). Uredba Komisije (ES) št. 794/2004 je bila vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 123/2006 o spremembi Priloge XV in Protokola 26 k Sporazumu EGP (UL L 339, 22.12.2005, str. 32. Dopolnilo EGP št. 66, 22.12.2005, str. 18).

(e) letne stroške:

(1) administrativne stroške;

(2) odškodnino, plačano za unovčena poročstva;

(f) letni presežek ali primanjkljaj (razlika med prihodki in stroški);

(g) seštevek presežkov ali primanjkljajev od začetka sheme <sup>(32)</sup>.

Podobno se sporočijo ustrezni podatki, v glavnem tisti iz točk od (d) do (g) v primeru posameznih poroštev.

Nadzorni organ Efte države Efte opozarja, da je osnovni pogoj za pravilno poznejše poročanje v vseh primerih pravilno zbiranje potrebnih podatkov od začetka uporabe sheme in združitve teh podatkov na letni osnovi.

Države Efte morajo biti pozorne tudi na dejstvo, da bo Nadzorni organ Efte pri poroštvih, ki ne vsebujejo elementa pomoči in so dodeljena posamezno ali v okviru sheme, čeprav njihova priglasitev ni potrebna, morda moral preveriti (npr. zaradi pritožbe), ali poročstvo ali shema ne vsebuje elementa pomoči. V takem primeru bo Nadzorni organ Efte zahteval podobne podatke, kot so navedeni zgoraj za poročila iz zadevne države Efte.

Če bi v skladu s posebnimi obveznostmi poročanja iz uredb o skupinski izjemi, smernic ali okvirov, ki se uporabljajo na področju državne pomoči, poročila že morala biti predložena, potem bodo ta posebna poročila nadomestila poročila predložena na podlagi obveznosti poročanja o poroštvih pod pogojem, da vključujejo zgoraj naštetе podatke.

#### 7. IZVEDBENI UKREPI

Nadzorni organ Efte poziva države Efte, naj v skladu z določbami tega poglavja do 1. januarja 2010 prilagodijo svoje obstoječe ukrepe na področju poroštev, kar zadeva nova poročstva.

---

<sup>(32)</sup> Če je shema veljavna že več kot 10 let, je treba posredovati le letne zneske presežkov ali primanjkljajev za zadnjih 10 let.

## PRILOGA III

SMERNICE O DRŽAVNI POMOČI ZA PREVOZNIKE V ŽELEZNIŠKEM PROMETU <sup>(1)</sup>

## 1. UVOD

## 1.1 Splošno ozadje: železniški sektor

- (1) Železnice imajo edinstvene prednosti: gre za varen način prevoza, ki ne onesnažuje. Tako lahko železniški promet veliko prispeva k razvoju trajnostnega prometa v Evropskem gospodarskem prostoru.
- (2) Bela knjiga Evropske komisije „Evropska prevozna politika za leto 2010: čas za odločitve“ <sup>(2)</sup> in njen vmesni pregled <sup>(3)</sup> poudarjata, kako pomemben je dinamičen železniški sektor za vzpostavitev zmogljivega, varnega in čistega sistema za prevoz blaga in potnikov, ki prispeva k uresničevanju trajno uspešnega enotnega evropskega trga. Resolucija Posvetovalnega odbora EGP in poročilo o ambiciozni prometni politiki <sup>(4)</sup> poudarjata pomen, ki ga za EGP ima dinamičen železniški sektor. Cestni zastoji v mestih in na nekaterih območjih EGP, potreba po odgovoru na izzive podnebnih sprememb in podražitev ogljikovodikov kažejo, kako zelo nujno je treba spodbujati razvoj železniškega prevoza. V tem pogledu je treba poudariti, da si mora tudi skupna prometna politika prizadevati za okoljske cilje iz Sporazuma EGP <sup>(5)</sup> in Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti <sup>(6)</sup>.
- (3) Vendar sektor železniškega prometa v Evropi ni dovolj privlačen, od šestdesetih let do konca 20. stoletja pa je stalno nazadoval. Železniški prevoz blaga in potnikov se je relativno zmanjšal glede na druge načine prevoza. Železniški prevoz blaga pa se je celo absolutno zmanjšal: leta 1970 je bilo po železnici prepeljanega več tovora kot leta 2000. Tradicionalni prevozniki v železniškem prometu namreč niso mogli zagotoviti zanesljivosti in spoštovanja rokov, ki so jih zahtevale stranke, kar je povzročilo preusmeritev prometa z železnic na druge načine prevoza, zlasti na cestni prevoz <sup>(7)</sup>. Čeprav je železniški potniški promet absolutno naraščal, je njegovo povečanje v primerjavi z rastjo cestnega in zračnega prometa zelo omejeno <sup>(8)</sup>.
- (4) Čeprav se zdi, da se je to gibanje pred kratkim obrnilo <sup>(9)</sup>, je pot do zanesljivega in konkurenčnega železniškega prometa še dolga. Zlasti v sektorju železniškega tovornega prometa ostajajo velike težave, zaradi katerih je potrebno ukrepanje javnih organov <sup>(10)</sup>.
- (5) Relativen upad evropskega železniškega sektorja je v veliki meri posledica zgodovinske organiziranosti ponudbe prevozov, predvsem v obliki nacionalnih in monopolnih sistemov.
- (6) Najprej, zaradi odsotnosti konkurence v nacionalnih omrežjih prevozniki v železniškem prometu niso bili prisiljeni zniževati stroškov poslovanja in razvijati novih storitev. Njihove dejavnosti niso ustvarile zadostnih prihodkov za pokrivanje stroškov in potrebnih naložb. Včasih potrebnih naložb niso uresničili, v nekaterih primerih pa so države EGP prisilile nacionalne prevoznike v železniškem prometu v take naložbe, čeprav jih niso mogli v zadostni meri financirati iz lastnih sredstev. To je pripeljalo do velike zadolženosti teh podjetij, ki je negativno vplivala na njihov razvoj.

<sup>(1)</sup> To poglavje je skladno s Smernicami Skupnosti o državnih pomočeh za prevoznike v železniškem prometu, objavljenimi v UL C 184, 22.7.2008, str. 13.

<sup>(2)</sup> COM(2001) 370, 12.9.2001, str. 18.

<sup>(3)</sup> Sporočilo Evropske komisije „Naj Evropa ostane v gibanju – Trajnostna mobilnost za našo celino – Vmesni pregled Bele knjige Evropske komisije o prometu“, COM(2006) 314, 22.6.2006, str. 21.

<sup>(4)</sup> Na voljo na spletni strani Efte: <http://www.efta.int/advisory-bodies/consultative-committee.aspx>.

<sup>(5)</sup> Odstavek 9 preambule Sporazuma EGP potrjuje odločenost pogodbenic, da ohranjajo, varujejo in izboljšujejo kakovost okolja ter zagotavljajo skrbno in preudarno rabo naravnih virov, zlasti na podlagi načela trajnostnega razvoja in načela, da je treba sprejeti previdnostne ukrepe in delovati preventivno. Na podlagi člena 1 Sporazuma EGP si morajo pogodbenice prizadevati za tesnejše sodelovanje glede okoljskih vprašanj. Na podlagi člena 73 Sporazuma EGP morajo pogodbenice med drugim tudi „ohranjati, varovati in izboljševati kakovost okolja“, ko ukrepajo na področju štirih svoboščin. Poleg tega člen 78 Sporazuma EGP spodbuja pogodbenice, da okrepijo in razširijo sodelovanje v okviru dejavnosti Skupnosti, med drugim tudi na področju okolja.

<sup>(6)</sup> Člen 2 Pogodbe ES med glavnimi nalogami Skupnosti navaja, da je treba spodbujati „trajnostno in neinflatorno rast ob spoštovanju okolja“. Te določbe dopolnjujejo posebni cilji iz člena 174, ki določa, da okoljska politika Skupnosti prispeva zlasti k ohranjanju, varstvu in izboljšanju kakovosti okolja. Člen 6 Pogodbe določa: „Zahteve varstva okolja je treba vključevati v opredelitve in izvajanje politik in dejavnosti Skupnosti iz člena 3, zlasti zaradi spodbujanja trajnostnega razvoja“.

<sup>(7)</sup> V letih od 1995 do 2005 se je železniški prevoz blaga v EU (izraženo v t/km) letno povečeval za povprečno 0,9 %, medtem ko je bila v istem obdobju povprečna letna stopnja rasti cestnega prevoza 3,3 % (vir: Eurostat).

<sup>(8)</sup> V letih od 1995 do 2004 se je železniški potniški promet v EU (izraženo v potnikih/km) letno povečeval za povprečno 0,9 %, medtem ko je bila v istem obdobju povprečna letna stopnja rasti za osebna vozila 1,8 % (vir: Eurostat).

<sup>(9)</sup> Po letu 2002 zlasti v državah, ki so svoje trge odprle konkurenci. Leta 2006 se je železniški tovorni promet na letni ravni povečal za 3,7 %, potniški promet pa za 3 %. Izboljšanje naj bi se v letu 2007 še okrepilo.

<sup>(10)</sup> Sporočilo Komisije „K železniškemu omrežju, namenjenemu predvsem tovornemu prometu“ (SEC(2007) 1322, SEC(2007) 1324 in SEC(2007) 1325, 18.10.2007).

- (7) Poleg tega je bil razvoj železniškega prevoza v Evropi omejen zaradi pomanjkljive standardizacije in interoperabilnosti omrežij, medtem ko so cestni in letalski prevozniki razvili celo vrsto mednarodnih storitev. EGP je podedovala mozaik nacionalnih železniških omrežij, za katera so značilne različne razdalje med tiri ter nezdružljivi sistemi signalizacije in varnostni sistemi, ki prevoznikom v železniškem prometu preprečujejo, da bi izkoristili ekonomijo obsega, ki bi jo prinesla vzpostavitev infrastruktur in voznega parka za en velik trg namesto za 27 <sup>(11)</sup> nacionalnih trgov.
- (8) EGP izvaja politiko oživitve železniškega sektorja v skladu s tremi prednostnimi osmi:
- (a) s postopnim uvajanjem razmer, ki bodo omogočile pojav konkurence na trgih storitev železniškega prometa;
  - (b) s spodbujanjem standardizacije in tehničnega usklajevanja evropskih železniških omrežij, da bi dosegli polno interoperabilnost na evropski ravni;
  - (c) z dodeljevanjem finančnih pomoči na ravni EGP (v okviru programa TEN-T in strukturnih skladov).
- (9) EGP je tako trge železniškega prometa postopoma odprla konkurenci. Prvi liberalizacijski paket je bil sprejet leta 2001 in vsebuje Direktivo 2001/12/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2001 o spremembi Direktive Sveta 91/440/ES o razvoju železnic v Skupnosti <sup>(12)</sup>, Direktivo 2001/13/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2001 o spremembi Direktive Sveta 95/18/ES o izdaji licence prevoznikom v železniškem prometu <sup>(13)</sup> in Direktivo 2001/14/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2001 o dodeljevanju železniških infrastrukturnih zmogljivosti, naložitvi uporabnin za uporabo železniške infrastrukture in podeljevanju varnostnega spričevala <sup>(14)</sup>. Temu paketu je sledil drugi paket leta 2004, v katerem so glavni ukrepi: Uredba (ES) št. 881/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o ustanovitvi Evropske železniške agencije <sup>(15)</sup>, Direktiva 2004/49/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o varnosti na železnicah Skupnosti ter o spremembi Direktive Sveta 95/18/ES o izdaji licence prevoznikom v železniškem prometu in Direktive 2001/14/ES o dodeljevanju železniških infrastrukturnih zmogljivosti, naložitvi uporabnin za uporabo železniške infrastrukture in podeljevanju varnostnega spričevala <sup>(16)</sup>, Direktiva 2004/50/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o spremembi Direktive Sveta 96/48/ES o interoperabilnosti vseevropskega železniškega sistema za visoke hitrosti in Direktive 2001/16/ES Evropskega parlamenta in Sveta o interoperabilnosti vseevropskega železniškega sistema za konvencionalne hitrosti <sup>(17)</sup> in Direktiva 2004/51/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o spremembi Direktive Sveta 91/440/EGS o razvoju železnic Skupnosti <sup>(18)</sup>. Končno je bil sprejet tretji paket leta 2007, ki vsebuje Uredbo (ES) št. 1370/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o javnih storitvah železniškega in cestnega potniškega prevoza ter o razveljavitvi Uredb Sveta (EGS) št. 1191/69 in (EGS) št. 1107/70 <sup>(19)</sup>, Uredba (ES) št. 1371/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o pravicah in obveznostih potnikov v železniškem prometu <sup>(20)</sup>, Direktivo 2007/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o spremembi Direktive Sveta 91/440/EGS o razvoju železnic Skupnosti in Direktive 2001/14/ES o dodeljevanju železniških infrastrukturnih zmogljivosti in naložitvi
- <sup>(11)</sup> Islandija, Malta in Ciper nimajo železniškega omrežja.
- <sup>(12)</sup> UL L 75, 15.3.2001, str. 1.
- <sup>(13)</sup> UL L 75, 15.3.2001, str. 26.
- <sup>(14)</sup> UL L 75, 15.3.2001, str. 29. Direktiva je bila nazadnje spremenjena z Direktivo 2007/58/ES (UL L 315, 3.12.2007, str. 44). Vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 33/2009 z dne 17. marca 2009 (UL L 130, 28.5.2009, str. 27. in Dopolnilo EGP št. 28, 28.5.2009, str. 25). Direktive 2001/12/ES, 2001/13/ES in 2001/14/ES so bile vključene v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 118/2001 z dne 28. septembra 2001 (UL L 322, 6.12.2001, str. 32. in Dopolnilo EGP št. 60, 6.12.2001, str. 29). Ta sklep je spremenil Sklep Skupnega odbora EGP št. 7/94 z dne 21. marca 1994 o vključitvi Direktive Sveta 91/440/EGS (UL L 160, 28.6.1994, str. 1. in Dopolnilo EGP št. 17, 28.6.1994, str. 1) in Sklep Skupnega odbora EGP št. 71/95 z dne 15. decembra 1995 o vključitvi Direktive Sveta 95/18/ES (UL L 57, 7.3.1996, str. 37. in Dopolnilo EGP št. 11, 7.3.1996, str. 14).
- <sup>(15)</sup> UL L 164, 30.4.2004, str. 1. Vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 82/2005 z dne 10. junija 2005 (UL L 268, 13.10.2005, str. 13. in Dopolnilo EGP št. 52, 13.10.2005, str. 7).
- <sup>(16)</sup> UL L 164, 30.4.2004, str. 44.
- <sup>(17)</sup> UL L 164, 30.4.2004, str. 114.
- <sup>(18)</sup> UL L 164, 30.4.2004, str. 164. Direktive 2004/49/ES, 2004/50/ES in 2004/51/ES so bile vključene v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 151/2004 z dne 29. oktobra 2004 (UL L 102, 21.4.2005, str. 27. in Dopolnilo EGP št. 20, 21.4.2005, str. 17). Ta sklep je spremenil Sklep Skupnega odbora EGP št. 71/95 z dne 15. decembra 1995 o vključitvi Direktive Sveta 95/18/ES (UL L 57, 7.3.1996, str. 37. in Dopolnilo EGP št. 11, 7.3.1996, str. 14), Sklep Skupnega odbora EGP št. 118/2001 z dne 28. septembra 2001 o vključitvi direktiv 2001/12/ES, 2001/13/ES in 2001/14/ES (UL L 322, 6.12.2001, str. 32. in Dopolnilo EGP št. 60, 6.12.2001, str. 29), Sklep Skupnega odbora EGP št. 25/97 z dne 30. aprila 1997 o sprejetju Direktive 96/48/ES (UL L 242, 4.9.1997, str. 74. in Dopolnilo EGP št. 37, 4.9.1997, str. 74), Sklep Skupnega odbora EGP št. 16/2002 z dne 1. marca 2002 o sprejetju Direktive 2001/16/ES (UL L 110, 25.4.2002, str. 11. in Dopolnilo EGP št. 21, 25.4.2002, str. 8) in Sklep Skupnega odbora EGP št. 7/94 z dne 21. marca 1994 o vključitvi Direktive Sveta 91/440/EGS (UL L 160, 28.6.1994, str. 1. in Dopolnilo EGP št. 17, 28.6.1994, str. 1).
- <sup>(19)</sup> UL L 315, 3.12.2007, str. 1. Vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 85/2008 z dne 2. julija 2008 (UL L 280, 23.10.2008, str. 20. in Dopolnilo EGP št. 64, 23.10.2008, str. 13.).
- <sup>(20)</sup> UL L 315, 3.12.2007, str. 14. Vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 90/2010 z dne 2. julija 2010 (UL L 277, 21.10.2010, str. 43. in Dopolnilo EGP št. 59, 21.10.2010, str. 12).

uporabnin za uporabo železniške infrastrukture<sup>(21)</sup>, Direktiva 2007/59/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o izdaji spričeval strojevodjem, ki upravljajo lokomotive in vlake na železniškem omrežju Skupnosti<sup>(22)</sup>. Trg železniškega prevoza blaga se je 15. marca 2003 odprl konkurenci v vseevropskem železniškem omrežju za prevoz blaga, od 1. januarja 2006 je odprt za mednarodni prevoz blaga in nazadnje od 1. januarja 2007 za železniško kabotazo. Tretji železniški paket določa, da se bo mednarodni potniški promet odprl konkurenci 1. januarja 2010. Nekatere države EGP, kot so Združeno kraljestvo, Nemčija, Nizozemska in Italija, so že (delno) odprle domače trge potniškega prometa.

- (10) Ustrezne določbe Direktive Sveta 91/440/EGS z dne 29. julija 1991 o razvoju železnic Skupnosti<sup>(23)</sup> vzpostavljajo nov institucionalni in organizacijski okvir za udeležence v železniškem sektorju in vključujejo:
- (a) računovodsko in organizacijsko ločitev prevoznikov v železniškem prometu<sup>(24)</sup> od upravljavcev železniške infrastrukture<sup>(25)</sup>;
  - (b) neodvisnost upravljanja prevoznikov v železniškem prometu;
  - (c) upravljanje prevoznikov v železniškem prometu v skladu z načeli, ki veljajo za gospodarske družbe;
  - (d) finančno ravnotežje prevoznikov v železniškem prometu v skladu z zdravim poslovnim načrtom;
  - (e) združljivost finančnih ukrepov držav EGP s pravili o državnih pomočeh<sup>(26)</sup>.
- (11) Vzporedno s procesom liberalizacije sta se Evropska komisija in Skupni odbor EGP na drugi ravni lotila spodbujanja interoperabilnosti evropskih železniških omrežij. Ta pristop spremljajo pobude EGP za višjo raven varnosti železniškega prometa<sup>(27)</sup>.
- (12) Tretjo raven javnih pomoči za železniški sektor predstavljajo finančne pomoči. Evropska komisija meni, da se v določenih okoliščinah te pomoči lahko upravičijo zaradi visokih stroškov prilagajanja železniškega sektorja
- (13) Poleg tega ugotavlja, da je bil vložek javnih sredstev v sektor železniškega prometa od nekdaj visok.
- (14) Dodelitev državnih pomoči železniškemu sektorju se lahko odobri, če to prispeva k vzpostavitvi integriranega trga EGP, ki je odprt konkurenci in interoperabilen, ter k ciljem EGP za trajnostni razvoj. V zvezi s tem se morata Evropska komisija in Nadzorni organ Efte prepričati, da finančna pomoč državnih organov ne povzroča izkrivljanj konkurence v nasprotju s skupnim interesom. V določenih primerih bosta Evropska komisija in Nadzorni organ Efte ob dodelitvi pomoči lahko zahtevala, da se države EGP zavežejo izpolnjevanju ciljev EGP.

## 1.2 Cilj in področje uporabe teh smernic

- (15) Cilj teh smernic je zagotoviti usmeritve glede združljivosti državnih pomoči, namenjenih prevoznikom v železniškem prometu, kot so opredeljene z Direktivo 91/440/EGS, in glede na opisano ozadje, s Sporazumom EGP. Poleg tega se poglavje 3 uporablja tudi za prevoznike v mestnem, primestnem ali regionalnem prevozu potnikov. Temeljijo zlasti na načelih, ki jih je zakonodajalec Skupnosti uvedel v treh zaporednih železniških paketih. Njihov namen je izboljšati preglednost javnega financiranja in pravno varnost glede na pravila o državnih pomočeh v okviru odpiranja trgov EGP. Te smernice ne zadevajo javnega financiranja za upravljavce infrastrukture.

<sup>(21)</sup> UL L 315, 3.12.2007, str. 44. Vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 33/2009 z dne 17. marca 2009 (UL L 130, 28.5.2009, str. 27. in Dopolnilo EGP št. 28, 28.5.2009, str. 25).

<sup>(22)</sup> UL L 315, 3.12.2007, str. 51. Vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 12/2009 z dne 5. februarja 2009 (UL L 73, 19.3.2009, str. 47. in Dopolnilo EGP št. 16, 19.3.2009, str. 18).

<sup>(23)</sup> UL L 237, 24.8.1991, str. 25. Vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 7/94 z dne 21. marca 1994. Direktiva, kakor je bila nazadnje spremenjena z Direktivo 2007/58/ES.

<sup>(24)</sup> Po členu 3 Direktive 91/440/EGS je prevoznika v železniškem prometu „vsako javno ali zasebno podjetje, ki je imetnik licence na podlagi veljavne zakonodaje Skupnosti, katerega glavna poslovna dejavnost je zagotavljanje prevoznih storitev za prevoz potnikov in blaga v železniškem prometu, pri čemer mora prevoznik zagotoviti vleko; ta izraz vključuje tudi prevoznike, ki zagotavljajo samo vleko“.

<sup>(25)</sup> Po členu 3 Direktive 91/440/EGS je upravljavec železniške infrastrukture „vsak organ ali podjetje, ki je pristojen(-no) zlasti za vzpostavitev in vzdrževanje železniške infrastrukture. To lahko zajema tudi upravljanje krmilnih in varnostnih sistemov. Naloge upravljavca železniške infrastrukture na železniškem omrežju ali na delu omrežja so lahko dodeljene različnim organom ali podjetjem.“

<sup>(26)</sup> Člen 9(3) Direktive 91/440/EGS: „Pomoč, ki jo dodelijo države članice za odplačilo dolgov, navedenih v tem členu, se zagotovi v skladu s členi 73, 87 in 88 Pogodbe“.

<sup>(27)</sup> Zlasti Direktiva 2004/49/ES, vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 151/2004 z dne 29. oktobra 2004.

- (16) Člen 61(1) Sporazuma EGP določa, da je načeloma vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica ES ali država Efte, ki bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdržljiva s skupnim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami Efte. Vendar so take državne pomoči v določenih okoliščinah lahko upravičene zaradi skupnega interesa EGP. Nekatere od teh okoliščin so navedene v členu 61(3) Sporazuma EGP in veljajo tako za prevozni sektor kot za druge gospodarske sektorje.
- (17) Poleg tega člen 49 Sporazuma EGP določa, da so pomoči združljive z EGP, „če so potrebne za usklajevanje prevoza ali če so nadomestilo za opravljanje nekaterih storitev, ki so del javne službe“. Ta člen predstavlja specialnost v splošni shemi Sporazuma EGP. Na podlagi člena 73 Pogodbe ES je zakonodajalec Skupnosti sprejel dva akta za prevozni sektor: to sta Uredba Sveta (EGS) št. 1191/69 z dne 26. junija 1969 o ukrepanju držav članic glede obveznosti javne službe v železniškem in cestnem prometu ter prometu po celinskih plovnih poteh <sup>(28)</sup> in Uredba Sveta (EGS) št. 1107/70 z dne 4. junija 1970 o dodeljevanju pomoči v železniškem in cestnem prevozu ter prevozu po celinskih plovnih poteh <sup>(29)</sup>. Uredba Sveta (EGS) št. 1192/69 z dne 26. junija 1969 o skupnih pravilih za normalizacijo kontov železniških podjetij <sup>(30)</sup> prav tako določa, da lahko prevoznikom v železniškem prometu nekatera nadomestila dodelijo države članice <sup>(31)</sup>.
- (18) Člen 3 Uredbe (EGS) št. 1107/70 določa, da države EGP ne sprejmejo usklajevalnih ukrepov niti ne določijo obveznosti, ki so del javne službe in vključujejo dodeljevanje pomoči na podlagi člena 49 Sporazuma EGP, razen v primerih ali okoliščinah, predvidenih z zadevno uredbo, brez poseganja v uredbi (EGS) št. 1191/69 in (EGS) št. 1192/69. V skladu s sodbo Sodišča Evropskih skupnosti v zadevi *Altmark* <sup>(32)</sup> se državne pomoči, ki se ne morejo odobriti v skladu z uredbami (EGS) št. 1107/70, (EGS) št. 1191/69 ali (EGS) št. 1192/69, ne morejo šteti za združljive s skupnim trgom na podlagi člena 73 Pogodbe ES <sup>(33)</sup>. Poleg tega se nadomestilo za javne storitve, ki ne spoštuje določb člena 49 Sporazuma EGP, ne more šteti za združljivo s skupnim trgom na podlagi člena 59(2) Sporazuma EGP ali na podlagi katere koli druge določbe Sporazuma EGP <sup>(34)</sup>.
- (19) Uredba (ES) št. 1370/2007 („Uredba OJS“) <sup>(35)</sup>, ki začne veljati 3. decembra 2009, bo prinesla nov pravni okvir in razveljavila uredbo (EGS) št. 1191/69 in (EGS) št. 1107/70. Zato te smernice ne vključujejo vidikov, povezanih z nadomestili za javne storitve.
- (20) Po začetku veljavnosti Uredbe (ES) št. 1370/2007 se bo člen 49 Sporazuma EGP lahko neposredno uporabljal kot pravna podlaga za ugotavljanje združljivosti pomoči, ki jih ne zajema Uredba OJS, zlasti pomoči za usklajevanje železniškega tovornega prometa. Zato je treba oblikovati splošno razlago za ugotavljanje združljivosti pomoči za namene uskladitve s členom 49 Sporazuma EGP. Cilj teh smernic je zlasti oblikovanje meril za to ugotavljanje in pragov intenzivnosti. Ob upoštevanju besedila člena 49 mora Nadzorni organ Efte državam Efte kljub temu pustiti možnost, da po potrebi dokažejo potrebnost in sorazmernost ukrepov, ki presegaajo uvedene pragove.
- (21) Te smernice zadevajo uporabo členov 49 in 61 Sporazuma EGP in določbe za njuno izvajanje za javna financiranja prevoznikov v železniškem prometu v smislu Direktive 91/440/EGS. Smernice obravnavajo naslednje vidike: javno podporo prevoznikov v železniškem prometu prek financiranja infrastrukture (poglavje 2), pomoči za nakup in obnovo voznega parka (poglavje 3), plačilo dolgov s strani držav, da bi se izboljšal finančni položaj prevoznikov v železniškem prometu (poglavje 4), pomoči za prestrukturiranje prevoznikov v železniškem prometu (poglavje 5), pomoči za usklajevanje prevozov (poglavje 6) in državna jamstva za prevoznike v železniškem prometu (poglavje 7). Nasprotno pa se te smernice ne nanašajo na podrobna pravila za uporabo Uredbe OJS, za katero nista ne Evropska komisija ne Nadzorni organ Efte še razvila prakse sprejemanja odločitev <sup>(36)</sup>.

<sup>(28)</sup> UL L 156, 28.6.1969, str. 1. Uredba, kot je bila spremenjena z Uredbo Sveta (EGS) št. 1893/91 (UL L 169, 29.6.1991, str. 1).

<sup>(29)</sup> UL L 130, 15.6.1970, str. 1.

<sup>(30)</sup> UL L 156, 28.6.1969, str. 8. Uredba, kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 1791/2006 (UL L 363, 20.12.2006, str. 1).

<sup>(31)</sup> Te tri uredbe so sestavni del Sporazuma EGP od njegove zasnove.

<sup>(32)</sup> Sodba Sodišča z dne 24. julija 2003 v zadevi C-280/00, *Altmark Trans GmbH in Regierungspräsidium Magdeburg proti Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH* („Altmark“), Recueil 2003, str. I-7747.

<sup>(33)</sup> Sodba v zadevi *Altmark*, točka 107.

<sup>(34)</sup> V tej zvezi glej Odločbo Evropske komisije z dne 28. novembra 2005 o uporabi člena 86(2) Pogodbe ES za državne pomoči v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljene nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (UL L 312, 29.11.2005, str. 67). Ta odločba je vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 91/2006 z dne 7. julija 2006 (UL L 286, 19.10.2006, str. 31. in Dopolnilo EGP št. 52, 19.10.2006, str. 24). Člen 86(2) Pogodbe ES se ujema s členom 59(2) Sporazuma EGP.

<sup>(35)</sup> Vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 85/2008 z dne 4. julija 2008 (UL L 280, 23.10.2008, str. 20. in Dopolnilo EGP št. 64, 23.10.2008, str. 13).

<sup>(36)</sup> Smernice se prav tako ne nanašajo na uporabo Uredbe (EGS) št. 1192/69. Ta uredba je sestavni del Sporazuma EGP od njegove zasnove.

2. JAVNA PODPORA PREVOZNIKOV V ŽELEZNIŠKEM PROMETU PREK FINANCIRANJA INFRASTRUKTURE
- (22) Železniške infrastrukture so zelo pomembne za razvoj železniškega sektorja v Evropi. Potrebne so velike naložbe v te infrastrukture <sup>(37)</sup>, naj gre za interoperabilnost, varnost ali razvoj visokih hitrosti.
- (23) Te smernice zadevajo le prevoznike v železniškem prometu. Njihov cilj torej ni z vidika pravil v zvezi z državnimi pomočmi opredeliti pravni okvir za javno financiranje infrastruktur. To poglavje proučuje le učinke javnega financiranja infrastruktur na prevoznike v železniškem prometu.
- (24) Javna financiranja infrastruktur lahko dejansko prinašajo posredne ugodnosti prevoznikom v železniškem prometu in so torej pomoči. V skladu s sodno prakso Sodišča Evropskih skupnosti bi bilo treba oceniti, ali ukrep v korist infrastruktur zmanjša ekonomske obveznosti, ki običajno bremenijo proračun prevoznikov v železniškem prometu <sup>(38)</sup>. Da bi bilo tako, mora biti zadevnim prevoznikom zagotovljena selektivna ugodnost, ki bi izhajala iz financiranja zadevnih infrastruktur <sup>(39)</sup>.
- (25) Kadar je uporaba infrastrukture enako in nediskriminatorno odprta za vse morebitne uporabnike in če se dostop zaračuna na ravni, ki je skladna z zakonodajo EGP (Direktiva 2001/14/ES), Evropska komisija in Nadzorni organ Efte navadno menita, da javno financiranje infrastruktur ne šteje za državno pomoč za prevoznike v železniškem prometu <sup>(40)</sup>.
- (26) Nadzorni organ Efte opozarja tudi, da če se javno financiranje železniških infrastruktur šteje za pomoč enemu ali več prevoznikom v železniškem prometu, se lahko odobri, na primer na podlagi člena 49 Sporazuma EGP, kadar ta infrastruktura ustreza potrebam po usklajevanju prevoza. V tem pogledu je poglavje 6 teh smernic ustrezno referenčno merilo za analizo združljivosti.
3. POMOČI ZA NAKUP IN OBNOVO VOZNEGA PARKA
- 3.1 Cilj
- (27) Flota lokomotiv in vagonov za potniški promet je stara in včasih obrabljena, zlasti v novih državah članicah EU. Leta 2005 je bilo 70 % lokomotiv (dizelskih in električnih) in 65 % vagonov v EU-25 in na Norveškem starih več kot 20 let <sup>(41)</sup>. Če se upošteva le države članice, ki so k Evropski uniji pristopile leta 2004, je bilo leta 2005 82 % lokomotiv in 62 % vagonov starih več kot 20 let <sup>(42)</sup>. Poleg tega Evropska komisija na podlagi informacij, ki jih ima na voljo, ocenjuje, da se letno obnovi približno 1 % tega voznega parka.
- (28) Ta razvoj je seveda odraz splošnih težav v železniškem sektorju, zaradi katerih se zmanjšujejo spodbude in zmogljivost prevoznikov v železniškem prometu, da bi vlagali v modernizacijo in/ali obnovo voznega parka. Vendar pa so taka vlaganja nujna za ohranjanje konkurenčnosti železniškega prometa v primerjavi z drugimi načini prevoza, ki bolj onesnažujejo ali ustvarjajo večje zunanje stroške. Nujna so tudi za omejevanje vpliva železniškega prometa na okolje, zlasti z zmanjševanjem obremenitev s hrupom, ki jih povzroča, in za izboljšanje varnosti. Nazadnje tudi izboljšanje interoperabilnosti med nacionalnimi omrežji vključuje prilagoditve obstoječega voznega parka, da bi lahko ohranili skladnost sistema.
- (29) Glede na navedeno je očitno, da lahko pomoči za nakup in obnovo voznega parka v določenih pogojih prispevajo k različnim ciljem v skupnem interesu in lahko veljajo za združljive s Sporazumom EGP.

<sup>(37)</sup> Sporočilo Evropske komisije „Naj Evropa ostane v gibanju – Trajnostna mobilnost za našo celino – Vmesni pregled Bele knjige Evropske komisije o prometu“. Glej tudi resolucijo Posvetovalnega odbora EGP in poročilo o ambiciozni prometni politiki.

<sup>(38)</sup> Sodba Evropskega sodišča z dne 13. junija 2002 v zadevi C-382/99, *Nizozemska proti Komisiji*, Recueil 2002, str. I-5163.

<sup>(39)</sup> Sodba Evropskega sodišča z dne 19. septembra 2000 v zadevi C-156/98, *Nemčija proti Komisiji*, Recueil 2000, str. I-6857.

<sup>(40)</sup> Odločba Evropske komisije z dne 7. junija 2006, N 478/2004, Državno jamstvo za kapitalska posojila Coräs Iompair Éirann (CIÉ) za naložbe v infrastrukturo (UL C 209, 31.8.2006, str. 8); Odločba z dne 8. marca 2006, N 284/2005, Irska – Regijski program Broadband (UL C 207, 30.8.2006, str. 3), odstavek 34; naslednje odločbe: Odločba 2003/227/ES z dne 2. avgusta 2002, v zvezi s parkom Terra Mitica SA (Benidorm, Alicante), ki jo je izvedla Španija (UL L 91, 8.4.2003, str. 23), odstavek 64; Odločba z dne 20. aprila 2005, N 355/2004 Belgija – Zasebno-javno partnerstvo za izgraditev tunela Krijgsbaan a Deurne, za razvoj industrijskih zemljišč in izkoriščanje letališča Antwerp (UL C 176, 16.7.2005, str. 11), odstavek 34; Odločba z dne 11. decembra 2001, N 550/2001 zasebno-javno partnerstvo za izgraditev obrata za nakladanje in razkladanje (UL C 24, 26.1.2002, str. 2), odstavek 24; Odločba z dne 20. decembra 2001, N 649/2001 Združeno kraljestvo, Freight Facilities Grant (UL C 45, 19.2.2002, str. 2), odstavek 45; Odločba z dne 17. julija 2002, N 356/2002 Network Rail (UL C 232, 28.9.2002, str. 2), odstavek 70; N 511/1995 Jaguar Cars Ltd. Glej tudi Smernice Evropske komisije o uporabi členov 92 in 93 Pogodbe ES in člena 61 Sporazuma o EGP za državne pomoči v letalskem sektorju (UL C 350 10.12.1994, str. 5), odstavek 12; Nadzorni organ Efte je sprejel ustrezne smernice z Odločbo št. 124/95/COL z dne 6. decembra 1995 (UL L 124, 23.5.1996, str. 41, in Dopolnilo EGP št. 23, 23.5.1996, str. 104). Bela knjiga: Pravično plačilo za uporabo infrastrukture (COM(1998) 466 konč., odstavek 43; Sporočilo Evropske komisije Evropskemu parlamentu in Svetu: „Izboljšanje kakovosti storitev v pomorskih pristaniščih: osrednji vidik evropskega prometa“ (COM(2001) 35 konč., str. 11).

<sup>(41)</sup> Vir: UIC Rolling stock fleet in EU-25 + Norway (2005).

<sup>(42)</sup> Vir: CER (2005).

- (30) Namen tega poglavja je natančno opredeliti razmere, v katerih Nadzorni organ Efte proučuje združljivost.

### 3.2 Združljivost

- (31) Proučitev združljivosti je treba izvesti glede na cilj skupnega interesa, h kateremu pomoč prispeva.
- (32) 32. Nadzorni organ Efte meni, da se potrebe po modernizaciji voznega parka načeloma lahko v zadostni meri upoštevajo pri izvajanju splošnih pravil, ki se uporabljajo za državne pomoči, ali pri uporabi člena 49 Sporazuma EGP, kadar te pomoči štejejo za pomoči za usklajevanje prevoza (glej poglavje 6).
- (33) Pri proučevanju združljivosti pomoči za vozni park Nadzorni organ Efte torej po splošnem pravilu uporabi merila, ki so v teh smernicah ali v kateremkoli drugem ustreznem dokumentu opredeljena za vsako od naslednjih kategorij pomoči:
- (a) pomoči za potrebe po usklajevanju prevoza <sup>(43)</sup>;
  - (b) pomoči za prestrukturiranje prevoznikov v železniškem prometu <sup>(44)</sup>;
  - (c) pomoči za majhna in srednje velika podjetja <sup>(45)</sup>;
  - (d) pomoči za varstvo okolja <sup>(46)</sup>;
  - (e) pomoči za nadomestitev stroškov v zvezi z obveznostmi javne službe in v okviru pogodb o izvajanju javne službe <sup>(47)</sup>;
  - (f) regionalne pomoči <sup>(48)</sup>.
- (34) Za regionalne pomoči za začetne naložbe Smernice o državni regionalni pomoči določajo: „v transportnem sektorju odhodki za nakup prevozne opreme (premičnin) niso upravičeni do pomoči za začetno naložbo“ (odstavek 39, opomba 40). Nadzorni organ Efte meni, da je treba v zvezi z železniškim potniškim prometom odstopati od tega pravila. To je posledica posebnosti tega načina prevoza in zlasti dejstva, da je vozni park v tem sektorju lahko trajno povezan s posebnimi progami ali storitvami. Tako se pod nekaterimi pogoji, navedenimi v nadaljevanju, stroški nakupa voznega parka v sektorju železniškega potniškega prometa (ali v drugih načinih, kot so lahki vlak, podzemna železnica ali tramvaj), štejejo kot upravičeni izdatki v smislu zadevnih smernic <sup>(49)</sup>. Nasprotno stroški nakupa voznega parka za izključno uporabo za prevoz blaga niso upravičeni.
- (35) Ob upoštevanju stanja, opisanega v odstavkih 28 in 29, se to odstopanje uporablja za vse vrste naložb, tako začetnih kot tistih za nadomestitev, v vozni park, če se ta uporablja za redne proge v regiji, ki je na podlagi člena 61(3)(a) Sporazuma EGP upravičena do pomoči, najbolj oddaljeni regiji ali regiji z nizko gostoto prebivalstva v smislu odstavkov 69 in 70 smernic za regionalne pomoči <sup>(50)</sup>. V ostalih regijah se odstopanje uporablja samo za pomoči za začetne naložbe. Pri pomočeh za naložbe za nadomestitev pa se uporablja, če je celotni vozni park, ki se bo s pomočjo moderniziral, starejši od 15 let.

<sup>(43)</sup> Glej poglavje 6.

<sup>(44)</sup> Glej poglavje 5; glej tudi Smernice Nadzornega organa Efte o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah, sprejete z Odločbo št. 305/04/COL z dne 1. decembra 2004 (UL L 97, 15.4.2005, str. 41. in Dopolnilo EGP št. 21, 28.4.2005, str. 1). Glej tudi ustrezne smernice Skupnosti (UL C 244, 1.10.2004, str. 2).

<sup>(45)</sup> Uredba Komisije (ES) št. 70/2001 z dne 12. januarja 2001 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES pri pomoči za majhna in srednje velika podjetja (UL L 10, 13.1.2001, str. 33). Uredba, kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 1976/2006 (UL L 368, 23.12.2006, str. 85). Ta uredba je bila vključena v Prilogo XV k Sporazumu EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 88/2002 z dne 25. junija 2002 (UL L 266, 3.10.2002, str. 56. in Dopolnilo EGP št. 49, 3.10.2002, str. 42).

<sup>(46)</sup> Nadzorni organ Efte je z Odločbo št. 500/08/COL z dne 16. julija 2008 (UL L 144, 10.6.2010, str. 1 in Dopolnilo EGP št. 29, 10.6.2010, str. 1) sprejel Smernice o državni pomoči za varstvo okolja. Glej tudi ustrezne smernice Skupnosti (UL C 82, 1.4.2008, str. 1).

<sup>(47)</sup> Navedena Uredba (EGS) št. 1191/69 je bila vključena v Sporazum EGP od njegove zasnove; Navedena Uredba „OJS“ Evropskega parlamenta in Sveta je bila s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 85/2008 vključena v Sporazum EGP; pozornost je treba zlasti nameniti njenemu členu 3(1): „Kadar se pristojni organ odloči, da izvajalcu, ki ga izbere sam, dodeli izključno pravico in/ali nadomestilo, ne glede na vrsto nadomestila, v zameno za izvajanje obveznosti javne službe, to stori v okviru pogodbe o izvajanju javne službe“.

<sup>(48)</sup> Glej odstavek 8 Smernic Nadzornega organa Efte o državni regionalni pomoči za 2007–2013, ki so bile sprejete z Odločbo 85/06/COL z dne 6. aprila 2006 (UL L 54, 28.2.2008, str. 1. in Dopolnilo EGP št. 11, 28.2.2008, str. 1). Glej tudi ustrezne smernice Skupnosti (UL C 54, 4.3.2006, str. 13. odstavek 8).

<sup>(49)</sup> Nadzorni organ Efte ugotavlja, da je tako sklepanje glede na posebne okoliščine primera mogoče smiselno uporabiti za vozni park v okviru javnega cestnega potniškega prometa, če ta dosega najnovije standarde Skupnosti za nova vozila. V tem primeru bo Nadzorni organ Efte v skrbi za enako obravnavanje v takih primerih uporabil pristop, ki je tukaj opisan za železniški vozni park. Nadzorni organ Efte države Efte spodbuja, naj ob dodelitvi take vrste pomoči podpirajo tehnologije, ki najmanj onesnažujejo, in bo preučil, v kolikšni meri bi bila primerna finančna podpora, ki bi omogočila višje stopnje pomoči za takšne tehnologije.

<sup>(50)</sup> Regije z najmanjšim številom prebivalcev so regije na ravni NUTS-II z gostoto prebivalstva 8 prebivalcev na km<sup>2</sup> ali manj ter obsegajo manjša sosednja območja, ki izpolnjujejo isto merilo glede gostote prebivalstva.

- (36) Da bi se preprečilo izkrivljanje konkurence, ki je v nasprotju s splošnim interesom, Nadzorni organ Efte meni, da morajo za odstopanje veljati štirje pogoji, ki morajo biti izpolnjeni kumulativno:
- (a) zadevni vozni park mora biti izključno dodeljen storitvam mestnega, primestnega ali regionalnega prevoza potnikov v posebni regiji ali za posebno progo, ki oskrbuje več regij; zato za namene teh smernic „storitve mestnega in primestnega prevoza“ pomenijo prevozne storitve za potrebe mestnega središča ali mestne okolice in potrebe po prevozu med središčem in okoliškimi območji. „Regionalne prevozne storitve“ so prevozne storitve za potrebe prevoza v eni ali več regijah. Prevozne storitve se zagotavljajo v več regijah v eni ali več državah EGP, se lahko tako vključijo v področje uporabe te točke, če se lahko dokaže učinek na regionalni razvoj oskrbovanih regij, zlasti z rednim zagotavljanjem storitve. V tem primeru se Nadzorni organ Efte prepriča, da pomoč ne bo škodovala dejanskemu odprtju mednarodnega trga potniškega prometa in kabotaže po začetku veljavnosti tretjega železniškega paketa;
  - (b) zadevni vozni park mora biti vsaj deset let dodeljen izključno posebni regiji ali posebni progi, ki prečka več regij, za katero je prejel pomoč;
  - (c) zadevni nadomestni vozni park mora ustrezati standardom za interoperabilnost ter varnostnim in okoljskim standardom <sup>(51)</sup>, ki se uporabljajo na zadevnem omrežju;
  - (d) država Efte mora dokazati, da projekt prispeva k strategiji skladnega regionalnega razvoja.
- (37) Nadzorni organ Efte bo zagotovil, da ne bo prišlo do neupravičenega izkrivljanja konkurence, in sicer bo zlasti upoštevala dodatne prihodke, ki bi jih zamenjani vozni park na zadevni progi lahko prinesel podjetju, ki prejme pomoč, na primer s prodajo tretjim osebam ali uporabo na drugih trgih. Tako bo Nadzorni organ Efte lahko določil, da bo, če se bodo lahko ohranili pogoji dejanske konkurence na trgu, dodelitev pomoči pogojena z obveznostjo upravičenega podjetja, da vozni park, ki ga ne rabi več, v celoti ali del proda po normalnih tržnih pogojih, da se drugim prevoznikom zagotovi njegovo nadaljnjo uporabo; v tem primeru se bo prihodek iz prodaje starega parka odštel od upravičenih izdatkov.
- (38) Nadzorni organ Efte bo skrbel za to, da pri uporabi pomoči ne bo prišlo do zlorab. Uporabljajo se drugi pogoji iz smernic o regionalni pomoči, zlasti v zvezi zgornjimi mejami intenzivnosti, kartami regionalnih pomoči in pravili glede kumulacije pomoči. Nadzorni organ Efte ugotavlja, da lahko zadevne posebne proge v določenih primerih prečkajo regije, kjer se uporabljajo različne zgornje meje intenzivnosti glede na karto regionalnih pomoči. V teh primerih bo Nadzorni organ Efte uporabil najvišjo stopnjo intenzivnosti za regije z rednimi zvezami na zadevni progi, in sicer sorazmerno z rednostjo zagotavljanja storitve <sup>(52)</sup>.
- (39) Kar zadeva naložbene projekte, pri katerih upravičeni stroški presegajo 50 milijonov EUR, Nadzorni organ Efte meni, da je zaradi svojevrstnosti sektorja železniškega potniškega prometa primerno odstopati od odstavkov 49 do 59 smernic za regionalne pomoči. Kljub temu pa se odstavka 53 in 56 omenjenih smernic uporabljata, če naložbeni projekt zadeva vozni park, ki se uporablja za posebej določeno progo, ki oskrbuje več regij.
- (40) Če je bilo upravičenemu podjetju zaupano izvajanje storitvenih dejavnosti splošnega gospodarskega pomena, za katere je treba kupiti in/ali obnoviti vozni park, in je podjetje za ta namen že prejelo nadomestilo, mora biti to nadomestilo upoštevano v znesku regionalne pomoči, ki jo lahko zadevno podjetje prejme, da se izogne prekomernemu nadomestilu.
4. PLAČILA DOLGOV
- 4.1 Cilj
- (41) Kot je navedeno v oddelku 1.1, so prevozniki v železniškem prometu v preteklosti doživljali neravnovesja med prihodki in stroški, zlasti stroški za naložbe. To je vodilo v velike dolgove, katerih odplačevanje je za prevoznike v železniškem prometu hudo breme, ki omejuje njihovo zmožnost za vlaganje v nujne naložbe tako na ravni infrastruktur kot na ravni obnove voznega parka.

<sup>(51)</sup> Pomoči za nakup novih prevoznih vozil, ki presegajo standarde Skupnosti ali povečujejo stopnjo varstva okolja, kadar standardi Skupnosti ne obstajajo, so mogoče v okviru navedenih smernic o državni pomoči za varstvo okolja.

<sup>(52)</sup> Če se posebna proga ali storitev sistematično (tj. pri vsaki vožnji) zagotavlja v regiji, za katero se uporablja najvišja stopnja pomoči, se ta stopnja uporabi za vse upravičene izdatke. Če pa se posebna proga ali storitev le občasno zagotavlja v regiji, za katero se uporablja najvišja stopnja pomoči, se ta stopnja uporabi le za tisti del upravičenih izdatkov, ki je namenjen zagotavljanju storitve v tej regiji.

- (42) Direktiva 91/440/EGS je izrecno upoštevala tak položaj. V sedmi uvodni izjavi Direktive je določeno, da morajo države članice „zlasti zagotoviti, da dobijo sedanji prevozniki v železniškem prometu v javni lasti ali pod javnim nadzorom zdravo finančno strukturo“ in predvideva, da bi bila za to lahko potrebna „finančna reorganizacija“. Člen 9 Direktive določa: „Skupaj s sedanjimi prevozniki v železniškem prometu v javni lasti ali pod javnim nadzorom vzpostavijo države članice ustrezne mehanizme, da bi pomagale zmanjšati zadolženost takih prevoznikov do ravni, ki ne ovira zdravega finančnega vodenja, in izboljšale njihov finančni položaj“. Člen 9(3) predvideva dodelitev državne pomoči „za plačilo dolgov iz tega člena“ in določa, da se ta pomoč odobri v skladu s členi 49, 61 in 62 Sporazuma EGP<sup>(53)</sup>.
- (43) V začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, potem ko je začela veljati Direktiva 91/440/EGS, so države EGP občutno zmanjšale dolgove prevoznikov v železniškem prometu. Prestrukturiranje dolgov prevoznikov v železniškem prometu je imelo različne oblike:
- (a) prenos celega ali dela dolga na organ za upravljanje infrastrukture, tako da prevoznik v železniškem prometu deluje na bolj zdravi finančni podlagi. Ta prenos je bil mogoč ob ločitvi dejavnosti upravljanja prevoznih storitev od upravljanja železniške infrastrukture;
  - (b) ustanovitev ločenih subjektov za financiranje infrastrukturnih projektov (na primer proge za visoke hitrosti), ki bodo omogočili, da se prevoznikom v železniškem prometu olajša prihodnje finančno breme financiranja teh novih infrastruktur;
  - (c) finančno prestrukturiranje prevoznikov v železniškem prometu, zlasti s plačilom dela ali vseh dolgov.
- (44) Te tri vrste ukrepov so prispevale h kratkoročnemu izboljšanju finančnega položaja prevoznikov v železniškem prometu. Zadolženost se je v primerjavi z vsemi obveznostmi zmanjšala, prav tako delež odplačevanja obresti v poslovnih stroških. Na splošno je zmanjšanje dolgov omogočilo prevoznikom v železniškem prometu, da so izboljšali svoj finančni položaj zaradi nižjih povračil glavnice in obresti. Poleg tega so tovrstne olajšave prispevale k znižanju obrestnih mer, kar je bistveno vplivalo na odplačevanje dolga.
- (45) Vendar Nadzorni organ Efte ugotavlja, da raven zadolženosti številnih prevoznikov v železniškem prometu še vedno vzbuja skrb. Številni prevozniki so bolj zadolženi, kot bi bilo sprejemljivo za gospodarsko družbo, še vedno se ne morejo samofinancirati in/ali ne morejo financirati svojih potreb po naložbah s prihodki iz sedanjih in prihodnjih prevozov. Poleg tega je ugotovljeno, da je v državah članicah, ki so se Evropski skupnosti pridružile po 1. maju 2004, raven zadolženosti družb v tem sektorju precej višja kot v preostalih državah EGP.
- (46) To stanje se odraža v odločitvi zakonodajalca Skupnosti, da pri sprejemanju Direktiv 2001/12/ES in 2004/51/ES ne spremeni določb Direktive 1991/440/EGS. Te določbe tako sodijo v okvir, ki ga tvorijo zaporedni železniški paketi.
- (47) Namen tega poglavja je podrobno opredeliti način, na katerega namerava Nadzorni organ Efte v skladu s to zahtevo, uvedeno s sekundarno zakonodajo, uporabiti pravila Sporazuma EGP o državnih pomočeh za mehanizme za zmanjšanje zadolženosti prevoznikov v železniškem prometu.

#### 4.2 Obstoje državne pomoči

- (48) Nadzorni organ Efte najprej poudarja, da se načelo nezdružljivosti iz člena 61(1) Sporazuma EGP uporablja le za pomoč, ki „izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga“ in le „kolikor škodi trgovini med pogodbenicami“. Če finančna pomoč, ki jo odobri država, okrepi položaj podjetja v primerjavi z drugimi konkurenčnimi podjetji na področju trgovine znotraj Skupnosti, mora za ta podjetja v skladu z veljavno sodno prakso Sodišča Evropskih skupnosti veljati, da pomoč vpliva nanje<sup>(54)</sup>.
- (49) Vsi ukrepi države, ki vodijo k plačilu dolgov v celoti ali delnemu plačilu, namenjenemu enemu ali več prevoznikom v železniškem prometu, in s sredstvi države, torej sodijo v področje uporabe člena 61(1) Sporazuma EGP, ko zadevni prevoznik v železniškem prometu deluje na trgih, odprtih konkurenci, in ko plačilo dolgov krepi njegov položaj na vsaj enem od teh trgov.
- (50) Nadzorni organ Efte poudarja, da se je z Direktivo 2001/12/ES trg mednarodnega železniškega prevoza blaga v vseevropskem železniškem omrežju za prevoz blaga odprl konkurenci 15. marca 2003. Zato na splošno šteje, da se je trg odprl konkurenci najpozneje 15. marca 2003.

<sup>(53)</sup> Glej opombo 26.

<sup>(54)</sup> Sodba Evropskega sodišča z dne 17. septembra 1980, v zadevi 730/79, *Philip Morris Nizozemska proti Komisiji*, Recueil 1980, str. 2671, točka 11.

#### 4.3 Združljivost

- (51) Če plačilo dolgov prevoznika v železniškem prometu predstavlja državno pomoč, ki jo zajema člen 61(1) Sporazuma EGP, ga je treba priglasiti Nadzornemu organu Efte v skladu s členom 62 Sporazuma EGP.
- (52) Na splošno je treba takšno pomoč proučiti na podlagi Smernic Nadzornega organa Efte o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah iz leta 2004 (v nadaljnjem besedilu: smernice o pomoči za prestrukturiranje iz leta 2004) in ob upoštevanju poglavja 5 teh smernic.
- (53) V posebnih primerih, ko plačani dolgovi zadevajo izključno usklajevanje prevoza, nadomestila za obveznosti javne službe ali računovodsko normalizacijo, pa se bo združljivost pomoči proučila na podlagi člena 49 Sporazuma EGP, uredb o njegovem izvajanju in uredbe o normalizaciji kontov <sup>(55)</sup>.
- (54) Nadzorni organ Efte v okviru člena 9 Direktive 91/440/EGS poleg tega meni, da bi bilo treba takšne pomoči pod določenimi pogoji odobriti, če ni prisotno finančno prestrukturiranje, kadar se plačilo nanaša na stare dolgove, nastale pred začetkom veljavnosti Direktive 2001/12/ES, ki določa pogoje za odprtje sektorja konkurenci.
- (55) Nadzorni organ Efte dejansko ocenjuje, da so tovrstne pomoči združljive, če je njihov namen olajšati prehod na odprt železniški trg v skladu s členom 9 Direktive 91/440/EGS <sup>(56)</sup>. Zato meni, da lahko take pomoči v skladu s členom 61(3)(c) Sporazuma EGP <sup>(57)</sup> veljajo za združljive s skupnim trgov, če so izpolnjeni naslednji pogoji.
- (56) Prvič, pomoč mora biti namenjena povračilu jasno določenih posameznih dolgov, nastalih pred 15. marcem 2001, tj. datumom začetka veljavnosti Direktive 2001/12/ES. Pomoč nikakor ne sme preseči zneska dolgov. Namen člena 9 Direktive 91/440/EGS, povzet v poznejših direktivah, je bil odpraviti zadolženost, ki je nastala v času pred odločitvijo o odprtju trga na ravni EGP.
- (57) Drugič, dolgovi morajo biti neposredno povezani z dejavnostjo železniškega prometa ali z dejavnostmi upravljanja, izgradnje ali uporabe železniške infrastrukture. Dolgovi, nastali zaradi izvedbe naložb, ki niso neposredno povezane z železniškim prometom in/ali infrastrukturami, niso upravičeni.
- (58) Tretjič, plačilo dolgov mora biti namenjeno podjetjem, ki so pretirano zadolžena, kar ovira njihovo zdravo finančno upravljanje. Pomoč mora biti nujna, da bi se to stanje odpravilo, ker predvidljivi razvoj konkurence v EGP podjetju ne bi omogočil saniranja finančnega položaja v predvidljivem času. Ocena tega merila mora upoštevati povečanje produktivnosti, ki se ga lahko razumno pričakuje od podjetja.
- (59) Četrtič, pomoč mora ostati v mejah nujnega za doseg tega namena. Tudi pri tem je treba upoštevati prihodnji razvoj konkurence. Na vsak način pomoč podjetju kratkoročno ne sme zagotoviti ugodnejšega položaja, kot ga ima dobro vodeno povprečno podjetje z isto vrsto dejavnosti.
- (60) Petič, plačilo dolgov ne sme dati podjetju take konkurenčne prednosti, da bi onemogočila razvoj dejanske konkurence v EGP, npr. da bi z določenih nacionalnih ali regionalnih trgov odvrnila podjetja, ki niso na teh trgih, ali nove udeležence. Zlasti pomoči za plačilo dolgov ni mogoče financirati iz dajatev drugih prevoznikov v železniškem prometu <sup>(58)</sup>.
- (61) Ko so ti pogoji izpolnjeni, ukrepi za plačilo dolgov prispevajo k doseganju cilja iz člena 9 Direktive 91/440/EGS, ne da bi nesorazmerno izkrivljali konkurenco in trgovino med državami EGP. Torej se lahko štejejo za združljive s skupnim trgov.

#### 5. POMOČI ZA PRESTRUKTURIRANJE PREVOZNIKOV V ŽELEZNIŠKEM PROMETU – PRESTRUKTURIRANJE POSLOVNE ENOTE „TOVORNI PROMET“

##### 5.1 Cilj

- (62) Če ni posebej drugače določeno, Nadzorni organ Efte oceni združljivost državnih pomoči za prestrukturiranje podjetij v težavah v železniškem sektorju na podlagi veljavnih smernic o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004. Te smernice namreč ne predvidevajo odstopanj za prevoznike v železniškem prometu.

<sup>(55)</sup> Uredba (EGS) št. 1192/69.

<sup>(56)</sup> Nadzorni organ Efte po analogiji uporablja določene pogoje iz Sporočila Evropske komisije o metodologiji za analizo državne pomoči v zvezi z naslednjimi naložbami z dne 26. julija 2001, SEC(2001) 1238.

<sup>(57)</sup> Ne glede na uporabo Uredb (EGS) št. 1191/69, (EGS) št. 1107/70 in (EGS) št. 1192/69.

<sup>(58)</sup> Ne glede na uporabo Direktive 2001/14/ES.

- (63) Na splošno poslovna enota podjetja, to je gospodarski subjekt, ki ni pravna oseba, ne more prejeti pomoči za prestrukturiranje. Smernice o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004 se namreč uporabljajo samo za „podjetja v težavah“. Poleg tega v odstavku 12 določajo, da podjetje, „ki pripada večji poslovni skupini ali ga je ta skupina prevzela, običajno ni upravičeno do pomoči za prestrukturiranje, razen če je mogoče dokazati, da je vzrok težav v podjetju samem in te niso posledica samovoljnega prerazporejanja stroškov v skupini ter da so težave prehude, da bi jih lahko odpravila skupina sama“. Zato se je treba zlasti izogniti temu, da bi umetna razdelitev omogočila, da deficitarna dejavnost v določenem podjetju koristi javna sredstva.
- (64) Vendar Nadzorni organ Efte meni, da je evropski sektor tovrnega železniškega prevoza trenutno v čisto posebnem položaju, ki pomeni, da se v skupnem interesu in pod določenimi pogoji predvidi, da bi pomoči prevoznikom v železniškem prometu, na podlagi katerih se lahko odpravijo težave za dejavnosti tovrnega prometa teh prevoznikov, lahko veljale za združljive s skupnim trgom.
- (65) Danes je v železniškem sektorju konkurenčni položaj na področju dejavnosti tovrnega prometa dejansko čisto drugačen kot položaj pri dejavnosti potniškega prometa. Nacionalni trgi tovrnega prometa so namreč odprti konkurenci, nasprotno pa se trgi železniškega potniškega prometa konkurenci ne bodo odprli pred 1. januarjem 2010.
- (66) Tak položaj ima finančni vpliv, kajti dejavnost „tovornega prometa“ načeloma oblikujejo poslovni odnosi med pošiljatelji in prevozniki. Nasprotno pa finančno ravnesje dejavnosti potniškega prometa lahko temelji tudi na posegih organov oblasti v obliki nadomestil za javne storitve.
- (67) Vendar pa več evropskih prevoznikov v železniškem prometu ni pravno ločilo dejavnosti potniškega prometa od dejavnosti tovrnega prometa ali pa je to ločitev opravilo pred kratkim. Veljavna zakonodaja EGP poleg tega ne zahteva take pravne ločitve.
- (68) Poleg tega je oživitve železniškega prevoza tovora že več let med prednostnimi nalogami evropske prometne politike. Razlogi za to so navedeni v poglavju 1 teh smernic.
- (69) Iz teh posebnosti dejavnosti tovrnega železniškega prevoza izhaja potreba po prilagojenemu pristopu, kot je bilo ugotovljeno v skladu s prakso odločanja Evropske komisije<sup>(59)</sup> na podlagi smernic iz leta 1999 o državnih pomočeh za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah državni<sup>(60)</sup>.
- (70) Namen tega poglavja je z vidika prakse odločanja Nadzornega organa Efte ter ob upoštevanju sprememb smernic o državnih pomočeh za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah, iz leta 2004, navesti, na kakšen način namerava Nadzorni organ Efte izvajati ta pristop v prihodnosti.
- (71) Glede na zgoraj navedena tveganja je ta pristop utemeljen in bo veljal le za poslovne enote „tovorni promet“ prevoznikov v železniškem prometu v prehodnem obdobju, tj. za prestrukturiranje, priglašeno pred 1. januarjem 2010 – datumom odprtja trgov železniškega potniškega prometa konkurenci.
- (72) Poleg tega Nadzorni organ Efte želi upoštevati dejstvo, da so v vedno več državah EGP prevozniki v železniškem prometu prilagodili svojo strukturo posebnemu razvoju dejavnosti tovrnega in potniškega prometa s pravno ločitvijo dejavnosti tovrnega prometa. Nadzorni organ Efte bo zato v okviru prestrukturiranja kot predpogoj za dodelitev pomoči zahteval pravno ločitev zadevne poslovne enote „tovorni promet“ s tem, da se ta preoblikuje v komercialno družbo splošnega prava. Nadzorni organ Efte ugotavlja, da takšna ločitev skupaj z drugimi ustreznimi ukrepi prinaša predstavlja znaten prispevek k uresničevanju dvojnega cilja: izogniti se navzkrižnemu subvencioniranju dejavnosti poslovne enote v prestrukturiranju in preostale dejavnosti podjetja ter zagotoviti, da bodo finančni odnosi med tema dvema dejavnostma trajnostno temeljili na komercialni podlagi.
- (73) Da bi se izognili kakršnemu koli dvomu, se smernice o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004 še naprej v celoti uporabljajo pri preverjanju pomoči iz tega poglavja, razen za izrecna odstopanja, navedena v nadaljevanju.

## 5.2 Izpolnjevanje pogojev za pridobitev pomoči

- (74) Merilo upravičenosti je treba prilagoditi, da se vključi primer, v katerem se tudi poslovna enota „tovorni promet“ prevoznika v železniškem prometu, ki predstavlja skladen in trajen gospodarski subjekt, ki bo v teku prestrukturiranja in pred dodelitvijo pomoči s pravnega vidika ločen od preostalega podjetja, ter ima enake težave kot če bi bila ločena od prevoznika v železniškem prometu, šteje za „podjetje v težavah“ v smislu smernic o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004.

<sup>(59)</sup> Glej Odločbo Evropske komisije z dne 2. marca 2005, N 386/2004, „Pomoč za prestrukturiranje SNCF Freight“ (UL C 172, 12.7.2005, str. 3).

<sup>(60)</sup> UL C 288, 9.10.1999, str. 2. Nadzorni organ Efte je sprejel ustrezne smernice z Odločbo št. 329/99/COL z dne 16. decembra 1999 (UL L 241, 26.10.2000, str. 1).

- (75) To pomeni zlasti, da se zadevna poslovna enota podjetja sooča s hudimi notranjimi težavami, ki niso posledica samovoljnega prerezovanja stroškov v podjetju prevoznika v železniškem prometu.
- (76) Da bi bila poslovna enota, ki jo je treba prestrukturirati, skladen in trajen gospodarski subjekt, mora združevati vse dejavnosti tovarnega prometa prevoznika v železniškem prometu z industrijskega, komercialnega, računovodskega in finančnega vidika. Treba je zagotoviti, da se ji lahko pripišeta stopnja izgub in stopnja lastnih sredstev ali kapitala, ki v zadostni meri odražata dejansko gospodarsko stanje, s katerim se sooča ta poslovna enota, da se na usklajen način prouči merilo, določeno v odstavku 9 smernic o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004 <sup>(61)</sup>.
- (77) Za ugotovitev, ali se poslovna enota sooča z zgoraj navedenimi težavami, bo Nadzorni organ Efte upošteval zmožnost preostalega podjetja prevoznika v železniškem prometu, da zagotovi sanacijo poslovne enote v prestrukturiranju.
- (78) Nadzorni organ Efte meni, da se, čeprav zgoraj naveden primer ni neposredno obravnavan v smernicah o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004, ki v odstavku 11 iz njihovega področja uporabe izključujejo na novo ustanovljena podjetja, v tem okviru pomoči za prestrukturiranje lahko dodeljujejo, da se hčerinskemu podjetju, ustanovljenemu s pravno ločitvijo, omogoči sposobnost preživetja na trgu. Pri tem so upoštevani le primeri, v katerih hčerinsko podjetje, ustanovljeno s pravno ločitvijo, združuje vse dejavnosti poslovne enote „tovorni promet“, kot je opisana z ločenim računovodstvom, določenim v skladu s členom 9 Direktive 91/440/EGS, ter vključiti vsa sredstva, obveznosti, kapital, obveze v zvezi s kapitalom, ki niso zajete v računovodskih izkazih, in delovno silo poslovne enote.
- (79) Nadzorni organ Efte ugotavlja, da se iz istih razlogov zadevno hčerinsko podjetje v primeru, da je podjetje prevoznika v železniškem prometu pred kratkim pravno ločilo svojo poslovno enoto „tovorni promet“ in je navedena poslovna enota izpolnjevala zgoraj opredeljene pogoje, ne sme šteti za na novo ustanovljeno podjetje v smislu odstavka 11 smernic o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004 in se ga zato ne izključi iz področja uporabe navedenih smernic.

### 5.3 Ponovna vzpostavitev dolgoročne sposobnosti preživetja

- (80) Nadzorni organ Efte bo zagotovil, da bodo pogoji za ponovno vzpostavitev dolgoročne sposobnosti preživetja, vpeljeni s smernicami o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004, izpolnjeni <sup>(62)</sup> ter da bo prestrukturiranje omogočilo, da se bo zaščiten dejavnost, ki ima izključne pravice, spremenila v konkurenčno dejavnost na odprtem trgu. To prestrukturiranje bi tako moralo vključevati industrijski, tržni in finančni vidik dejavnosti tovarnega prometa. Načrt za prestrukturiranje mora v skladu s smernicami o pomoči za prestrukturiranje <sup>(63)</sup> zlasti zagotavljati tako raven kakovosti, zanesljivosti in storitve, ki je združljiva z zahtevami strank.

### 5.4 Preprečevanje pretiranega izkrivljanja konkurence

- (81) Nadzorni organ Efte se bo pri analizi preprečevanja pretiranega izkrivljanja konkurence, kot je predvideno v smernicah o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004, oprl tudi na naslednje elemente:
- (a) razlike v gospodarskih modelih med prevozom po železnici in drugimi načini prevoza;
  - (b) cilj EGP za uravnoteženje načinov prevoza;
  - (c) konkurenčni položaj na trgu v času prestrukturiranja (stopnja vključenosti, potencial rasti, prisotnost konkurentov, možnosti razvoja).

### 5.5 Pomoč, zmanjšana na minimum

- (82) Določbe smernic o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004 se uporabljajo za preverjanje tega merila. V ta namen bo lastni prispevek podjetja vključeval prispevek poslovne enote „tovorni promet“, ki bo pravno ločena od podjetja prevoznika v železniškem prometu. Vendar pa Nadzorni organ Efte meni, da zgoraj navedene posebne razmere v evropskem sektorju železniškega tovarnega prometa lahko predstavljajo izjemne okoliščine v smislu odstavka 43 iz navedenih smernic. Zato bo lahko manjše lastne prispevke od tistih, predvidenih s smernicami o državnih pomočeh za prestrukturiranje iz leta 2004, štela za ustrezne pod pogojem, da je lastni prispevek poslovne enote „tovorni promet“ najvišji, ki je še možen, ne da se ogrozi sposobnosti preživetja dejavnosti.

<sup>(61)</sup> V odstavku 9 smernic za državne pomoči za prestrukturiranje iz leta 2004 je določeno: „Za namen teh smernic je podjetje v težavah načeloma in ne glede na velikost, zlasti v naslednjih okoliščinah:

a) v primeru, da gre za podjetje z omejeno odgovornostjo, v katerem je več kot polovica delniškega kapitala izginila in v katerem je bila v zadnjih dvanajstih mesecih izgubljena več kot četrtina tega kapitala“; ali

„b) v primeru, da gre za podjetje, v katerem imajo vsaj nekateri člani neomejeno odgovornost za dolg družbe, v kateri je več kot polovica prikazanega kapitala v računovodski bilanci izginila in v katerem je bila v zadnjih dvanajstih mesecih izgubljena več kot četrtina tega kapitala“; ali

„c) ne glede na vrsto zadevnega podjetja, kadar izpolnjuje merila po domači zakonodaji, da je predmet skupnih postopkov v primeru insolventnosti“.

<sup>(62)</sup> Glej zlasti odstavke 33 do 36 smernic o državnih pomočeh za prestrukturiranje.

<sup>(63)</sup> Glej zlasti oddelek 3.2 smernic o državnih pomočeh za prestrukturiranje.

## 5.6 Načelo enkratne pomoči („enkrat in zadnjič“)

- (83) Načelo enotne pomoči se uporablja za pravno ločeno hčerinsko podjetje ob upoštevanju pomoči za prestrukturiranje, priglašene kot prvo pomoč za prestrukturiranje, ki jo bo to podjetje prejelo. Nasprotno pa za pomoč za prestrukturiranje, odobreno pod pogoji iz tega poglavja ni primerno uporabljati načela enotne pomoči za preostalo podjetje prevoznika v železniškem prometu.
- (84) Da bi se izognili kakršnemu koli dvomu, je načelo enotne pomoči v nasprotju z dodeljevanjem pomoči za prestrukturiranje poslovne enote tovarnega prometa, kot so predvidene v tem poglavju, če je podjetje prevoznika v železniškem prometu kot celota že prejelo pomoči za prestrukturiranje.

## 6. POMOČ ZA POTREBE PO USKLAJEVANJU PREVOZA

### 6.1 Cilj

- (85) Kot je bilo že omenjeno, se je člen 49 Sporazuma EGP izvedel z uredbama (EGS) št. 1107/70 in (EGS) št. 1191/69, ki bosta razveljavljeni z Uredbo OJS. Uredba OJS pa bo veljala samo za kopenski potniški promet. Ne bo pokrivala železniškega tovarnega prometa, za katerega bo za pomoči za usklajevanje prevoza veljal samo člen 49 Sporazuma EGP.
- (86) Poleg tega člen 9 Uredbe OJS o pomoči za usklajevanje prevoza in pomoči za raziskave in razvoj izrecno ne posega v člen 49 Sporazuma EGP, ki se bo lahko neposredno uporabljal zato, da bi upravičili združljivost pomoči za usklajevanje železniškega potniškega prometa.
- (87) Zato je namen tega poglavja določiti merila, s katerimi bo Nadzorni organ Efte na podlagi člena 49 Sporazuma EGP lahko proučil združljivost pomoči za usklajevanje prevoza, in to na splošno (oddelek 6.2) ter v zvezi z določenimi posebnimi oblikami pomoči (oddelek 6.3). Nadzorni organ Efte poudarja, da se, čeprav so splošna načela za uporabo člena 49 Sporazuma EGP sama po sebi ustrezna za proučevanje državnih pomoči glede na Uredbo OJS, te smernice ne nanašajo na podrobna pravila za izvajanje zadevne sprejete uredbe.

### 6.2 Splošni premisleki

- (88) Člen 49 Sporazuma EGP določa združljivost pomoči, ki so potrebne za usklajevanje prevoza. Sodišče Evropskih skupnosti je upravičeno trdilo, da ta člen „dopušča, da so pomoči za prevoz združljive s Pogodbo samo v natančno določenih primerih in če ne škodijo splošnim interesom Skupnosti“<sup>(64)</sup>.
- (89) Pojem „usklajevanje prevoza“, ki je uporabljen v členu 49 Sporazuma EGP ima širši pomen od spodbujanja razvoja gospodarske dejavnosti. Vključuje tudi poseg organov oblasti, s katerim želijo usmeriti razvoj prevoznega sektorja v skupnem interesu.
- (90) Napredek pri liberalizaciji sektorja kopenskega prometa je v določenih pogledih občutno zmanjšal potrebe po usklajevanju. V učinkovitem liberaliziranem sektorju je usklajenost načeloma lahko posledica delovanja tržnih sil. Vendar pa, kot je navedeno zgoraj, še vedno in v številnih pogledih organi oblasti vlagajo v razvoj infrastrukture. Poleg tega lahko tudi po liberalizaciji sektorja še naprej obstajajo različne tržne nepopolnosti. Ravno te nepopolnosti pa upravičujejo poseg organov oblasti na tem področju.
- (91) Prvič, prevozni sektor vključuje pomembne negativne zunanje dejavnike, na primer za uporabnike (zastoji) ali za družbo (onesnaženje). Te zunanje dejavnike je težko upoštevati, zlasti ker obstajajo inherentne omejitve za vključevanje zunanjih stroškov ali celo neposrednih stroškov uporabe v cene dostopa do transportne infrastrukture. Iz tega izhajajo možna neskladja med različnimi načini prevoza, ki si zaslužijo popravek s strani organov oblasti s pomočjo za tiste načine prevoza, ki povzročajo najmanj zunanjih stroškov.
- (92) Drugič, prevozni sektor se lahko sooča s težavami pri „usklajevanju“ v ekonomskem pomenu besede, na primer pri sprejemanju skupnega standarda za interoperabilnost železnic ali pri povezavah med različnimi prometnimi omrežji.
- (93) Tretjič, prevozniki v železniškem prometu ne morejo vedno polno izkoristiti svojih prizadevanj na področju raziskav, razvoja in inovacij (pozitivni zunanji dejavniki), kar je prav tako nepopolnost trga.

<sup>(64)</sup> Sodba Evropskega sodišča z dne 12. oktobra 1978 v zadevi 156/77, *Komisija proti Belgiji*, Recueil 1978, str. 1881, točka 10.

- (94) Posebna podlaga v Sporazumu EGP, ki omogoča, da se odobrijo pomoči, potrebne za usklajevanje prevoza, kaže, kako velika so tveganja nepopolnosti trga in kakšen negativen vpliv imajo za razvoj EGP.
- (95) Načeloma je treba pomoči, ki so potrebne za usklajevanje prevoza, šteti za združljive s Sporazumom EGP.
- (96) Da določena pomoč velja kot „potrebna“ za usklajevanje prevoza, pa mora biti nujna in sorazmerna z zastavljenim ciljem. Poleg tega izkrivljanje konkurence, ki je del te pomoči, ne sme škoditi splošnim interesom EGP. Pomoč, ki bi na primer preusmerila prometne tokove s pomorskega prevoza na kratkih razdaljah na železnico, ne bi izpolnjevala teh meril.
- (97) In nazadnje, glede na hiter razvoj prevoznega sektorja in z njim povezanih potreb po usklajevanju, mora biti pomoč, priglášena pri Nadzornem organu Efte z odločitvijo, da je združljiva s členom 49 Sporazuma EGP, omejena na največ 5 let <sup>(65)</sup>, tako da Nadzorni organ Efte lahko prouči dosežene rezultate in jo po potrebi ponovno odobri <sup>(66)</sup>.
- (98) V železniškem sektorju se pomoči za usklajevanje prevoza lahko pojavljajo v različnih oblikah:
- (a) pomoči za uporabo infrastrukture, to so pomoči za prevoznike v železniškem prometu, ki nosijo stroške za infrastrukturo, ki jo uporabljajo, medtem ko podjetja, ki opravljajo prevozne storitve z drugimi načini prevoza, ne nosijo takih stroškov;
  - (b) pomoči za zmanjšanje zunanjih stroškov, namenjene spodbujanju preusmeritve načina prevoza na železnico, ker ima nižje zunanje stroške kot drugi načini prevoza, na primer cestni prevoz;
  - (c) pomoči za spodbujanje interoperabilnosti, glede na obseg zagotavljanja potreb po usklajevanju prometa pa pomoči za izboljšanje varnosti, odpravljanje tehničnih ovir in zmanjševanje obremenitev s hrupom (v nadaljnjem besedilu: pomoči za interoperabilnost);
  - (d) pomoči za raziskave in razvoj, potrebne za usklajevanje prevoza.
- (99) V naslednjih oddelkih bo Nadzorni organ Efte podrobno opisal pogoje, ki bodo za te različne vrste pomoči za usklajevanje prevoza in glede na njegovo prakso odločanja zagotavljali, da bodo zadevne pomoči izpolnjevale pogoje za združljivost iz člena 49 Sporazuma EGP. Zaradi posebne narave pomoči za raziskave in razvoj se merila, ki se uporabljajo za to vrsto ukrepov, obravnavajo posebej.

### 6.3 Merila, ki se uporabljajo za pomoči za uporabo železniške infrastrukture, zmanjšanje zunanjih stroškov in interoperabilnost

- (100) Ocena združljivosti pomoči za uporabo železniške infrastrukture, zmanjšanje zunanjih stroškov in interoperabilnost glede na člen 49 Sporazuma EGP ustreza praksi odločanja Evropske komisije pri uporabi člena 3(1)(b) Uredbe (EGS) št. 1107/70. S stališča te prakse pogoji, ki so opisani v nadaljevanju, zadoščajo za ugotovitev, da je pomoč združljiva.

#### 6.3.1 Upravičeni stroški

- (101) Upravičeni stroški so opredeljeni na podlagi naslednjih elementov:
- (102) V zvezi s pomočmi za uporabo železniških infrastruktur so upravičeni stroški dodatni stroški za uporabo infrastruktur, ki jih krije železniški promet in ne konkurenčni način prevoza, ki bolj onesnažuje.
- (103) V zvezi s pomočmi za zmanjšanje zunanjih stroškov so upravičeni stroški del zunanjih stroškov, ki jih železniški promet prihrani v primerjavi s konkurenčnimi načini prevoza.

<sup>(65)</sup> Ibidem.

<sup>(66)</sup> To obdobje se podaljša na 10 let za ukrepe, ki spadajo v področje uporabe člena 15(1)(e) Direktive Sveta 2003/96/ES z dne 27. oktobra 2003 o prestrukturiranju okvira Skupnosti za obdavčitev energentov in električne energije, UL L 283, 31.10.2003, str. 51. Direktiva, kakor je bila nazadnje spremenjena z Direktivo 2004/75/ES (UL L 157, 30.4.2004, str. 100). Glej zlasti Odločbo Evropske komisije z dne 2. aprila 2008, NN 46/B/2006 – Slovaška – Izjeme od trošarin in znižanja, določena z Direktivo 2003/96/ES (prometni sektor), še neobjavljena. Direktiva Sveta 2003/96/ES ni vključena v Sporazum EGP, saj se nanaša na davčno usklajevanje, kar pa ni v področju uporabe Sporazuma EGP.

- (104) V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 10 Direktive 2001/14/ES državam EGP izrecno omogoča, da uvedejo ureditev nadomestil za okoljske stroške, za stroške, povezane z nesrečami, in za stroške infrastrukture, ki jih konkurenčni načini prevozov očitno ne plačujejo, kolikor ti stroški presegajo enakovredne stroške železniškega prometa. Če zakonodaja EGP, ki bi uskladila načine izračunavanja cene dostopa do infrastrukture med različnimi načini kopenskega prevoza, še ne obstaja, bo Nadzorni organ Efte pri uporabi teh smernic<sup>(67)</sup> upošteval razvoj pravil, ki se uporabljajo pri določanju stroškov infrastrukture in zunanjih stroškov.
- (105) Za pomoč za uporabo železniške infrastrukture in pomoč za zmanjšanje zunanjih stroškov mora država Efte predložiti pregledno, utemeljeno in kvantificirano primerjalno analizo stroškov železniškega prometa in drugih možnih načinov prevoza<sup>(68)</sup>. Uporabljeni postopki in izračuni morajo biti javno dostopni<sup>(69)</sup>.
- (106) V zvezi s pomočmi za interoperabilnost upravičeni stroški pokrivajo vse naložbe, povezane z namestitvijo varnostnih in interoperabilnih sistemov<sup>(70)</sup> ali zmanjšanjem obremenitve s hrupom, za železniške infrastrukture in za vozni park, v kolikor ti stroški prispevajo k usklajevanju prometa. Zlasti pa pokrivajo naložbe, povezane s vzpostavitvijo sistema ERTMS (European Rail Traffic Management System – Evropski sistem za vodenje železniškega prometa) ali drugimi podobnimi ukrepi, ki lahko pripomorejo k odpravi tehničnih ovir na evropskem trgu železniških storitev<sup>(71)</sup>.

### 6.3.2 Nujnost in sorazmernost pomoči

- (107) Nadzorni organ Efte meni, da obstaja domneva o nujnosti in sorazmernosti pomoči, če intenzivnost pomoči ne dosega naslednjih vrednosti:
- (a) za pomoči za uporabo infrastrukture 30 % celotnega stroška železniškega prevoza, do 100 % upravičenih stroškov<sup>(72)</sup>;
  - (b) za pomoči za zmanjšanje zunanjih stroškov 30 %<sup>(73)</sup> celotnega stroška železniškega prevoza in do 50 % upravičenih stroškov<sup>(74)</sup>;
  - (c) v primeru pomoči za interoperabilnost, 50 % upravičenih stroškov.

<sup>(67)</sup> V zvezi s tem tretji pododstavek člena 11 Direktive 1999/62/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 1999 o cestnih pristojbinah za uporabo določene infrastrukture za težka tovorna vozila (UL L 187, 20.7.1999, str. 42), vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 5/2002 z dne 1. februarja 2002 (UL L 88, 4.4.2002, str. 9, in Dodatek EGP št. 18, 4.4.2002, str. 6), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2006/103/ES (UL L 363, 20.12.2006, str. 344), vključena v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 132/2007 z dne 26. oktobra 2007 (UL L 100, 10.4.2008, str. 1, in Dopolnilo EGP št. 19, 10.4.2008, str. 1), določa: „Komisija po preučitvi vseh alternativ, vključno s stroški, povezanimi z okoljem, hrupom, zastoji in zdravjem, najpozneje do 10. junija 2008 predloži splošno uporaben, pregleden in skladen model za ocenjevanje vseh zunanjih stroškov, ki bo osnova za izračunavanje infrastrukturnih dajatev v prihodnosti. Ta model spremljata analiza učinkov interiorizacije zunanjih stroškov za vse vrste prevoza in strategija za postopno uporabo tega modela za vse vrste prevoza“. V okviru priprave sporočila o internalizaciji zunanjih stroškov prometa za uresničitev tega cilja je Evropska komisija 16. januarja 2008 objavila priročnik s študijami o zunanjih stroških prometnega sektorja, ki so bile do zdaj izvedene ([http://ec.europa.eu/transport/costs/handbook/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/transport/costs/handbook/index_en.htm)). Ta priročnik, ki ga je skupaj pripravilo več raziskovalnih institutov za promet, se lahko poleg drugih elementov uporablja za ugotavljanje upravičenih stroškov. Poleg tega je Evropska komisija v dokumentu COM(1998) 466 objavila Belo knjigo „Pravično plačilo za uporabo infrastrukture – Postopna vzpostavitev skupnega okvira za določitev uporabnih za uporabo transportne infrastrukture v EU“, (Bilten EU – Dodatek 3/98).

<sup>(68)</sup> Države Efte lahko dobijo podatke o različnih metodah ocenjevanja zunanjih stroškov v Prilogi 2 k zeleni knjigi Evropske komisije „Proti pravičnim in učinkovitim uporabninam pri prevozih – Možnosti pri interiorizaciji zunanjih stroškov za prevoze v Evropski uniji“ (Bilten EU – Dodatek 2/96; COM(1995) 691 konč.) in v študiji, ki jo je Evropska komisija objavila 16. januarja 2008 (glej člen 11 Direktive 1999/62/ES).

<sup>(69)</sup> Člen 10 Direktive 2001/14/ES:

<sup>(70)</sup> Glej zlasti Direktivo Sveta 96/48/ES z dne 23. julija 1996 o interoperabilnosti vseevropskega železniškega sistema za visoke hitrosti (UL L 235, 17.9.1996, str. 6), vključeno v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 25/97 (UL L 242, 4.9.1997, str. 74, in Dopolnilo EGP št. 37, 4.9.1997, str. 74), in Direktivo 2001/16/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. marca 2001 o interoperabilnosti vseevropskega železniškega sistema za konvencionalne hitrosti (UL L 110, 20.4.2001, str. 1), vključeno v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 16/2002 (UL L 110, 25.4.2002, str. 11, in Dopolnilo EGP št. 21, 25.4.2002, str. 8). Obe direktivi, kakor sta bili nazadnje spremenjeni z Direktivo 2007/32/ES (UL L 141, 25.6.2007, str. 63), sta bili vključeni v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 163/07 (UL L 124, 8.5.2008, str. 30, in Dopolnilo EGP št. 26, 8.5.2008, str. 24).

<sup>(71)</sup> Izračun upravičenih stroškov bo upošteval morebitne spremembe stroškov za uporabo infrastrukture na podlagi zmogljivosti voznega parka (zlasti zvočne zmogljivosti).

<sup>(72)</sup> Za ponazoritev glej Odločbo Evropske komisije z dne 22. decembra 2006, N 574/05, podaljšanje obstoječe sheme pomoči N 335/03 – Italija (Furlanija-Juljska krajina) – Pomoč za izgradnjo železniških avtocest (UL C 133, 15.6.2007, str. 6), in Odločbo Evropske komisije z dne 12. oktobra 2006, N 427/06 – Združeno kraljestvo – Rail Environmental Benefit Procurement Scheme (REPS) (UL C 283, 21.11.2006, str. 10).

<sup>(73)</sup> V Prilogi I k Uredbi (ES) št. 1692/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. oktobra 2006 o uvedbi drugega programa Marco Polo za dodelitev finančne pomoči Skupnosti za večjo okoljsko učinkovitost sistema tovornega prometa (Marco Polo II) in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1382/2003 (UL L 328, 24.11.2006, str. 1), vključeni v Sporazum EGP s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 70/07 z dne 29. junija 2007 (UL L 304, 22.11.2007, str. 54, in Dopolnilo EGP št. 56, 22.11.2007, str. 8), je določeno, da je finančna pomoč EGP za ukrepe prenosa načina omejena na največ 35 % skupnih odhodkov, potrebnih za doseg ciljev ukrepov in ki nastanejo kot rezultat ukrepov. V teh smernicah je merilo za državne pomoči za usklajevanje prevoza 30 % skupnega stroška železniškega prometa.

<sup>(74)</sup> Za ponazoritev glej Odločbo Evropske komisije z dne 22. decembra 2006, N 552/06, Danska, Podaljšanje programa okoljske pomoči za železniški tovorni promet (UL C 133, 15.6.2007, str. 5) in Odločbo Evropske komisije z dne 12. oktobra 2006, N 427/2006 – Združeno kraljestvo – Rail Environmental Benefit Procurement Scheme (REPS), op.cit.

- (108) Za vrednosti pomoči nad temi pragovi morajo države Efte dokazati nujnost in sorazmernost zadevnih ukrepov <sup>(75)</sup>.
- (109) V zvezi s pomočmi za uporabo železniške infrastrukture in pomočmi za zmanjšanje zunanjih stroškov mora biti pomoč strogo omejena na nadomestitev oportunitetnih stroškov, povezanih z uporabo železniškega prometa namesto uporabe drugega načina prevoza, ki bolj onesnažuje. Če obstaja več drugih rešitev, ki si konkurirajo in povzročajo višjo raven onesnaženja kot železniški promet, je izbrana meja enaka najvišji razliki v stroških teh rešitev. Če se upoštevajo pragi intenzivnosti iz odstavka 107, je mogoče domnevati, da ni prišlo do prekomernega nadomestila.
- (110) Kadar je prejemnik pomoči prevoznik v železniškem prometu, mora biti na vsak način dokazano, da pomoč resnično spodbuja preusmeritev načina prevoza na železnico. To bo načeloma zahtevalo, da se pomoč odraža v ceni, ki jo zahteva potnik ali pošiljatelj, kajti na tej ravni se odvija izbira med železnico in drugimi načini prevoza, ki bolj onesnažujejo, kot na primer cestni prevoz <sup>(76)</sup>.
- (111) Nazadnje morajo posebej v zvezi s pomočmi za uporabo infrastrukture in zmanjšanje zunanjih stroškov obstajati realne možnosti za ohranitev prometa, preusmerjenega na železnico, da bi pomoč vodila k trajni preusmeritvi prometa.

### 6.3.3 Sklepi

- (112) Pomoči za uporabo železniške infrastrukture, zmanjšanje zunanjih stroškov in interoperabilnost, ki so nujne in sorazmerne in torej ne izkrivljajo konkurence na način, ki bi bil v nasprotju s splošnim interesom, štejejo za združljive s členom 49 Sporazuma EGP.

## 6.4 Združljivost pomoči za raziskave in razvoj

- (113) Na področju kopenskega prometa člen 3(1)(c) Uredbe (EGS) št. 1107/70, sprejete na podlagi člena 73 Pogodbe ES, omogoča, da se pomoči dodelijo za raziskave in razvoj. Evropska komisija je nedavno razvila prakso pri uporabi te določbe <sup>(77)</sup>.
- (114) Člen 9(2)(b) Uredbe OJS povzema besedilo člena 3(1)(c) Uredbe (EGS) št. 1107/70. Po tej določbi morajo pomoči, katerih namen je spodbujati raziskovanje in razvoj prevoznih sistemov in tehnologij za železniški potniški promet, ki so na splošno bolj gospodarni za EGP, ki so omejene na raziskovalno-razvojno raven in ne zajemajo komercialne uporabe teh prevoznih sistemov in tehnologij, veljati kot pomoči, ki so potrebne za usklajevanje prevoza.
- (115) Člen 9(2)(b) Uredbe OJS se uporablja brez poseganja v člen 61 Sporazuma EGP. Torej pomoči za raziskave, razvoj in inovacije na področju potniškega prometa, če jih ne pokriva člen 9 Uredbe OJS, in pomoči, ki zadevajo le železniški tovor, lahko veljajo za združljive s skupnim trgov na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP.
- (116) V tem pogledu je Nadzorni organ Efte v Smernicah o pomoči za raziskave in razvoj ter inovacije <sup>(78)</sup> (v nadaljnjem besedilu: smernice R&D&I) opredelil pogoje, pod katerimi bo na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP razglasil pomoč za raziskave in razvoj ter inovacije za združljive z EGP. Smernice R&D&I veljajo za pomoč za podporo raziskavam in razvoju ter inovacijam v vseh sektorjih, ki jih ureja Sporazum EGP. Prav tako se uporabljajo za tiste sektorje, za katere veljajo posebna pravila Skupnosti o državnih pomočeh, razen če ta pravila določajo drugače <sup>(79)</sup>. Smernice R&D&I se torej uporabljajo za pomoči za raziskave in razvoj ter inovacije v sektorju železniškega prometa, ki ne spadajo na področje člena 3(1)(c) Uredbe (EGS) št. 1107/70 ali člena 9 Uredbe OJS (po datumu začetka veljavnosti te zadnje uredbe).

<sup>(75)</sup> Tak primer bi bil lahko pri ukrepih za interoperabilnost na vseevropskem prometnem omrežju, kot je bil nazadnje opredeljen z Odločbo št. 884/2004/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o spremembi Odločbe št. 1692/96/ES o smernicah Skupnosti za razvoj vseevropskega prometnega omrežja (UL L 167, 30.4.2004, str. 1), vključeno v Sporazum EGP z Sklepom Skupnega odbora EGP št. 62/06 z dne 2. junija 2006 (UL L 245, 7.9.2006, str. 9. in Dopolnilo EGP št. 44, 7.9.2006, str. 8).

<sup>(76)</sup> Ker gre za ukrepe iz člena 15(1)(e) Direktive 2003/96/ES, se lahko šteje, da učinek na ceno prevoza obstaja, razen če se dokaže nasprotno. Glej zlasti Odločbo Evropske komisije z dne 2. aprila 2008, NN 46/B/2006 – Slovaška – Izjeme od trošarin in znižanja, določena z Direktivo 2003/96/ES (prometni sektor), še neobjavljena.

<sup>(77)</sup> Odločba Evropske komisije z dne 30. maja 2007, N 780/06, Nizozemska – Onderzoek en ontwikkeling composiet scheepsconstructie en multi-purposes laadruim; het „CompoCaNord“-project (UL C 227, 27.9.2007, str. 5); Odločba Evropske komisije z dne 19. julija 2006, N 556/05 – Nizozemska – Varstvo okolja in inovacije na področju javnega prevoza v deželi Gelderland (UL C 207, 30.8.2006); Odločba Evropske komisije z dne 20. julija 2005, N 63/05 – Češka republika – Program varčevanja energije in uporabe alternativnih goriv v transportnem sektorju (UL C 83, 6.4.2006).

<sup>(78)</sup> Nadzorni organ Efte je sprejel Smernice o državnih pomoči za raziskave in razvoj ter inovacije z Odločbo št. 14/07/COL z dne 7. februarja 2007 (UL L 305, 19.11.2009, str. 1 in Dopolnilo EGP št. 60, 19.11.2009, str. 1). Posodobljene smernice so na voljo na spletni strani Nadzornega organa Efte: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>. Glej tudi ustrezne smernice Skupnosti (UL C 323, 30.12.2006, str. 1).

<sup>(79)</sup> Ibidem, v odstavku 2.1.

- (117) Združljivost pomoči za raziskave in razvoj se lahko prouči neposredno na podlagi člena 49 Sporazuma EGP, če je pomoč potrebna za usklajevanje prevoza. V tem primeru je treba preveriti zgoraj navedene pogoje, zlasti dejstvo, da mora biti pomoč nujna in sorazmerna z zastavljenim ciljem ter ne sme škoditi splošnim interesom EGP. Nadzorni organ Efte meni, da so splošna načela iz smernic R&D&I ustrezna za proučitev teh različnih meril.

## 7. DRŽAVNA POROŠTVA ZA PREVOZNIKE V ŽELEZNIŠKEM PROMETU

- (118) Smernice Nadzornega organa Efte o državnih poroštvih <sup>(80)</sup> določajo pravno ureditev za državna jamstva, vključno s področjem železniškega prometa.
- (119) Te smernice v točki 1.2 določajo, da Nadzorni organ Efte obravnava kot pomoč v obliki porošstva obravnava tudi ugodnejše pogoje financiranja, ki jih pridobijo podjetja, katerih pravna narava izključuje stečaj ali druge postopke plačilne nesposobnosti, ali zagotavlja izrecno državno porošstvo ali državni prevzem izgube.
- (120) V svoji praksi sta Evropska komisija in Nadzorni organ Efte neomejena jamstva v sektorju, odprtem konkurenci, obravnavala kot nezdružljiva s Pogodbo ES in Sporazumom EGP. V skladu z načelom sorazmernosti jih zlasti ni mogoče upravičiti kot naloge splošnega interesa. V primeru neomejenega jamstva je namreč nemogoče preveriti, ali znesek pomoči presega neto stroške opravljanja javne službe <sup>(81)</sup>.
- (121) Kadar so podjetjem, ki so hkrati prisotna na konkurenčnih in nekonkurenčnih trgih, odobrena državna poroštva, Evropska komisija in Nadzorni organ Efte običajno zahtevata popolno ukinitve neomejenega porošstva, dodeljenega celotnemu podjetju <sup>(82)</sup>.
- (122) Več prevoznikov v železniškem prometu uživa neomejena poroštva. Na splošno so ta poroštva dediščina posebne monopolnega statusa v preteklosti, ki je bil uveden za podjetja v železniškem prometu, preden je začel veljati Sporazum EGP ali preden se je trg železniških prometnih storitev odprl konkurenci.
- (123) Glede na podatke, ki jih imata na voljo Evropska komisija in Nadzorni organ Efte, ta poroštva v veliki meri predstavljajo obstoječe pomoči. Zadevne države Efte se poziva, da Nadzorni organ Efte v skladu s postopkom, opredeljenim v oddelku 8.3, obvestijo o pogojih za uporabo teh shem obstoječih pomoči in ukrepih, predvidenih za njihovo ukinitve.

## 8. KONČNE DOLOČBE

### 8.1 Pravila kumulacije pomoči

- (124) Pragi pomoči, določeni v teh smernicah, se uporabljajo ne glede na to, ali se zadevna pomoč financira v celoti ali deloma iz državnih virov ali iz virov Skupnosti. Pomoči, odobrene v skladu s temi smernicami, ni mogoče kumulirati z drugimi državnimi pomočmi v smislu člena 61(1) Sporazuma EGP ne z drugim financiranjem Skupnosti, če bi taka kumulacija presegla raven pomoči, predvideno v teh smernicah.

- (125) V primeru različnih pomoči z enakimi upravičenimi stroški se uporabi najugodnejšo zgornjo mejo pomoči.

### 8.2 Začetek uporabe

- (126) Te smernice bo Nadzorni organ Efte začel uporabljati od datuma njihove objave v *Uradnem listu Evropske unije in Dopolnilu EGP*.

Nadzorni organ Efte bo uporabil te smernice za vse priglašene ali nepriglašene pomoči, o katerih bo odločal po objavi smernic.

<sup>(80)</sup> Nadzorni organ Efte je sprejel Smernice o državnih poroštvih z Odločbo št. 788/08/COL z dne 17. decembra 2008. Glej tudi ustrezne smernice Skupnosti (UL C 155, 20.6.2008, str. 10).

<sup>(81)</sup> Odločba Komisije 2005/145/ES z dne 16. decembra 2003 o državnih pomočeh, ki jih je Francija odobrila družbi EDF in sektorju industrije električne energije in plinarn (UL L 49, 22.2.2005, str. 9); Odločba Evropske komisije z dne 24. aprila 2007, E 12/05, Poljska, Neomejeno jamstvo v korist Poczta Polska (UL C 284, 27.11.2007, str. 2); Odločba Evropske komisije z dne 27. marca 2002, E 10/00, Nemčija – Državno porošstvo v korist javnih kreditnih institucij v Nemčiji (UL C 150, 22.6.2002, str. 7); Odločba Nadzornega organa Efte z dne 15. julija 2005, 177/05/COL, Državno porošstvo v korist banke Liechtensteinische Landesbank (UL C 310, 8.12.2005, str. 17. in Dopolnilo EGP št. 62, 8.12.2005, str. 1).

<sup>(82)</sup> Ibidem.

### 8.3 Primerni ukrepi

- (127) V skladu s členom 62(1) Sporazuma EGP Nadzorni organ Efte predlaga, da države Efte spremenijo obstoječe sheme pomoči, ki se nanašajo na državne pomoči iz teh smernic, da bodo skladne z njimi najpozneje dve leti po njihovi objavi v *Uradnem listu Evropske unije in Dopolnilu EGP*, ob upoštevanju posebnih določb iz poglavja o državnih poroštvi. Države Efte so pozvane, da pisno potrdijo, da sprejemajo te predloge ustreznih ukrepov, najpozneje v enem letu po objavi v *Uradnem listu Evropske unije in Dopolnilu EGP*.
- (128) Če država Efte tega sprejetja ne bo pisno potrdila do navedenega datuma, bo Nadzorni organ Efte uporabil člen 19(2) dela II Protokola 3 k Sporazumu med državami Efte o ustanovitvi nadzornega organa in sodišča in po potrebi začel postopek iz navedenega člena.

### 8.4 Obdobje veljavnosti in poročanje

- (129) Nadzorni organ Efte si pridržuje pravico, da lahko kadar koli spremeni te smernice. Pred kakršno koli spremembo in najpozneje pet let po objavi teh smernic bo predstavil poročilo o njihovem izvajanju.
-

## PRILOGA IV

VRAČILO NEZAKONITE IN NEZDRUŽLJIVE DRŽAVNE POMOČ<sup>(1)</sup>

## 1. UVOD

1. Nadzorni organ Efte (v nadaljnjem besedilu: Nadzorni organ) je pripravljen ostro nastopiti proti nezakoniti državni pomoči. Na podlagi Protokola 3 k Sporazumu med državami Efte o ustanovitvi nadzornega organa in sodišča (v nadaljnjem besedilu: Protokol 3)<sup>(2)</sup> je Nadzorni organ od držav Efte sistematično zahteval, da dosežejo vračilo nezakonite pomoči, za katero je bilo ugotovljeno, da je nezdrujljiva z delovanjem Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (v nadaljnjem besedilu: Sporazum EGP), razen če to ne bi bilo v nasprotju s splošnim načelom zakonodaje EGP. Nadzorni organ je sprejel 6 takih odločb o vračilu.
2. Za celovitost sistema državne pomoči je bistveno, da se te odločbe, ki od držav Efte zahtevajo dosego vračila nezakonite državne pomoči (v nadaljnjem besedilu: odločbe o vračilu), izvedejo učinkovito in takoj. Izkušnje Nadzornega organa v zadnjih letih kažejo, da v tem pogledu obstajajo razlogi za zaskrbljenost. Statistični pregled državnih pomoči za države Efte, objavljen jeseni 2008<sup>(3)</sup>, tudi kaže, da je zadevna država Efte v celoti izvršila le eno od šestih odločb Nadzornega organa o vračilu<sup>(4)</sup>.
3. Leta 2004 je Evropska komisija (v nadaljnjem besedilu: Komisija) naročila primerjalno študijo o izvajanju politike državnih pomoči EU v različnih državah članicah (v nadaljnjem besedilu: študija o izvajanju)<sup>(5)</sup>. Eden od ciljev študije je bila ocena učinkovitosti postopkov in praks vračil v več državah članicah. Avtorji študije so ugotovili, da je „pretirana dolgotrajnost postopkov vračil konstanta v vseh državnih poročilih“.
4. Nadzorni organ je na podlagi lastnih izkušenj ugotovil, da v državah Efte za vračilo nezakonite in nezdrujljive državne pomoči še vedno obstajajo številne ovire. Postopki za vračilo, ki jih urejajo nacionalni predpisi, so dolgotrajni, v praksi pa nobeno vračilo ni bilo dokončano v roku, določenem v odločbi Nadzornega organa o vračilu. Zato Nadzorni organ želi poudariti potrebo po učinkovitem izvrševanju odločb o vračilu. Jasno je, da je izvajanje takih odločb v deljeni pristojnosti Nadzornega organa in držav Efte ter da se za njegovo uspešnost zahteva znaten napor obeh strani.
5. Namen tega poglavja je pojasniti politiko Nadzornega organa do izvajanja odločb o vračilu. Poglavje ne proučuje možnih sodnih posledic nespoštovanja zahteve o uradnem obvestilu in določbe o mirovanju iz člena 1(3) dela I Protokola 3. Nadzorni organ meni, da je potrebno pojasniti ukrepe, ki jih namerava sprejeti za lažje izvajanje odločb o vračilu, in opredeliti ukrepe, ki jih lahko države Efte sprejmejo za celovito upoštevanje pravil in načel zakonodaje EGP in zlasti sodne prakse Sodišča Evropskih skupnosti in Sodišča Efte. Zato bo to poglavje najprej opozorilo na namen vračila in na temeljna načela izvajanja odločb o vračilu. Po tem bo predstavilo praktične posledice teh temeljnih načel za vsakega od udeležencev postopka vračil.

## 2. NAČELA POLITIKE VRAČIL

2.1 **Kratka zgodovina politike vračil**

6. Člen 1(3) dela I Protokola 3 določa, da se „Nadzorni organ Efta pravočasno obvesti, kar mu omogoča, da lahko predloži pripombe na kakršne koli načrte izvedbe ali spremembe pomoči. [...] Zadevna država ne sme izvajati svojih predlaganih ukrepov, dokler v tem postopku ni sprejeta dokončna odločitev.“
7. Če države Efte ne obvestijo Nadzornega organa o načrtih za dodelitev ali spremembo pomoči, preden se ta začne izvajati, je glede na pravo EGP pomoč nezakonita od trenutka dodelitve.

<sup>(1)</sup> To poglavje je skladno z Obvestilom Komisije – Za učinkovito izvajanje odločb Komisije, ki od držav članic zahtevajo dosego vračila nezakonite in nezdrujljive državne pomoči, UL C 272, 15.11.2007, str. 4.

<sup>(2)</sup> Protokol 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču je bil spremenjen, tako da je skladen z določbami Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 (zdaj člen 88) Pogodbe ES (UL L 83, 27.3.1999, str. 1).

<sup>(3)</sup> [http://www.eftasurv.int/media/scoreboard/stateaidscoreboard\\_eftastatesautumn2008.pdf](http://www.eftasurv.int/media/scoreboard/stateaidscoreboard_eftastatesautumn2008.pdf)

<sup>(4)</sup> Glej letno poročilo Nadzornega organa za leto 2006, str. 56.

<sup>(5)</sup> Študija o izvajanju zakonodaje o državni pomoči na nacionalni ravni (Study on the enforcement of state aid law at national level), Competition Studies 6, Luxembourg, Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, [http://www.concurrences.com/IMG/pdf/Study\\_2006.pdf](http://www.concurrences.com/IMG/pdf/Study_2006.pdf).

8. V sodbi *Kohlegesetz* <sup>(6)</sup> iz leta 1973 je Sodišče Evropskih skupnosti (v nadaljnjem besedilu: SES) prvič potrdilo, da ima Komisija pravico zahtevati vračilo nezakonite in nezdružljive državne pomoči. Sodišče je določilo, da je Komisija pristojna, da odloči, da mora država članica spremeniti ali ukiniti državno pomoč, ki je nezdružljiva s skupnim trgom. Zato je tudi pooblaščen, da zahteva vračilo te pomoči <sup>(7)</sup>.
9. V letu 2001 je bil Protokol 3 med drugim spremenjen z vključitvijo dela II, s katerim so bila določena tudi temeljna pravila o vračilu <sup>(8)</sup>. Nadaljnje izvedbene določbe o vračilu so bile vključene v Odločbo št. 195/04/COL z dne 14. julija 2004, kakor je bila spremenjena <sup>(9)</sup>.
10. Člen 14(1) dela II Protokola 3 potrjuje ustaljeno sodno prakso SES <sup>(10)</sup> in določa, da je Nadzorni organ zavezan zahtevati vračilo nezakonite in nezdružljive državne pomoči, razen če je to v nasprotju s splošnim načelom prava. Ta člen tudi določa, da morajo zadevne države Efte sprejeti vse potrebne ukrepe za vračilo nezakonite pomoči, katere je ugotovljena nezdružljivost. Člen 14(2) določa, da vračilo pomoči vključuje obresti od dne, ko je bila nezakonita pomoč na razpolago upravičencu, do datuma dejanskega vračila. Odločba št. 195/04/COL opredeljuje načine, ki se uporabljajo za izračun obresti pri vračilu. Člen 14(3) pa natančno določa, da „[...] se vračilo izvede nemudoma in skladno s postopki, določenimi v nacionalni zakonodaji zadevne države Efte, če omogočajo takojšnjo in učinkovito izvajanje odločbe Nadzornega organa. [...]“.
11. V več nedavnih sodbah je SES dodatno pojasnilo področje uporabe in razlago člena 14(3) Uredbe Sveta št. 659/1999 (ki je skladen členu 14(3) dela II Protokola 3), pri čemer je poudarilo potrebo po takojšnji in učinkoviti izvršitvi odločb o vračilu <sup>(11)</sup>. Poleg tega je Nadzorni organ tudi začel bolj sistematično izvajati sodno prakso iz zadeve *Deggendorf* <sup>(12)</sup>. Ta sodna praksa Nadzornemu organu omogoča, da po določenimi pogoji od držav Efte zahteva prekinitev plačila nove združljive pomoči podjetju, dokler ni to podjetje povrnilo stare nezakonite in nezdružljive pomoči, ki je predmet odločbe o vračilu.

## 2.2 Namen in načela politike vračil

### 2.2.1 Namen vračil

12. SES je večkrat določilo, da je namen vračila ponovna vzpostavitev stanja na trgu pred dodelitvijo pomoči. To je potrebno, da bi se zagotovila ohranitev enakih pogojev na notranjem trgu. V zvezi s tem je SES poudarilo, da vračilo nezakonite in nezdružljive pomoči ni kazen <sup>(13)</sup>, temveč logična posledica ugotovitve njene nezakonitosti <sup>(14)</sup>. Zato se ne more obravnavati kot nesorazmerno glede na cilje Pogodbe ES v zvezi z državno pomočjo <sup>(15)</sup>.
13. Po mnenju SES je „ponovna vzpostavitev predhodno obstoječega stanja dosežena, ko prejemnik vrne nezakonito in nezdružljivo pomoč in se pri tem odpove prednosti, ki jo je užival pred konkurenti na trgu, ter so obnovljene razmere, ki so obstajale pred dodelitvijo pomoči“ <sup>(16)</sup>. Da bi se odpravile kakršne koli finančne prednosti, ki so lahko posledica nezakonite pomoči, je treba vrniti tudi obresti na nezakonito dodeljene zneske. Te obresti morajo biti enakovredne finančni prednosti, ki izhaja iz brezplačne razpoložljivosti zadevnih sredstev za dano obdobje <sup>(17)</sup>.
14. Poleg tega SES vztraja, da je odločba Komisije o vračilu v celoti izvedena takrat, če imajo ukrepi, ki jih je sprejela država članica, konkreten učinek na vračilo <sup>(18)</sup> in je vračilo takojšnje <sup>(19)</sup>. Za doseg cilja vračila je res bistveno, da je povračilo pomoči izvedeno nemudoma.

<sup>(6)</sup> Zadeva C-70/72, *Komisija proti Nemčiji*, Recueil 1973, str. 813, točka 13.

<sup>(7)</sup> Člen 6 Sporazuma EGP določa, da se brez vpliva na prihodnji razvoj sodne prakse določbe tega Sporazuma, kolikor so po vsebini enake ustreznim pravilom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo ter aktom, sprejetim za uporabo teh dveh pogodb, pri njihovem izvajanju in uporabi razlagajo v skladu z ustreznimi odločitvami Sodišča Evropskih skupnosti, sprejetimi pred datumom podpisa Sporazuma EGP. Kar zadeva ustrezne odločitve Sodišča, sprejete po datumu podpisa Sporazuma EGP, iz člena 3(2) Sporazuma o nadzornem organu in sodišču izhaja, da Nadzorni organ Efte in Sodišče Efte ustrezno upoštevata načela, določena s temi odločitvami.

<sup>(8)</sup> Glej opombo 2.

<sup>(9)</sup> Odločba št. 195/04/COL z dne 14. julija 2004 o izvedbenih določbah iz člena 27 dela II Protokola 3 k Sporazumu med državami Efte o ustanovitvi nadzornega organa in Sodišča, UL L 139, 25.5.2006, str. 37, kakor je bila spremenjena. Odločba št. 195/04/COL je skladna z Uredbo Komisije (ES) št. 794/2004 z dne 21. aprila 2004 o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES (UL L 140, 30.4.2004, str. 1–134), kakor je bila spremenjena.

<sup>(10)</sup> Zadeva C-301/87, *Francija proti Komisiji*, Recueil 1990, str. I-307.

<sup>(11)</sup> Zadeva C-415/03, *Komisija proti Grčiji* („Olympic Airways“), Recueil 2005, str. I-03875, in zadeva C-232/05, *Komisija proti Franciji* („Scott“), ZDl. 2006, str. I-10071.

<sup>(12)</sup> Zadeva C-188/92, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH proti Nemčiji* („Deggendorf“), Recueil 1994, str. I-833.

<sup>(13)</sup> Zadeva C-75/97, *Belgija proti Komisiji*, Recueil 1999, str. I-3671, točka 65.

<sup>(14)</sup> Zadeva C-183/91, *Komisija proti Grčiji*, Recueil 1993, str. I-3131, točka 16.

<sup>(15)</sup> Združene zadeve C-278/92, C-279/92 in C-280/92, *Španija proti Komisiji*, Recueil 1994, str. I-4103, točka 75.

<sup>(16)</sup> Zadeva C-348/93, *Komisija proti Italiji*, Recueil 1995, str. I-673, točka 27.

<sup>(17)</sup> Zadeva T-459/93, *Siemens proti Komisiji*, Recueil 1995, str. II-1675, točke 97–101.

<sup>(18)</sup> Zadeva C-415/03, *Komisija proti Grčiji*, glej opombo 11.

<sup>(19)</sup> Zadeva C-232/05, *Komisija proti Franciji*, glej opombo 11.

### 2.2.2 Obveznost izvedbe vračila nezakonite in nezdružljive državne pomoči in njene izjeme

15. Člen 14(1) dela II Protokola 3 določa, da, „če se v primerih nezakonite pomoči sprejmejo negativne odločbe, Nadzorni organ Efte odloči, da mora zadevna država Efte sprejeti vse potrebne ukrepe, da upravičenec vrne pomoč“.
16. Protokol 3 določa dvojno omejitev pri pooblastilu Nadzornega organa do zahteve vračila nezakonite in nezdružljive pomoči. Člen 14(1) dela II Protokola 3 določa, da Nadzorni organ ne zahteva vračila pomoči, če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava. V zvezi s tem so najbolj pogosta sklicevanja na načelo zaščite upravičenega pričakovanja<sup>(20)</sup> in na načelo pravne varnosti<sup>(21)</sup>. Pomembno je poudariti, da je SES dalo zelo omejevalno razlago teh načel v zvezi z vračili. Člen 15 dela II Protokola 3 določa, da so pooblastila Nadzornega organa v zvezi z vračilom pomoči veljavna največ deset let (t.i. zastaralni rok). Zastaralni rok začne teči na dan, ko je dodeljena nezakonita pomoč upravičencu kot individualna pomoč ali kot pomoč v okviru sheme pomoči. Kakršen koli ukrep glede nezakonite pomoči, ki ga sprejme Nadzorni organ ali Komisija<sup>(22)</sup> ali država Efte na zahtevo Nadzornega organa, prekine zastaralni rok.
17. Zato je država Efte, na katero je odločba naslovljena, zavezana, da to odločbo izvede<sup>(23)</sup>. SES je priznalo samo eno izjemo v zvezi z obveznostjo, da država članica izvede odločbo o vračilu, ki je nanjo naslovljena, namreč obstoj izjemnih okoliščin, zaradi katerih je absolutno nemogoče, da bi država članica odločbo primerno izvedla<sup>(24)</sup>.
18. Vendar po mnenju SES domneva o absolutni nemožnosti ni dovolj. Zadevna država članica mora dokazati, da si je v dobri veri prizadevala za vračilo nezakonite pomoči, in mora s Komisijo sodelovati v skladu s členom 10 Pogodbe ES, da bi se nastale težave premostile<sup>(25)</sup>.
19. Pregled sodne prakse kaže, da pojem „absolutne nemožnosti“ SES razlaga zelo omejevalno. Sodišče je večkrat potrdilo, da se država članica ne more sklicevati na zahteve svojega nacionalnega prava, kot so nacionalni zastaralni roki<sup>(26)</sup> ali neobstoj določb o vračilu v skladu z nacionalnim pravom<sup>(27)</sup>, da bi s tem opravičila neizpolnjevanje odločbe o vračilu<sup>(28)</sup>. Prav tako je SES določilo, da na obveznost vračila ne vplivajo okoliščine, povezane z gospodarskim stanjem upravičenca. Pojasnilo je, da finančne težave v podjetju ne pomenijo dokaza, da je bilo vračilo nemogoče<sup>(29)</sup>. Sodišče je poudarilo, da je neobstoj kakršnih koli sredstev, ki bi jih bilo mogoče vrniti, v takih okoliščinah edini način, da država članica pokaže na absolutno nemožnost vračila pomoči<sup>(30)</sup>. V več zadevah so se države članice zagovarjale, da odločbe o vračilu niso mogle izvesti zaradi s tem povezanih upravnih ali tehničnih težav (npr. zelo visoko število vključenih upravičencev). Sodišče je dosledno zavračalo, da bi take težave pomenile absolutno nemožnost vračila<sup>(31)</sup>. Poleg tega prisotnost celo nepremostljivih notranjih težav za državo članico ne more opravičiti neizpolnjevanja obveznosti iz prava Skupnosti<sup>(32)</sup>.

### 2.2.3 Uporaba nacionalnih postopkov in potreba po takojšnjem in učinkovitem izvajanju

20. Člen 14(3) dela II Protokola 3 določa, da „se vračilo izvede nemudoma in skladno s postopki, določenimi v nacionalni zakonodaji zadevne države Efte, če omogočajo takojšnjo in učinkovito izvajanje odločbe Nadzornega organa Efte“.

<sup>(20)</sup> Za načelo zaščite upravičenih pričakovanj glej zadevo C-24/95, *Alcan*, Recueil 1997, str. II-591, točka 25, in zadevo C-5/89, *BUG-Alutechnik*, Recueil 1990, str. I-3437, točki 13 in 14, ter združeni zadevi E-5/04, E-6/04 in E-7/04, *Fesil and Finnford a.o. proti Nadzornemu organu Efte*, Efta Court Report 2005, str. 121, točka 171. Za primer, v katerem je SES priznalo obstoj upravičenih pričakovanj na strani upravičenca, glej zadevo C-223/85, *RSV*, Recueil 1987, str. 4617.

<sup>(21)</sup> Za načelo pravne varnosti glej zadevo T-115/94, *Opel Austria GmbH proti Svetu*, Recueil 1997, str. II-00039, ter zadevo C-372/97, *Italija proti Komisiji*, Recueil 2004, str. I-3679, točke 116–118, in združeni zadevi C-74/00 P in C-75/00 P, *Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji*, Recueil 2002, str. I-7869, točka 140, in združene zadeve E-5/04, E-6/04 in E-7/04, *Fesil and Finnford a.o. proti Nadzornemu organu Efte*, glej opombo 20, točka 172. Glej zadevo T-308/00, *Saltzgitter proti Komisiji*, ZOdl. 2004, II-1933, točka 166.

<sup>(22)</sup> Za razlago „kakršnega koli ukrepa Komisije“ glej zadevo T-369/00, *Département du Loiret proti Komisiji*, Recueil 2003, str. II-1789.

<sup>(23)</sup> Zadeva 94/87, *Komisija proti Nemčiji*, Recueil 1989, str. 175.

<sup>(24)</sup> Zadeva C-404/00, *Komisija proti Španiji*, Recueil 2003, str. I-6695.

<sup>(25)</sup> Zadeva C-280/95, *Komisija proti Italiji*, Recueil 1998, str. I-259.

<sup>(26)</sup> Zadeva C-24/95, *Alcan*, glej opombo 20, točke 34–37.

<sup>(27)</sup> Zadeva C-303/88, *Italija proti Komisiji*, Recueil 1991, str. I-1433.

<sup>(28)</sup> Zadeva C-52/84, *Komisija proti Belgiji*, Recueil 1986, str. 89, točka 9.

<sup>(29)</sup> Zadeva C-52/84, *Komisija proti Belgiji*, glej opombo 28, točka 14.

<sup>(30)</sup> Zadeva C-499/99, *Komisija proti Španiji*, Recueil 2002, str. I-6031.

<sup>(31)</sup> Zadeva C-280/95, *Komisija proti Italiji*, glej opombo 25.

<sup>(32)</sup> Zadeva C-6/97, *Italija proti Komisiji*, Recueil 1999, str. I-2981, točka 34.

21. Države Efte lahko v skladu s svojo nacionalno zakonodajo prosto izberejo sredstva za izpolnjevanje odločb o vračilu, vendar morajo odločbo o vračilu izbrani ukrepi izvesti v celoti. Zato je nujno, da nacionalni ukrepi držav Efte zagotovijo učinkovito in takojšnje izvajanje odločbe Nadzornega organa.
22. V sodbi *Olympic Airways* <sup>(33)</sup> je SES poudarilo, da morajo biti izvedbeni ukrepi držav članic učinkoviti ter vključevati konkreten rezultat pri vračilu. Posledica ukrepov držav mora biti dejansko vračilo zneskov, ki jih dolguje upravičenec. V nedavni sodbi *Scott* <sup>(34)</sup> je SES potrdilo to usmeritev in poudarilo, naj se nacionalni postopki, ki ne izpolnjujejo pogojev iz člena 14(3) postopkovne uredbe (ki je skladen členu 14(3) dela II Protokola 3), ne uporabijo. Zlasti je ovrglo trditev države članice, da je ta sprejela vse razpoložljive ukrepe po nacionalnem sistemu, ter vztrajalo, da morajo ti ukrepi zagotoviti konkreten rezultat pri vračilu, in sicer v roku, ki ga je določila Komisija.
23. Člen 14(3) dela II Protokola 3 zahteva, da se odločbe o vračilu izvedejo učinkovito in takoj. V zadevi *Scott* je SES poudarilo pomen časa v postopku vračila. Sodišče je natančno določilo, da uporaba nacionalnih postopkov ne sme preprečiti ponovne vzpostavitve učinkovite konkurence z onemogočanjem takojšnje in učinkovite izvedbe odločbe Komisije. Nacionalni postopki, ki preprečujejo takojšnjo vzpostavitev predhodno obstoječega stanja in podaljšujejo nepošteno konkurenčno prednost, posledico nezakonite in nezdržljive pomoči, ne izpolnjujejo pogojev iz člena 14(3) dela II Protokola 3.
24. V zvezi s tem je pomembno opozoriti, da tožba za razveljavitev odločbe o vračilu v skladu s členom 36 Sporazuma med državami Efte o ustanovitvi nadzornega organa in sodišča (v nadaljnjem besedilu: Sporazumu o nadzornem organu in sodišču) nima odložilnega učinka. Vendar lahko pri taki tožbi upravičenec pomoči zaprosi za odložitev izvedbe odločbe o vračilu v skladu s členom 40 Sporazuma o nadzornem organu in sodišču. V prošnji za odložitev morajo biti navedene okoliščine, ki povzročajo nujnost, ter dejanske in pravne ugovore, ki prima facie dokazujejo potrebnost začasnih ukrepov <sup>(35)</sup>. Vendar pa lahko Sodišče Efte, če meni, da okoliščine to zahtevajo, odloži izvršitev izpodbijane odločbe.

#### 2.2.4 Načelo lojalnega sodelovanja

25. Člen 3 Sporazuma EGP obvezuje države Efte, da olajšujejo izpolnjevanje nalog Skupnosti, ter institucijam EGP in državam Efte nalaga vzajemno dolžnost sodelovanja za doseganje ciljev Sporazuma EGP.
26. V zvezi z izvajanjem odločb o vračilu morajo torej Nadzorni organ in organi držav Efte sodelovati, da bi dosegli ponovno vzpostavitev konkurenčnih razmer na notranjem trgu.
27. Če država Efte naleti na nepredvidene ali nepredvidljive težave za izvedbo odločbe o vračilu v predvidenem roku ali opazi posledice, ki jih je Nadzorni organ spregledal, mora te težave predložiti Nadzornemu organu v premislek skupaj s predlogi za primerne spremembe <sup>(36)</sup>. V takem primeru morata Nadzorni organ in zadevna država Efte sodelovati v dobri veri, da se težave premostijo ob polnem upoštevanju določb iz Sporazuma EGP <sup>(37)</sup>. Načelo lojalnega sodelovanja poleg tega zahteva, da države Efte Nadzornemu organu predložijo vse informacije, ki tej omogočajo, da ugotovi, ali se z izbranimi sredstvi odločba izvaja na prilagojen način <sup>(38)</sup>.
28. Vendar obvestitev Nadzornega organa o tehničnih in pravnih težavah pri izvajanju odločbe o vračilu države Efte ne razbremenjuje odgovornosti, da sprejme vse možne ukrepe za vračilo pomoči od zadevnega podjetja ter da Nadzorni organ predlaga kakršen koli primeren dogovor za izvajanje odločbe <sup>(39)</sup>.

#### 3. IZVAJANJE POLITIKE VRAČIL

29. Nadzorni organ in države Efte imajo bistveno vlogo pri izvajanju odločb o vračilu in lahko pripomorejo k učinkovitemu izvajanju politike vračil.

<sup>(33)</sup> Zadeva C-415/03, *Komisija proti Grčiji*, glej opombo 11.

<sup>(34)</sup> Zadeva C-232/05, *Komisija proti Franciji*, glej opombo 11.

<sup>(35)</sup> Člen 80(2) poslovnika Sodišča Efte.

<sup>(36)</sup> Zadeva C-404/00, *Komisija proti Španiji*, glej opombo 24.

<sup>(37)</sup> Zadeva C-94/87, *Komisija proti Nemčiji*, glej opombo 23, točka 9, in zadeva C-348/93, *Komisija proti Italiji*, glej opombo 16, točka 17.

<sup>(38)</sup> Za opis predlogov izvajanja glej zadevo C-209/00, *Komisija proti Nemčiji*, Recueil 2002, str. I-11695.

<sup>(39)</sup> Zadeva C-94/87, *Komisija proti Nemčiji*, glej opombo 23, točka 10.

### 3.1 Vloga Nadzornega organa

30. Odločba Nadzornega organa o vračilu zadevni državi Efte nalaga obveznost vračila. Od zadevne države Efte zahteva doseg vračila določenega zneska od upravičenca ali več v danem roku. Izkušnje kažejo, da na hitrost izvedbe odločbe o vračilu vpliva stopnja natančnosti in popolnost odločbe. Nadzorni organ si bo torej še naprej prizadeval, da odločbe o vračilu zagotavljajo jasno navedbo zneskov pomoči, ki jih je treba vrniti, podjetij, na katero se vračilo nanaša, in roka za zaključek vračila.

#### Identifikacija podjetij, od katerih je treba zahtevati vračilo pomoči

31. Vračilo nezakonite in nezdružljive pomoči je treba zahtevati od podjetij, ki so bila do nje dejansko upravičena <sup>(40)</sup>. Nadzorni organ bo, ko je mogoče, v svojih odločbah o vračilu še naprej poskrbel za identifikacijo podjetij, od katerih je treba doseči vračilo. Če se na tej stopnji izvajanja izkaže, da je bila pomoč prenesena na druge subjekte, se lahko zgodi, da mora država Efte razširiti vračilo, da tako zajame vse dejanske upravičence in zagotovi, da ni bilo izogiba obveznosti vračila.
32. SES je dalo smernice glede pogojev, v skladu s katerimi je treba obveznost vračila razširiti na druge družbe poleg izvirnega upravičenca nezakonite in nezdružljive pomoči. Po mnenju SES se prenos neupravičene prednosti lahko zgodi, ko so sredstva izvirnega upravičenca pomoči prenesena na tretjo stranko po ceni, ki je nižja od tržne vrednosti, pri čemer je to včasih družba naslednica, ustanovljena zaradi izogibanja zahtevi po vračilu <sup>(41)</sup>. Nadzorni organ bo moral v skladu s sodno prakso SES dokazati, da so bila sredstva prodana po ceni, ki je nižja od tržne vrednosti, zlasti družbi, ustanovljeni zaradi izogibanja zahtevi po vračilu, meni, zato se lahko zahteva po vračilu razširi na zadevno tretjo osebo. Tipični primeri izogibanja so primeri, v katerih prenos ne odseva nobene druge gospodarske logike kot razveljavitev zahteve po vračilu <sup>(42)</sup>.
33. Kar zadeva prenos delnic družbe, ki mora povrniti nezakonito in nezdružljivo pomoč (delniško poslovanje), je SES menilo <sup>(43)</sup>, da prodaja delnic tretji stranki v taki družbi ne vpliva na obveznost upravičenca, da povrne tako pomoč <sup>(44)</sup>. Ko je mogoče ugotoviti, da je za delnice tega podjetja kupec delnic plačal prevladujočo tržno ceno, ga ni mogoče obravnavati, kot da je imel korist od prednosti, ki lahko pomeni državno pomoč <sup>(45)</sup>.
34. Ko sprejme odločbo o vračilu v zvezi s shemami pomoči, Nadzorni organ običajno v sami odločbi ne more identificirati vseh podjetij, ki so prejela nezakonito in nezdružljivo pomoč. To bo morala zadevna državna Efte storiti na začetku procesa izvajanja, pri čemer bo morala proučiti posamezno situacijo vseh zadevnih podjetij <sup>(46)</sup>.

#### Določitev zneska vračila

35. Namen vračila je dosežen, „ko je upravičenec ali, drugače povedano, podjetje, ki je bilo do pomoči dejansko upravičeno, povrnilo zadevno pomoč, po potrebi skupaj z zamudnimi obrestmi. S povračilom pomoči se upravičenec odpove prednosti, ki jo je užival pred konkurenti na trgu, ter so obnovljene razmere, ki so obstajale pred dodelitvijo pomoči“ <sup>(47)</sup>.
36. Nadzorni organ bo tako kot v preteklosti v svojih odločbah jasno identificiral ukrepe nezakonite in nezdružljive pomoči, ki so predmet vračila. Ko bo Nadzorni organ imel vse potrebne podatke, si bo tudi prizadeval količinsko opredeliti točen znesek pomoči, ki ga je treba vrniti. Vendar je jasno, da Nadzorni organ ne more in tudi pravno ni zavezana določiti natančen znesek, ki ga je treba vrniti. Dovolj je, da odločba Nadzornega organa vključuje informacije, ki državi Efte omogočajo določitev zneska brez pretiranih težav <sup>(48)</sup>.

<sup>(40)</sup> Zadeva C-303/88, *Italija proti Komisiji*, glej opombo 27, točka 57, in zadeva C-277/00, *Nemčija proti Komisiji* (MSP), Recueil 2004, str. I-3925, točka 75.

<sup>(41)</sup> Zadeva C-277/00, *Nemčija proti Komisiji*, glej opombo 40.

<sup>(42)</sup> Zadevi C-328/99 in C-399/00, *Italija in SIM 2 Multimedia proti Komisiji*, Recueil 2003, str. I-4035. Za dodaten primer izogibanja glej zadevo C-415/03, *Komisija proti Grčiji*, glej opombo 11.

<sup>(43)</sup> Zadevi C-328/99 in C-399/00, *Italija in SIM 2 Multimedia proti Komisiji*, glej opombo 42, točka 83.

<sup>(44)</sup> V primeru privatizacije podjetja, ki je prejelo državno pomoč, ki jo je Nadzorni organ razglasil za združljivo, lahko država Efte v privatizacijski sporazum vnese klavzulo o odgovornosti, da s tem zaščiti kupca podjetja pred tveganjem, da bi Sodišče Efte zaobrnilo začetno odločbo Nadzornega organa o odobritvi pomoči in nadomestilo z odločbo Nadzornega organa o vračilu take pomoči s strani upravičenca. Taka klavzula lahko določa prilagoditev cene, ki jo je kupec plačal za privatizirano podjetje, da se primerno upošteva nova odgovornost glede vračila.

<sup>(45)</sup> Zadeva C-277/00, *Nemčija proti Komisiji*, glej opombo 40, točka 80.

<sup>(46)</sup> Zadeva C-310/99, *Italija proti Komisiji*, Recueil 2002, str. I-2289, točka 91.

<sup>(47)</sup> Zadeva C-277/00, *Nemčija proti Komisiji*, glej opombo 40, točke 74–76.

<sup>(48)</sup> Zadeva C-480/98, *Španija proti Komisiji*, Recueil 2000, str. I-8717, točka 25, ter združene zadeve C-67/85, C-68/85 in C-70/85, *Kwekerij van der Kooy BV in drugi proti Komisiji*, Recueil 1988, str. 219.

37. V primeru nezakonite in nezdružljive sheme pomoči Nadzorni organ ne more količinsko opredeliti zneska nezdružljive pomoči, ki jo mora vsak upravičenec vrniti. Za to bi morala država Efte pripraviti natančno analizo pomoči, dodeljene v vsakem posameznem primeru na podlagi zadevne sheme. Nadzorni organ zato v svoji odločbi navede, da bo morala država Efte doseči vračilo vse pomoči, razen če ni bila dodeljena za poseben projekt, ki je ob času dodelitve izpolnjeval vse pogoje iz uredb o skupinski izjemi, ali v shemi pomoči, ki jo je Nadzorni organ odobril.
38. V skladu s členom 14(2) dela II Protokola 3 mora pomoč, ki jo je treba vrniti na podlagi odločbe o vračilu, vključevati obresti na primerni stopnji, ki jo določi Nadzorni organ. Obresti se plačajo od datuma, ko je bila nezakonita pomoč na razpolago upravičencu, do datuma vračila<sup>(49)</sup>. Odločba št. 195/04/COL določa, da se do datuma vračila pomoči obrestna mera izračuna na podlagi obrestnoobrestnega računa<sup>(50)</sup>.

#### Časovni načrt za izvedbo odločbe

39. V preteklosti so odločbe Komisije o vračilu natančno določale enotni rok dveh mesecev, znotraj katerega se je od zadevne države članice zahtevalo, da Komisijo obvesti o sprejetih ukrepih za izpolnjevanje dane odločbe. SES je priznalo, da je ta rok pomenil tudi rok za izvedbo same odločbe<sup>(51)</sup>.
40. SES je poleg tega zaključilo, da stiki in dogovori med Komisijo in državo članico v zvezi z izvedbo odločbe Komisije države članice ne morejo razbremeniti obveznosti, da sprejme vse potrebne ukrepe za izvedbo odločbe v predpisanem roku<sup>(52)</sup>.
41. Nadzorni organ priznava, da je dvomesečni rok za izvedbo njegovih odločb v večini primerov prekratek. Zato se bo rok za izvedbo odločb o vračilu podaljšal na štiri mesece. Odslej bo Nadzorni organ v svojih odločbah natančno določil dva roka:
- prvi rok dveh mesecev po začetku veljavnosti odločbe, v katerem mora država Efte obvestiti Nadzorni organ o načrtovanih ali sprejetih ukrepih;
  - drugi rok štirih mesecev po začetku veljavnosti odločbe, v katerem mora biti odločba Nadzornega organa izvedena.
42. Če ima država Efte resne težave, ki ji onemogočajo, da bi spoštovala katerega koli od teh rokov, mora Nadzorni organ obvestiti o teh težavah, pri čemer navede primerno utemeljitev. Nadzorni organ lahko po tem podaljša rok v skladu z načelom lojalnega sodelovanja<sup>(53)</sup>.

### 3.2 Vloga držav Efte: izvajanje odločb o vračilu

#### 3.2.1 Kdo je odgovoren za izvedbo odločbe o vračilu?

43. Za izvedbo odločbe o vračilu je odgovorna država Efte. Člen 14(1) dela II Protokola 3 določa, da mora zadevna država Efte sprejeti vse potrebne ukrepe, da upravičenec vrne pomoč.
44. V zvezi s tem je pomembno upoštevati, da je SES večkrat opozorilo, da je odločba Komisije, naslovljena na državo članico, zavezujoča za vse organe zadevne države, vključno s sodišči zadevne države<sup>(54)</sup>. To pomeni, da mora vsak organ države Efte, vključen v izvedbo odločbe, sprejeti vse potrebne ukrepe za takojšnjo in učinkovito izvedbo te odločbe.
45. Zakonodaja EGP ne določa, kateremu organu države Efte je poverjena praktična izvedba odločbe o vračilu. Pravni sistem vsake države Efte mora določiti organe, odgovorne za izvedbo odločbe o vračilu. Na splošno so države Efte imenovale en centralni organ (na primer ministrstvo), ki je pristojno za spremljanje postopka vračila in v stalnem stiku z Nadzornim organom<sup>(55)</sup>.

<sup>(49)</sup> V zvezi s tem glej izjemo iz zadeve C-480/98, *Španija proti Komisiji*, glej opombo 48, točka 36 in sled.

<sup>(50)</sup> Odločba št. 195/04/COL vsebuje dodatne smernice o izračunu obresti.

<sup>(51)</sup> Glej zadevo C-207/05, *Komisija proti Italiji*, Zodl. 2006, str. I-70, točke 31–36, zadevo C-378/98, *Komisija proti Belgiji*, Recueil 2001, str. I-5107, točka 28, in zadevo C-232/05, *Komisija proti Franciji*, glej opombo 11.

<sup>(52)</sup> Zadeva C-5/86, *Komisija proti Belgiji*, Recueil 1987, str. 1773.

<sup>(53)</sup> Zadeva C-207/05, *Komisija proti Italiji*, glej opombo 51.

<sup>(54)</sup> Zadeva 249/85, *Albako Margarinefabrik Maria von der Linde GmbH & Co. KG proti Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung*, Recueil 1987, str. 2345.

<sup>(55)</sup> Avtorji navedene študije o izvajanju opozarjajo, da „je vsem državam, ki so predmet pregleda, skupno načelo, da mora za izvedbo vračila skrbeti organ, ki je pomoč dodelil“. Poudarjajo tudi, da je v državah, ki imajo centralni organ, pristojen za nadzor in spremljanje postopka vračil, videti, da tak organ prispeva k učinkovitejšemu izvajanju odločb o vračilu (glej stran 521 študije).

### 3.2.2 Izvajanje obveznosti vračila

46. Člen 14(3) Protokola 3 obvezuje države Efte, da postopke za vračilo začnejo nemudoma. Kakor je omenjeno v oddelku 3.1, bo odločba o vračilu natančno določila rok, v katerem mora država Efte predložiti natančne informacije o sprejetih in načrtovanih ukrepih za izvedbo odločbe. Od države Efte se bo zlasti zahtevalo, da predloži popolne informacije o identiteti upravičencev nezakonite in nezdružljive pomoči, zadevnih zneskih pomoči in nacionalnem postopku, ki se uporablja za doseg vračila. Poleg tega bo morala država Efte predložiti dokazila, da je upravičenca seznanila z njegovo obveznostjo povračila pomoči.

#### Identifikacija upravičenca pomoči in zneska vračila

47. Odločba o vračilu ne bo vedno vsebovala popolnih informacij o identiteti upravičencev niti o zneskih pomoči, ki jih je treba vrniti. V teh primerih mora država Efte nemudoma identificirati podjetja, na katera se odločba nanaša, in količinsko opredeliti natančen znesek pomoči, ki ga mora vsako od njih vrniti.
48. V primeru nezakonite in nezdružljive sheme pomoči bo morala država Efte pripraviti natančno analizo vsake posamezne pomoči, dodeljene na podlagi zadevne sheme. Za določitev točnega zneska pomoči, za katerega je treba doseči vračilo od vsakega posameznega upravičenca v okviru sheme, bo morala določiti obseg pomoči, dodeljene za določen projekt, ki je ob času dodelitve izpolnjeval vse pogoje iz uredb o skupinski izjemi, ali iz sheme pomoči, ki jo je Nadzorni organ odobril. V takih primerih lahko država Efte uporabi tudi vsebinska merila *de minimis*, veljavna ob času dodelitve nezakonite in nezdružljive pomoči, ki je predmet odločbe o vračilu.
49. Za določitev zneska vračila smejo nacionalni organi upoštevati vpliv davčnega sistema. Če je upravičenec nezakonite in nezdružljive pomoči plačal davek na prejeta pomoč, lahko nacionalni organi v skladu z nacionalnimi davčnimi predpisi upoštevajo začetno plačilo davka tako, da zahtevajo vračilo zgolj neto zneska, ki ga je upravičenec prejel<sup>(56)</sup>. V takih primerih morajo po mnenju Nadzornega organa nacionalni organi zagotoviti, da upravičenec ne bo upravičen do dodatne davčne olajšave na podlagi trditve, da so se njegovi obdavčljivi prihodki zaradi povračila zmanjšali, saj bi to pomenilo, da je bil neto znesek vračila nižji od prvotno prejetega neto zneska.

#### Postopek, ki se uporablja za vračilo

50. Zakonodaja EGP ne predpisuje postopka, ki ga mora država Efte uporabiti za izvedbo odločbe o vračilu. Vendar se morajo države Efte zavedati, da je pogoj za izbiro in izvedbo nacionalnega postopka to, da omogoča takojšnjo in učinkovito izvedbo odločbe Nadzornega organa. Posledično morajo zadevni organi pozorno upoštevati celoten razpon sredstev za vračilo, ki so na razpolago v nacionalni zakonodaji, in izbrati postopek, ki lahko najverjetneje zagotovi takojšnjo izvedbo odločbe. Kadar je to možno po nacionalni zakonodaji, morajo uporabljati pospešene postopke. V skladu z načelom enakovrednosti in učinkovitosti ti postopki ne smejo biti manj ugodni od tistih, ki urejajo podobne nacionalne ukrepe, in zaradi njih uveljavljanje pravic iz zakonodaje EGP<sup>(57)</sup> ne sme postati praktično nemogoče ali pretirano težavno.
51. V splošnejšem smislu države Efte ne smejo postavljati ovir na poti izvrševanja odločbe o vračilu<sup>(58)</sup>. Zato so organi držav Efte zavezani, da odstranijo katero koli določbo nacionalnega prava, ki bi lahko preprečila takojšnjo izvršitev odločbe o vračilu<sup>(59)</sup>.

#### Priglasitev in izvedba nalogov za vračilo

52. Po določitvi upravičenca, zneska vračila in postopka, ki se uporablja, je treba naloge za vračilo nemudoma poslati upravičencem nezakonite in nezdružljive pomoči v roku, ki ga predpisuje odločba Nadzornega organa. Organi, pristojni za izvedbo vračila, morajo zagotoviti, da se ti nalogi za vračilo izvedejo in da je vračilo zaključeno v roku, ki je natančno določen v odločbi. Kadar upravičenec ne izpolni naloga za vračilo, si morajo države Efte prizadevati za takojšnjo izterjavo v skladu z nacionalnim pravom.

### 3.2.3 Spor pred nacionalnimi sodišči

53. Izvedba odločb o vračilu lahko povzroči nastanek sporov pred nacionalnimi sodišči. Razlikovati je mogoče dve glavni kategoriji sporov, ki so povezani z vračilom: tožbe organa izterjevalca za izdajo sodnega naloga, ki bi prisilil neželega upravičenca, da povrne nezakonito in nezdružljivo pomoč, ter tožbe upravičencev zoper nalog za vračilo.

<sup>(56)</sup> Zadeva T-459/93, *Siemens proti Komisiji*, glej opombo 17, točka 83. Glej tudi zadevo C-148/04, *Unicredito Spa proti Agenzia delle Entrate, Ufficio Genova I*, ZOdL 2005, I-11137, točke 117–120.

<sup>(57)</sup> Zadeva C-13/01, *Safalero*, Recueil 2003, str. I-8679, točki 49–50.

<sup>(58)</sup> Zadeva C-48/71, *Komisija proti Italiji*, Recueil 1972, str. 529.

<sup>(59)</sup> Zadeva C-232/05, *Komisija proti Franciji*, glej opombo 11.

54. Spodbijanje nacionalnih ukrepov, sprejetih za izvedbo odločbe o vračilu, pred sodiščem lahko povzroči večletno zamudo pri izvedbi odločbe o vračilu. To je še bolj izrazito, kadar se odločba o vračilu spodbija pred Sodiščem Efte, zlasti če se od nacionalnih sodnikov zahteva odlog izvajanja nacionalnih ukrepov, dokler se Sodišče Efte ne izreče o veljavnosti odločbe o vračilu.
55. V skladu s sodno prakso SES upravičenec pomoči, ki bi lahko pred Sodiščem Efte nedvomno spodbijal odločbo o vračilu na podlagi člena 36 Sporazuma o nadzornem organu in sodišču, veljavnosti odločbe ne more več spodbijati v postopkih pred nacionalnim sodiščem z utemeljitvijo, da je bila odločba nezakonita <sup>(60)</sup>. Iz tega izhaja, da upravičenec pomoči, ki bi lahko pred Sodiščem Efte zaprosil za začasno oprostitev v skladu s členoma 40 in 41 Sporazuma o nadzornem organu in sodišču ter tega ni storil, ne more zaprositi za odlog ukrepov, ki so jih sprejeli nacionalni organi za izvedbo navedene odločbe z utemeljitvijo, ki je povezana z veljavnostjo odločbe.
56. Po drugi strani, če ni samoumevno, da bi tožba za razveljavitev zoper izpodbijano odločbo, ki jo vloži upravičenec pomoči, bila sprejemljiva, je treba upravičencu pomoči zagotoviti primerno pravno zaščito. Če upravičenec pomoči spodbija izvedbo odločbe v postopkih pred nacionalnim sodiščem z utemeljitvijo, da je bila odločba o vračilu nezakonita, mora nacionalni sodnik uveljaviti postopek iz člena 34 Sporazuma o nadzornem organu in sodišču <sup>(61)</sup>.
57. Če upravičenec zaradi domnevne nezakonitosti odločbe Nadzornega organa o vračilu zaprosi tudi za začasno oprostitev od nacionalnih ukrepov, sprejetih za izvedbo odločbe o vračilu, mora nacionalni sodnik presoditi, ali obravnavana zadeva izpolnjuje pogoje SES iz zadev *Zuckerfabrik* <sup>(62)</sup> in *Atlanta* <sup>(63)</sup>. To pomeni, da nacionalno sodišče lahko odredi samo začasno oprostitev, če:
- (1) zadevno sodišče resno dvomi o veljavnosti akta ter, kadar o veljavnosti izpodbijanega akta ne teče že postopek pred Sodiščem Efte, samo ukrepa v skladu z drugim stavkom odstavka 56;
  - (2) obstajajo nujni razlogi, da je začasna oprostitev potrebna, da se prepreči resna in nepopravljiva škoda stranki, ki prosi za tako oprostitev;
  - (3) sodišče primerno upošteva interes EGP ter
  - (4) pri svoji presoji vseh zadevnih pogojev spoštuje sodbe Sodišča Efte o zakonitosti akta ali o prošnji za začasne ukrepe, namenjene podobni začasni oprostitvi na ravni EGP <sup>(64)</sup>.

### 3.2.4 Poseben primer plačilno nesposobnih upravičencev

58. Kot predhodna ugotovitev je pomembno opozoriti, da je SES dosledno določilo, da plačilna nesposobnost upravičenca ali zadevni stečajni postopki ne vplivajo na obveznost upravičenca, da povrne nezakonito in nezdružljivo pomoč <sup>(65)</sup>.
59. V večini primerov, ki zadevajo plačilno nesposobnega upravičenca pomoči, ne bo mogoče doseči vračila celotnega zneska nezakonite in nezdružljive pomoči (vključno z obrestmi), saj sredstva upravičenca ne bodo zadostovala za zadostitev vseh zahtev upnikov. Zato ni mogoče ponovno vzpostaviti predhodnega stanja na običajen način. Ker je zadnji cilj vračila ukinitve izkrivljanja konkurence, je SES razsodilo, da je v tovrstnih primerih <sup>(66)</sup> kot sprejemljivo rešitev mogoče obravnavati likvidacijo upravičenca. Zato se po mnenju Nadzornega organa lahko odločba, ki od države Efte zahteva dosego vračila nezakonite in nezdružljive pomoči od plačilno nesposobnega upravičenca obravnava kot pravilno izpolnjena, če je izvedeno popolno vračilo ali, v primeru delnega vračila, kadar je podjetje likvidirano in so njegova sredstva prodana po tržnih pogojih.
60. Pri izvajanju odločb o vračilu, ki zadevajo plačilno nesposobne upravičence, bi morala država Efte zagotoviti, da se med celotnim stečajnim postopkom primerno upošteva interes EGP, še zlasti pa je treba nemudoma odpraviti izkrivljanje konkurence, ki ga je povzročila dodelitev nezakonite in nezdružljive pomoči.

<sup>(60)</sup> Zadeva C-188/92, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH proti Nemčiji*, glej opombo 12.

<sup>(61)</sup> Zadeva C-346/03, *Atzeni in drugi*, Zodl. 2006, str. I-01875, točke 30–34.

<sup>(62)</sup> Združeni zadevi C-143/88 in C-92/89, *Zuckerfabrik Süderdithmarschen A.G. in drugi*, Recueil 1991, str. I-415, točka 23 in sled.

<sup>(63)</sup> Zadeva C-465/93, *Atlanta Fruchthandels-gesellschaft mbH in drugi*, Recueil 1995, str. I-3761, točka 51.

<sup>(64)</sup> Zadeva C-465/93, *Atlanta Fruchthandels-gesellschaft mbH in drugi*, glej opombo 63, točka 51.

<sup>(65)</sup> Zadeva C-42/93, *Španija proti Komisiji („Merco“)*, Recueil 1994, str. I-4175.

<sup>(66)</sup> Zadeva C-52/84, *Komisija proti Belgiji*, glej opombo 28.

61. Zgolj evidentiranje zahtev pri stečajnem postopku pa vedno ne zadostuje za zagotovitev takojšnje in učinkovite izvedbe odločb Nadzornega organa o vračilu. Uporaba nekaterih določb nacionalnih zakonov o stečaju lahko izniči učinek odločb o vračilu, s tem ko družbi dovoli poslovanje kljub temu, da vračilo ni bilo polno izvedeno, in tako omogoča, da se izkrivljanje konkurence nadaljuje. Nadzorni organ zato meni, da je treba opredeliti obveznosti držav Efte na različnih stopnjah stečajnega postopka.
62. Država Efte mora takoj evidentirati svoje zahteve pri stečajnem postopku <sup>(67)</sup>. Glede na sodno prakso SES vračilo poteka v skladu z nacionalnimi predpisi o stečaju <sup>(68)</sup>. Obveznost vračila se tako povrne na podlagi stanja, določenega v skladu z nacionalnim zakonom.
63. Iz preteklosti so znani primeri, ki jih je obravnavala Komisija, v katerih je stečajni upravitelj zavrnil evidentiranje zahteve po vračilu pri stečajnem postopku, in sicer zaradi oblike nezakonite in nezdružljive dodeljene pomoči (na primer kadar je bila pomoč dodeljena v obliki dokapitalizacije). Take okoliščine povzročajo težave, zlasti če tovrstna zavrnitev organom, pristojnim za izvedbo odločbe o vračilu, odvzame vsa sredstva, s katerimi bi zagotovili, da se med stečajnim postopkom primerno upošteva interes EGP. Nadzorni organ zato meni, da bi morala država Efte spodbijati zavrnitev stečajnega upravitelja v zvezi z evidentiranjem njenih zahtev <sup>(69)</sup>.
64. Da bi se zagotovila takojšnja in učinkovita izvedba odločbe o vračilu, se morajo po mnenju Nadzornega organa organi, pristojni za izvedbo odločbe o vračilu, pritožiti tudi na odločitev stečajnega upravitelja ali sodišča o dovoljenju za nadaljevanje dejavnosti plačilno nesposobnega upravičenca onkraj rokov, določenih v odločbi o vračilu. Prav tako bi morala nacionalna sodišča, v primeru tovrstnih zahtev, v celoti upoštevati interes EGP, še zlasti pa zagotoviti takojšnjo izvedbo odločbe Nadzornega organa in kar najhitreje odpraviti izkrivljanje konkurence, ki ga je povzročila nezakonita in nezdružljiva pomoč. Nadzorni organ meni, da se zato ne sme dovoliti nadaljevanja dejavnosti plačilno nesposobnega upravičenca, če ni bilo izvedeno polno vračilo.
65. Če je odboru upnikov predlagan načrt za nadaljevanje, ki vključuje nadaljevanje dejavnosti upravičenca, lahko nacionalni organi, pristojni za izvedbo odločbe o vračilu, podprejo ta načrt, samo če zagotovi, da je pomoč povrnjena v celoti v rokih iz odločbe Nadzornega organa o vračilu. Država Efte se zlasti ne more odpovedati delu svoje zahteve po vračilu niti ne more sprejeti druge rešitve, ki ne bi pomenila takojšnje ukinitve dejavnosti upravičenca. Če nezakonita in nezdružljiva pomoč ni bila povrnjena v celoti in takoj, morajo organi, pristojni za izvedbo odločbe o vračilu, sprejeti vse razpoložljive ukrepe, da prekinijo sprejetje načrta za nadaljevanje, in morajo vztrajati pri ukinitvi dejavnosti upravičenca do roka iz odločbe o vračilu.
66. V primeru likvidacije in dokler ni bila pomoč vrnjena v celoti, mora država Efte nasprotovati vsakemu prenosu sredstev, ki se ne izvede pod tržnimi pogoji in ali je prirejen zaradi izogibanja odločbi o vračilu. Za dosego „pravičnega prenosa sredstev“ mora država Efte zagotoviti, da se neupravičena prednost, nastala zaradi pomoči, ne prenese na kupca sredstev. To se lahko zgodi, če so sredstva izvornega upravičenca pomoči prenesena na tretjo osebo po ceni, ki je nižja od tržne vrednosti, ali na družbo naslednico, ustanovljeno zaradi izogibanja zahtevi po vračilu. V takem primeru je treba zahtevo po vračilu razširiti na tretjo osebo <sup>(70)</sup>.

#### 4. POSLEDICE NEIZVEDBE ODLOČB NADZORNEGA ORGANA O VRAČILU

67. Šteje se, da je država Efte izpolnila odločbo o vračilu, ko je bila pomoč v celoti povrnjena v predpisanem roku ali, v primeru plačilno nesposobnega upravičenca, kadar je podjetje likvidirano pod tržnimi pogoji.

<sup>(67)</sup> Zadeva C-142/87, *Komisija proti Belgiji*, Recueil 1990, str. I-959, točka 62.

<sup>(68)</sup> Zadeva C-142/87, *Komisija proti Belgiji*, glej opombo 67, in zadeva C-499/99, *Komisija proti Španiji*, glej opombo 30, točke 28–44.

<sup>(69)</sup> V zvezi s tem glej Sodbo senata za gospodarske zadeve deželnega sodišča Amberg z dne 23. julija 2001 v zvezi s pomočjo, ki jo je Nemčija dodelila podjetju „Neue Maxhütte-Stahlwerke GmbH“ (Odločba Komisije z dne 18. oktobra 1995, UL L 53, 2.3.1996, str. 41.) Nemško sodišče je v tem primeru ovrglo zavrnitev stečajnega upravitelja v zvezi z evidentiranjem zahteve po vračilu na podlagi nezakonite in nezdružljive pomoči, dodeljene v obliki dokapitalizacije, saj bi to onemogočilo izvajanje odločbe o vračilu.

<sup>(70)</sup> Zadeva C-277/00, *Nemčija proti Komisiji*, glej opombo 40.

68. V utemeljenih primerih lahko Nadzorni organ tudi sprejme prehodno izvedbo odločbe, kadar je predmet spora pred nacionalnimi sodišči ali sodiščem Efte (na primer plačilo celotnega zneska nezakonite in nezdružljive pomoči na zamrznjen račun <sup>(71)</sup>). Država Efte mora zagotoviti, da podjetje nima več prednosti, ki je povezana z nezakonito in nezdružljivo pomočjo <sup>(72)</sup>. Država Efte predloži Nadzornemu organu v odobritev utemeljitev za uporabo takšnih začasnih ukrepov in izčrpen opis načrtovanega začasnega ukrepa.

69. Ko država Efte ne izpolni odločbe o vračilu in ni bila sposobna dokazati obstoja absolutne nemožnosti, lahko Nadzorni organ sproži postopek za ugotavljanje kršitev. Poleg tega, če so izpolnjeni nekateri pogoji, lahko od zadevne države Efte zahteva prekinitev izplačila nove združljive pomoči zadevnemu upravičencu ali upravičencem, v skladu z izvajanjem načela *Deggendorf*.

#### 4.1 Zadeve v zvezi s kršitvami

— Tožbe na podlagi člena 1(2) dela I skupaj s členom 23(1) dela II Protokola 3

70. Če zadevna država Efte ne izpolni odločbe o vračilu v predpisanem roku in ni bila sposobna dokazati absolutne nemožnosti, lahko Nadzorni organ ali katera koli zainteresirana država Efte, zadevo neposredno predloži Sodišču Efte na podlagi člena 1(2) dela I skupaj s členom 23(1) dela II Protokola 3. Nadzorni organ se lahko pri tem sklicuje na ravnanje izvršilnih, zakonodajnih ali sodnih organov države Efte, saj se država Efte obravnava kot celota <sup>(73)</sup>.

71. V skladu s členom 33 Sporazuma o nadzornem organu in sodišču morajo zadevne države Efte sprejeti potrebne ukrepe za izpolnjevanje sodb Sodišča Efte.

— Tožbe na podlagi člena 23(2) dela II Protokola 3

72. Če Nadzorni organ meni, da zadevna država Efte ni izpolnila sodb Sodišča Efte, lahko Nadzorni organ zadevo neposredno predloži Sodišču Efte na podlagi člena 1(2) dela II skupaj s členom 23(1) dela II Protokola 3.

#### 4.2 Izvajanje sodne prakse iz zadeve *Deggendorf*

73. V sodbi o zadevi *Deggendorf* je Sodišče prve stopnje določilo, da „mora Komisija pri presojanju združljivosti državne pomoči s skupnim trgom upoštevati vse zadevne dejavnike, po potrebi vključno z okoliščinami, ki so bile že upoštevane v predhodni odločitvi, in obveznosti, ki jih je lahko ta prejšnja odločitev naložila na državo članico. Iz tega sledi, da lahko Komisija upošteva, prvič, kateri koli kumulativni učinek stare [...] in nove [...] pomoči ter, drugič, dejstvo, da [stara] pomoč, ki je bila razglašena za nezakonito [...], ni bila izplačana“ <sup>(74)</sup>. Pri izvajanju te sodbe in zaradi preprečevanja izkrivljanja konkurence v nasprotju s skupnim interesom lahko Nadzorni organ od države Efte zahteva prekinitev izplačevanja nove združljive pomoči podjetju, ki razpolaga z nezakonito in nezdružljivo pomočjo, ki je predmet predhodne odločbe o vračilu, dokler se država Efte ne prepriča, da je zadevno podjetje vrnilo staro nezakonito in nezdružljivo pomoč.

74. Med predhodno preiskavo o novem ukrepu pomoči bo Nadzorni organ v praksi zahteval od države Efte zavezo, da prekine plačilo nove pomoči kateremu koli upravičencu, ki mora povrniti nezakonito in nezdružljivo pomoč, ki je predmet predhodne odločbe o vračilu. Če država Efte ne zagotovi te zaveze in/ali če ni na voljo jasnih podatkov o zadevnih ukrepih pomoči <sup>(75)</sup>, kar Nadzornemu organu onemogoča presojo globalnega učinka stare in nove pomoči na konkurenco, bo Nadzorni organ sprejel končno pogojno odločbo na podlagi člena 7(4) dela II Protokola 3, ki od zadevne države Efte zahteva, da prekine plačilo nove pomoči, dokler ni izpolnjen pogoj, da je zadevni upravičenec povrnil staro nezakonito in nezdružljivo pomoč s pripadajočimi obrestmi zaradi vračila.

<sup>(71)</sup> V praksi lahko plačilo celotnega zneska pomoči in zadevnih obresti na zamrznjeni račun ureja posebna pogodba s podpisom bančnega zavoda in upravičenca, na podlagi katere se stranki sporazumeta, da bo znesek sproščen eni ali drugi stranki po koncu sodnega spora.

<sup>(72)</sup> V nasprotju z odprtjem zamrznjenega računa se uporaba bančnih garancij lahko ne šteje za primeren začasni ukrep, saj upravičenec še vedno razpolaga s celotnim zneskom pomoči.

<sup>(73)</sup> Zadeva C-224/01, *Köbler*, Recueil 2003, str. I-10239, točke 31–33. Zadeva C-173/03, *Traghetti del Mediterraneo*, Recueil 2003, str. I-05177, točke 30–33.

<sup>(74)</sup> Zadevi T-244/93 in T-486/93, *TWD Deggendorf proti Komisiji*, Recueil 1995, str. II-2265, točka 56.

<sup>(75)</sup> Na primer, pri nezakonitih in nezdružljivih shemah pomoči, v katerih Nadzornemu organu niso znani zneski in upravičenci pomoči.

75. Načelo *Deggendorf* je bilo vključeno v poglavje smernice Nadzornega organa o državni pomoči o pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij <sup>(76)</sup> in v Odločbo št. 195/04/COL ter uredbe o skupinski izjemi, ki so bile vključene v Sporazum EGP <sup>(77)</sup>. Nadzorni organ namerava vključiti to načelo v vse nadaljnja pravila in odločbe o državni pomoči.
5. SKLEPI
76. Ohranjanje sistema svobodne in neizkrivljene konkurence je eden od temeljev Evropskega gospodarskega prostora. Kot del konkurenčne politike EGP je ureditev državnih pomoči bistvena zaradi zagotavljanja, da notranji trg ostaja trg enakih pogojev v vseh ekonomskih sektorjih v Evropi. Pri tej ključni nalogi imajo Nadzorni organ in države Efte deljeno odgovornost, da zagotovijo primerno izvajanje discipline glede državnih pomoči in zlasti odločb o vračilu.
77. Z objavo tega poglavja namerava Nadzorni organ povečati ozaveščenost o načelih politike vračil, kakor jih določata sodišči Evropskih skupnosti in Sodišče Efte, in pojasniti prakso Nadzornega organa v zvezi z njeno politiko vračil. Nadzorni organ se zavezuje k spoštovanju navedenih načel in vabi države Efte, naj jo prosijo za nasvet, ko imajo težave pri izvajanju odločb o vračilu. Službe Nadzornega organa so po potrebi na voljo državam Efte za dodatne smernice in pomoč.
78. V zameno Nadzorni organ pričakuje, da bodo države Efte spoštovale načela politike vračil. Samo skupno prizadevanje Nadzornega organa in držav Efte bo utrdilo disciplino glede državnih pomoči in ta bo lahko dosegla želeni cilj, namreč ohranjanje neizkrivljene konkurence na notranjem trgu.
- 

<sup>(76)</sup> Poglavje o pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah je bilo sprejeto 1. decembra 2004.

<sup>(77)</sup> Uredba Komisije (ES) št. 1628/2006 z dne 24. oktobra 2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri državni regionalni pomoči za naložbe, UL L 302, 1.11.2006, str. 29. kot se nanjo sklicuje točka 1i Priloge XV k Sporazumu EGP, UL L 89, 29.3.2007, str. 33 in Dopolnilo EGP št. 15, 29.3.2007, str. 26. začetek veljavnosti 9. decembra 2006, in Uredba Komisije (ES) št. 800/2008 z dne 6. avgusta 2008 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive s skupnim trgom z uporabo členov 87 in 88 Pogodbe (Uredba o splošnih skupinskih izjemah), UL L 214, 9.8.2008, str. 3. kot se nanjo sklicuje točka 1j Priloge XV k Sporazumu EGP. Začetek veljavnosti 8. novembra 2008.

## PRILOGA V

**DRŽAVNA POMOČ ZA KINEMATOGRAFSKA IN DRUGA AVDIOVIZUALNA DELA**

## 1. UVOD

1. Audiovizualna dela, zlasti kinematografska, imajo pomembno vlogo pri oblikovanju evropskih identitet, tako v smislu skupnih značilnosti po vsej Evropi in v smislu kulturne raznolikosti, ki je značilna za naše tradicije in zgodovine. Zaradi njihovega razširjenega vpliva na družbo so bistvena prvina, ki je potrebna za dobro delovanje naših demokracij. So tudi v središču preobrazb, ki izhajajo iz razvoja v informacijski družbi: nov tehnološki razvoj ponuja nove možnosti za spodbujanje kulture in ohranjanja kulturne dediščine ter za povečanje medsebojnega razumevanja po Evropi.
2. Zaradi svoje dvojne narave imajo audiovizualna dela edinstvene značilnosti: so gospodarske dobrine, ki ponujajo pomembne priložnosti za ustvarjanje bogastva in zaposlitev. So tudi kulturne dobrine, ki hkrati odražajo in oblikujejo naše družbe. Zato razvoj v tem sektorju ni bil nikoli prepuščen izključno tržnim silam.
3. Zaradi stroškov produkcije in kulturnega pomena so kinematografska dela med audiovizualnimi deli še posebej poudarjena: proračuni za produkcijo kinematografskih filmov so občutno višji kot pri drugih audiovizualnih vsebinah, pogosteje so rezultat mednarodne koprodukcije in trajanje njihovega izkoriščanja je daljše, ob tem pa obstaja možnost, da se uporabijo vsi distribucijski kanali, kinodvorane, DVD-ji in videokasete (prodaja in izposoja), prenos iz interneta in televizija (pay-per-view, pay-per-channel, free-to-air). Kinematografska dela se srečujejo z močno konkurenco iz držav izven Evrope <sup>(1)</sup>.
4. Te smernice določajo načela, ki se uporabljajo za pravila o državnih pomočeh za kinematografski sektor in TV produkcijo. Temeljijo na poglavju 2 Sporočila Evropske komisije o nekaterih pravnih vidikih v zvezi s kinematografskimi in drugimi audiovizualnimi deli <sup>(2)</sup>. Poglavje 2 določa splošne usmeritve Evropske komisije v zvezi z državnimi pomočmi za kinematografski sektor.

## 2. SPLOŠNE USMERITVE V ZVEZI Z DRŽAVNIMI POMOČMI ZA KINEMATOGRAFSKI SEKTOR

5. Kino in TV programi sta dva izmed najbolj univerzalnih medijev za zabavo, z močnim vplivom na veliko število ljudi na mednarodni ravni. Zaradi trenutne stopnje razvoja in posebnih značilnosti audiovizualnih produkcij v Evropskem gospodarskem prostoru producenti težko pridobijo zadostno vnaprejšnjo komercialno podpora, da bi lahko sestavili finančni paket, potreben za nadaljevanje produkcijskih projektov. V teh okoliščinah je pospeševanje audiovizualne produkcije s strani držav EGP ključno pri zagotavljanju, da se njihova avtohtona kultura in ustvarjalna sposobnost lahko izrazijo, kar odraža raznolikost in bogastvo evropske kulture.
6. V prvem stebru ES se je z Maastrichtsko pogodbo na ravni Skupnosti priznal izredni pomen spodbujanja kulture za Evropsko unijo in njene države članice, tako da se kultura vključi med politike Skupnosti, navedene v Pogodbi ES (glej člen 151 Pogodbe). Hkrati je v člen 87(3)(d) Pogodbe ES vključena nova posebna možnost za izjemo od splošnega načela nezdružljivosti iz člena 87(1) Pogodbe ES za pomoč, ki jo države članice dodelijo za spodbujanje kulture.
7. V členu 13 Protokola 31 k Sporazumu EGP se prav tako priznava potreba po krepitvi sodelovanja v kulturi. Sporazum EGP ne vsebuje „kulturne izjeme“, podobne členu 87(3)(d) Pogodbe ES. Nadzorni organ pa meni, da se v skladu z njegovo stalno prakso <sup>(3)</sup> lahko ukrepi za podporo filmski in TV produkciji lahko odobrijo iz razlogov, povezanih s kulturo, na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP. V svoji oceni bo Nadzorni organ bo uporabljal merila, ki so enaka merilom, ki jih uporablja Evropska komisija za namene člena 87(3)(d) Pogodbe ES.
8. Države Efte izvajajo širok nabor ukrepov za podporo audiovizualni produkciji filmov in TV programov. Ta podpora se osredotoča na fazi zasnove in produkcije pri snemanju filmov in na splošno je v obliki subvencij ali vračljivih predplačil. Smiselnost teh ukrepov temelji na kulturnih in industrijskih vidikih. Njihov glavni kulturni cilj je zagotoviti, da se nacionalne in regionalne kulture ter ustvarjalni potencial izrazijo v audiovizualnih medijih – filmu in televiziji. Na drugi strani pa je njihov cilj, da se ustvari kritična masa za dejavnost, ki je potrebna za ustvarjanje dinamike za razvoj in konsolidacijo te gospodarske panoge z ustvarjanjem trdnih produkcijskih družb in razvojem stalnega vira človeškega znanja in izkušenj.

<sup>(1)</sup> Evropski audiovizualni observatorij: tržni delež ameriških filmov v Evropi je v letu 2006 znašal 62,7 %.

<sup>(2)</sup> Sporočilo Evropske komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o nekaterih pravnih vidikih v zvezi s kinematografskimi in drugimi audiovizualnimi deli, COM(2001) 534 konč., UL C 43, 16.2.2002, str. 6. v nadaljnjem besedilu: Sporočilo. Del Sporočila o državnih pomočeh je bil podalšan leta 2004 (COM(2004) 171 konč., UL C 123, 30.4.2004, str. 1) in leta 2007 (UL C 134, 16.6.2007, str. 5). Evropska komisija je predlagala, da se Sporočilo podaljša do začetka veljavnosti novih smernic, vendar ne dlje kot do 31. decembra 2012.

<sup>(3)</sup> Odločbe št. 32/02/COL z dne 20. februarja 2002, št. 169/02/COL z dne 18. septembra 2002, št. 186/03 z dne 29. oktobra 2003, št. 179/05/COL z dne 15. julija 2005 in Odločba št. 342/06/COL z dne 14. novembra 2006.

9. Te smernice ne zajemajo uporabe členov 53 in 54 Sporazuma EGP (protikonkurenčne prakse podjetij) za avdiovizualni sektor <sup>(4)</sup>.

## 2.1 Združljivost s Sporazumom EGP za sheme pomoči za kinematografsko in televizijsko produkcijo

10. Temeljna pravila o državni pomoči po Sporazumu EGP so naslednja: člen 1(3) dela I Protokola 3 k Sporazumu o nadzornem organu in sodišču določa, da morajo države Efte <sup>(5)</sup> obvestiti Nadzorni organ o vseh načrtih za dodelitev ali spremembo pomoči, preden ta začne veljati. Člen 61(1) Sporazuma EGP prepoveduje pomoči, ki jo dodeli država ali se dodeli prek državnih sredstev, ki izkrivljajo ali bi lahko izkrivljale konkurenco in trgovino med državami EGP. Vendar pa Nadzorni organ lahko nekatere državne pomoči oprosti te prepovedi. Zlasti v členu 61(3) Sporazuma EGP so navedene določene vrste pomoči, ki Nadzorni organ lahko odobri zaradi njihovih učinkov. Ena od teh izjem je v členu 61(3)(d) Sporazuma EGP glede pomoči za lažji razvoj določenih gospodarskih dejavnosti aktivnosti, kadar taka pomoč ne vpliva na pogoje konkurence in trgovanja, tako da bi bilo to v nasprotju s skupnim interesom. V svoji praksi je Nadzorni organ na podlagi te določbe že odobril pomoč za TV in kinematografsko produkcijo, namenjeno spodbujanju kulture, pri tem pa je upošteval merila, ki jih je oblikovala Evropska komisija.

## 2.2 Ocena shem pomoči za kinematografsko in TV produkcijo

11. Pri ocenjevanju sheme pomoči za kinematografsko in TV produkcijo mora Nadzorni organ preveriti:

- prvič, ali shema pomoči spoštuje načelo „splošne zakonitosti“, tj. Nadzorni organ mora preveriti, da shema ne vsebuje klavzul, ki bi bile v nasprotju z določbami Sporazuma EGP na področjih, ki niso državne pomoči;
- drugič, ali shema izpolnjuje posebna merila o združljivosti pomoči, ki jih je Evropska komisija določila v svojem sporočilu in so razložena v nadaljevanju <sup>(6)</sup>.

Drugi pogoj je specifičen za sheme pomoči kinematografski in TV proizvodnji, drugi pa je rutinski preskus, ki se ne glede na sektor uporablja za vse sheme pomoči.

### a) Spoštovanje merila splošne zakonitosti

12. Nadzorni organ mora preveriti, da pogoji za upravičenost iz shem državne pomoči ne vsebujejo klavzul, ki so v nasprotju z določbami Sporazuma EGP na področjih, ki niso državna pomoč. Nadzorni organ mora med drugim zagotoviti spoštovanje načel o prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva, svobode ustanavljanja, prostega pretoka blaga in svobode opravljanja storitev, so bile upoštevane (členi 4, 11, 13, 28, 31, 34 in 36 Sporazuma EGP). Nadzorni organ izvršuje ta načela v povezavi z uporabo pravil o konkurenci, če določbe, ki so v nasprotju s temi načeli, niso ločljive od delovanja sheme.
13. V skladu z navedenimi načeli sheme pomoči ne smejo: na primer rezervirati pomoč izključno za državljane; zahtevati, da upravičenci imajo status nacionalnih podjetij, ustanovljenih po nacionalnem trgovinskem pravu (podjetja s sedežem v eni državi EGP, ki delujejo v drugi prek stalne podružnice ali agencije, morajo biti upravičene do pomoči; poleg tega mora biti pogoj glede agencije izvršljiv le ob plačilu pomoči); zahtevati, da delavci tujih podjetij, ki opravljajo filmske storitve, spoštujejo nacionalne standarde dela.
14. Nekatere sheme pomoči za kinematografsko in TV produkcijo se financirajo z davkom podobnimi dajatvami. Glede na prakso sprejemanja odločitev Evropske komisije in sodno prakso Sodišča Evropskih skupnosti je praksa Nadzornega organa taka, da se zagotovitev njihove združljivosti s Sporazumom EGP pri takih shemah dajatev, ki so izključno v korist nacionalnih proizvajalcev ali jim prinašajo večjo korist kot konkurentom iz druge države EGP, za uvožene izdelke ne pobirajo dajatve in nacionalna proizvodnja ob izvozu ne sme uživati nižje stopnje obdavčitve.

### b) Posebna merila združljivosti za državne pomoči za kinematografijo in produkcijo TV programov

15. Posebna merila, na podlagi katerih Evropska komisija trenutno ocenjuje državne pomoči za kinematografijo in produkcijo TV programov na podlagi odstopanja za kulturo od člena 87(3)(d) Pogodbe ES, so bila določena v njeni odločbi iz junija 1998 o francoski samodejni shemi pomoči za filmsko produkcijo. Ta posebna merila, ki jih Nadzorni organ uporablja pri analizi podobnih primerov na podlagi člena 61(3)(c) Sporazuma EGP, so naslednja:

- (1) Pomoč je namenjena kulturnem proizvodu. Vsaka država Efte mora zagotoviti, da je s pomočjo podprta vsebina je kulturnega značaja v skladu s preverljivimi nacionalnimi merili.

<sup>(4)</sup> Na primer praks, kot so blockbookings ali združevanjem pravic, ki bi lahko bile nezdružljive s Sporazumom EGP.

<sup>(5)</sup> V nadaljnjem besedilu izraz „države Efte“ pomeni Republiko Islandijo, Kneževino Lihtenštajn in Kraljevino Norveško.

<sup>(6)</sup> Posebna merila glede združljivosti so bila prvič oblikovana v odločbi Evropske komisije iz leta 1998 o francoski samodejni shemi, Odločba Komisije N3/98.

- (2) Producentu mora biti omogočeno, da vsaj 20 % filmskega proračuna porabi v drugih državah EGP, ne da bi se zato kakor koli znižal znesek pomoči v okviru sheme. Z drugimi besedami, kot merilo upravičenosti teritorializacije v zvezi z izdatki je Nadzorni organ sprejel znesek, ki lahko doseže 80 % proračuna produkcije za film ali TV delo.
- (3) Intenzivnost pomoči mora biti načeloma omejena na 50 % proizvodnje proračuna zaradi spodbujanja običajnih komercialnih pobud, ki izhajajo iz tržne ekonomije, in zaradi izogibanja tekmovanju v ponudbah med državami EGP. Težavni in nizkoprorračunski filmi so izključeni iz te omejitve. Nadzorni organ meni, da mora vsako državo Efte sama opredeliti težavne ali nizkoprorračunske filme v skladu z nacionalnimi parametri.
- (4) Dopolnilna pomoč za posebne filmske dejavnosti (npr. postprodukcija) ni dovoljena, da bi se zagotovilo, da je spodbujevalni učinek pomoči nevtralen in da se izogne zaščiti navedenih posebnih dejavnosti v državi Efte, ki pomoč dodeljuje, ali njihovi pritegnitvi v zadevno državo.

V zvezi z navedenimi merili so številni pomisleki:

16. Nadzorni organ meni, da mora biti pomoč za splošni proračun posebnega projekta za snemanje filma, producent pa mora svobodno izbrati postavke proračuna, ki bodo porabljene v drugih državah EGP. Podjetja v sektorju filmske in televizijske produkcije bi lahko imela koristi tudi od drugih vrst pomoči, dodeljenih v okviru nacionalnih horizontalnih shem pomoči, ki jo odobri Nadzorni organ na podlagi izjem iz člena 61(3)(a) in (c) Sporazuma EGP (npr. regionalna pomoč, pomoč za MSP, pomoč za raziskave in razvoj, pomoč za usposabljanje, pomoč za zaposlovanje).
17. Nadzorni organ se je strinjala, da države Efte lahko zahtevajo, da je merilo za upravičenost do pomoči, da se določen del proračuna filmske produkcije porabi na njihovem ozemlju. To je temelji na obrazložitvi, da je določena stopnja teritorializacije izdatkov lahko potrebna za zagotovitev stalne prisotnosti človeškega znanja in strokovnega znanja, potrebnega za kulturno ustvarjanje. To bi moralo biti omejeno na najmanjšo stopnjo, potrebno za spodbujanje kulturnih ciljev.
18. Poleg tega Nadzorni organ glede na posebne značilnosti filmske produkcije meni, da je celotni proračun za avdiovizualno produkcijo izdatek z vključenim tveganjem, ki je potreben za njeno stvaritev, in posledično priznava, da je referenca za izračun pomoči zadevni celotni proračun, in sicer ne glede na značaj posameznih postavk odhodkov, iz katerih je nastal. Dodelitev pomoči za posamezne postavke filmskega proračuna lahko tako pomoč spremeni v nacionalno preferenco za sektorje, ki zagotavljajo posebne s pomočjo podprte predmete, kar bi lahko bile nezdružljivo.
19. Sredstva, ki se zagotavljajo neposredno iz programov ES, kot je MEDIA 2007, se ne upoštevajo pri spoštovanju 50-odstotne zgornje meje pomoči. Ta pomoč spodbuja distribucijo nacionalnih filmov v tujini, zato se njeni učinki ne prištevajo nacionalnim shemam, ki se osredotočajo na domačo produkcijo in distribucijo.
20. Pravne obveznosti, ki jih države Efte naložijo radiotelevizijam glede naložb v avdiovizualno produkcijo, niso državna pomoč, če so te naložbe razumno nadomestilo radiotelevizijam. Obseg, v katerem te pravne obveznosti lahko štejejo za državno pomoč, je treba obravnavati glede na razvoj sodne prakse Sodišča Evropskih skupnosti po sodbi z dne 13. marca 2001 v zadevi C-379/98 (PreussenElektra).
21. Po mnenju Nadzornega organa se na podlagi navedenih meril vzpostavi ravnovesje med cilji kulturnega ustvarjanja, razvoja avdiovizualne produkcije EGP in spoštovanjem pravil EGP o državni pomoči.